

Riziková hra pohledem rodičů dětí předškolního věku

Bc. Tereza Tihlaříková

Diplomová práce
2024

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta humanitních studií

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně

Fakulta humanitních studií

Ústav pedagogických věd

Akademický rok: 2023/2024

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

(projektu, uměleckého díla, uměleckého výkonu)

Jméno a příjmení: **Bc. Tereza Tihlaříková**
Osobní číslo: **H22811**
Studijní program: **N0111A190013 Sociální pedagogika**
Forma studia: **Prezenční**
Téma práce: **Riziková hra pohledem rodičů dětí předškolního věku**

Zásady pro vypracování

Zpracování rešerše a studium odborné literatury.

Vymezení terminologie a teoretických východisek z oblasti vývoje dítěte předškolního věku, prostředí rodiny a rizikové hry.

Příprava metodiky empirické části, zpracování projektu výzkumu a stanovení výzkumného problému.

Realizace kvantitativního výzkumu formou dotazníkového šetření.

Zpracování a vyhodnocení získaných dat, včetně jejich interpretace.

Prezentace výsledků výzkumu, jejich shrnutí a doporučení pro praxi.

Forma zpracování diplomové práce: **tištěná/elektronická**

Seznam doporučené literatury:

- BROWN, Fraser a Michael PATTE, 2013. Rethinking Children's Play. London: Bloomsbury Publishing. ISBN 978-1-4411-9469-5.
- BROWN, Fraser a Chris TAYLOR, 2008. Foundations of Playwork. Maidenhead: Open University Press. ISBN 978-0-33-522291-9.
- DANIŠOVÁ, Justina a Petr DANIŠ, 2020. Svobodná hra: jak nechat vyrůst radostné, odolné a samostatné děti. Praha: Smart Press. ISBN 978-80-88244-17-2.
- CHRÁSKA, Miroslav, 2016. Metody pedagogického výzkumu: základy kvantitativního výzkumu. Praha: Grada. ISBN 978-80-247-5326-3.
- SUCHÁNKOVÁ, Eliška, 2014. Hra a její využití v předškolním vzdělávání. Praha: Portál. ISBN 978-80-262-0698-9.

Vedoucí diplomové práce: **Mgr. Eliška Suchánková, Ph.D.**
Ústav pedagogických věd

Datum zadání diplomové práce: **11. prosince 2023**

Termín odevzdání diplomové práce: **19. dubna 2024**

Mgr. Libor Marek, Ph.D.
děkan

doc. Mgr. Jakub Hladík, Ph.D.
ředitel ústavu

Ve Zlíně dne 11. prosince 2023

PROHLÁŠENÍ AUTORA DIPLOMOVÉ PRÁCE

Beru na vědomí, že

- odevzdáním diplomové práce souhlasím se zveřejněním své práce podle zákona č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, bez ohledu na výsledek obhajoby ¹⁾;
- beru na vědomí, že diplomová práce bude uložena v elektronické podobě v univerzitním informačním systému dostupná k nahlédnutí;
- na moji diplomovou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, zejm. § 35 odst. 3 ²⁾;
- podle § 60 ³⁾ odst. 1 autorského zákona má UTB ve Zlíně právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- podle § 60 ³⁾ odst. 2 a 3 mohu užít své dílo – diplomovou práci – nebo poskytnout licenci k jejímu využití jen s předchozím písemným souhlasem Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše);
- pokud bylo k vypracování diplomové práce využito softwaru poskytnutého Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně nebo jinými subjekty pouze ke studijním a výzkumným účelům (tj. k nekomerčnímu využití), nelze výsledky diplomové práce využít ke komerčním účelům.

Prohlašuji, že

- elektronická a tištěná verze diplomové práce jsou totožné;
- na diplomové práci jsem pracoval(a) samostatně a použítou literaturu jsem citoval(a). V případě publikace výsledků budu uveden(a) jako spoluautor.

Ve Zlíně 18.4.2024.....

.....

1) zákon č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, § 47b Zveřejňování závěrečných prací:

(1) Vysoká škola nevydělečně zveřejňuje disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce, u kterých proběhla obhajoba, včetně posudků oponentů a výsledku obhajoby prostřednictvím databáze kvalifikačních prací, kterou spravuje. Způsob zveřejnění stanoví vnitřní předpis vysoké školy.

(2) Disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce odevzdané uchazečem k obhajobě musí být též nejméně pět pracovních dnů před konáním obhajoby zveřejněny k nahlázení veřejnosti v místě určeném vnitřním předpisem vysoké školy nebo není-li tak určeno, v místě

pracoviště vysoké školy, kde se má konat obhajoba práce. Každý si může ze zveřejněné práce pořizovat na své náklady výpisy, opisy nebo rozmnoženiny.

(3) Platí, že odevzdáním práce autor souhlasí se zveřejněním své práce podle tohoto zákona, bez ohledu na výsledek obhajoby.

2) zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 35 odst. 3:

(3) Do práva autorského také nezasahuje škola nebo školské či vzdělávací zařízení, užije-li nikoli za účelem přímého nebo nepřímého hospodářského nebo obchodního prospěchu k výuce nebo k vlastní potřebě dílo vytvořené žákem nebo studentem ke splnění školních nebo studijních povinností vyplývajících z jeho právního vztahu ke škole nebo školskému či vzdělávacímu zařízení (školní dílo).

3) zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 60 Školní dílo:

(1) Škola nebo školské či vzdělávací zařízení mají za obvyklých podmínek právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla (§ 35 odst.

3). Odpirá-li autor takového díla udělit svolení bez vážného důvodu, mohou se tyto osoby domáhat nahrazení chybějícího projevu jeho vůle u soudu. Ustanovení § 35 odst. 3 zůstává nedotčeno.

(2) Není-li sjednáno jinak, může autor školního díla své dílo užít či poskytnout jinému licenci, není-li to v rozporu s oprávněnými zájmy školy nebo školského či vzdělávacího zařízení.

(3) Škola nebo školské či vzdělávací zařízení jsou oprávněny požadovat, aby jim autor školního díla z výdělku jím dosaženého v souvislosti s užitím díla či poskytnutím licence podle odstavce 2 přiměřeně přispěl na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložily, a to podle okolností až do jejich skutečné výše; přitom se přihlíádne k výši výdělku dosaženého školou nebo školským či vzdělávacím zařízením z užití školního díla podle odstavce 1.

ABSTRAKT

Diplomová práce se zaměřuje na roli rizikové hry v životě dítěte zejména předškolního věku. Člení se na dvě části, a to teoretickou a praktickou. Teoretická část vychází z odborných poznatků a je složena ze dvou kapitol. První kapitola se zabývá vymezením předškolního období a konceptualizací hry, přičemž se jí snaží nejen definovat, ale i zachytit její vliv na vývoj dítěte. Druhá kapitola podrobně charakterizuje aspekty konkrétního typu hry, jímž je hra riziková. Věnuje se jak jejím jednotlivým druhům, tak i veškerým podstatným jevům, které jsou s ní spojeny. Praktická část je tvořena popisem kvantitativního výzkumu realizovaného pomocí dotazníkového šetření. Jeho hlavním cílem bylo zjistit, jak rodiče dětí předškolního věku vnímají rizikovou hru.

Klíčová slova: dítě, předškolní věk, vývoj dítěte, hra, dětská hra, riziko, riziková hra, rodiče

ABSTRACT

The thesis focuses on the role of risky play in the life of a child, primarily of pre-school age. It is divided into two parts, theoretical and practical. The theoretical part is based on professional research and consists of two chapters. The first chapter focuses on the definition of the preschool period and the conceptualisation of play, aiming not only to define it but also to capture its impact on child development. The second chapter describes aspects of a particular type of play in detail, the risky play. It looks at its individual types as well as all the essential effects associated with it. The practical part consists of a description of the quantitative research carried out by means of a questionnaire survey. Its main aim was to find out how parents of preschool children perceive risky play.

Keywords: child, preschool age, child development, play, children's play, risk, risky play, deep play, parents

Děkuji Mgr. Elišce Suchánkové, Ph.D., za cenné rady, vstřícný a ochotný přístup, a za to, že mě po celou dobu zpracovávání této závěrečné práce provázela optimistickou náladou.

Děkuji také své rodině, která je celoživotně mojí oporou a podporuje mě ve všem, čemu věnuji svou energii.

Prohlašuji, že odevzdaná verze diplomové práce a verze elektronická nahraná do IS/STAG jsou totožné.

OBSAH

ÚVOD.....	9
I TEORETICKÁ ČÁST	11
1 HRA V ŽIVOTĚ DÍTĚTE.....	12
1.1 DÍTĚ PŘEDŠKOLNÍHO VĚKU	12
1.2 ROLE HRY V ŽIVOTĚ DÍTĚTE	17
1.3 VYMEZENÍ HRY	22
2 RIZIKOVÁ HRA	30
2.1 KONCEPTUALIZACE RIZIKOVÉ HRY	30
2.2 DRUHY RIZIKOVÉ HRY	32
2.3 ROLE RIZIKOVÉ HRY V ŽIVOTĚ DÍTĚTE.....	39
2.4 PODPORA RIZIKOVÉ HRY	45
II PRAKTICKÁ ČÁST.....	51
3 VÝZKUM.....	52
3.1 VÝZKUMNÉ CÍLE	52
3.2 VÝZKUMNÉ OTÁZKY	53
3.5 VÝZKUMNÝ NÁSTROJ	54
3.6 ZPŮSOB ZPRACOVÁNÍ DAT.....	60
4 ANALÝZA ZÍSKANÝCH DAT.....	61
5 INTERPRETACE DAT.....	103
6 DISKUSE	110
7 DOPORUČENÍ PRO PRAXI.....	113
ZÁVĚR	116
SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY.....	118
SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK.....	126
SEZNAM OBRÁZKŮ	128
SEZNAM TABULEK.....	129
SEZNAM PŘÍLOH.....	131

ÚVOD

Ačkoliv se pojem „hra“ může zdát banální, ve skutečnosti se jedná o velice podstatnou součást života, kterou není radno jakýmkoli způsobem zanedbávat. Ve spoustě z nás je pravděpodobně zakotvena představa, že hra primárně slouží k zabavení. Tato informace je sice pravdivá, nicméně se nejedná o jediný aspekt hraní, nýbrž je to jen malá část ohromného řetězce, který protkává mnoho různých oblastí života. Hra je činnost velice barvitá, která svými variacemi obohacuje náš svět snad odnepaměti.

Život je plný nástrah a výzev, a aby jím člověk mohl úspěšně proplouvat, je nutné se na něj pečlivě připravit. Touto přípravou se stává právě hra. Nejenže se díky ní učíme dovednostem, získáváme nové poznatky a nevšední zkušenosti, ale pomáhá nám prožít prozatím fiktivní situace, které mohou být v budoucnu realitou.

Není však hra jako hra. Existuje tisíce činností, jež lze nazvat hrou, avšak v porovnání se může jednat o naprosto odlišné aktivity. Když tento výčet všemožných her zúžíme, nacházíme zde specifický typ hry: rizikovou hru. Ačkoliv v nás může toto pojmenování vyvolat záporné představy založené na slovu „rizikový“, ve skutečnosti se nejedná o nepříznivou formu hraní. Pravda je taková, že tento termín pojmenovává aktivity zahrnující především riziko pozitivní, díky němuž může hlavní aktér hry zažít příjemné pocity vzrušení a ohromného nadšení. Vedlejším efektem je pak mnoho dalších jevů, jako je například působení na rozvoj sebevědomí, budování psychické odolnosti, upevňování fyzického zdraví či prevence před vznikem negativního rizikového chování.

V některých zahraničních zemích je zkoumání rizikové hry již zcela běžným jevem. Zabývá se jím například E. B. H. Sandseter, jejíž poznatky značně ovlivnily dosavadní poznání o tomto fenoménu. Studium rizikové hry, případně, jak je známá ve světě – tedy „risky play“ či „deep play“, je rovněž důležité nejenom pro všechny osoby, které se podílí na výchově dětí a chtějí jim zajistit co nejpěknější dětství. Taková hra je podstatným pojmem i pro lidi, jejichž náplní práce je konstruování dětských hřišť. Jak to spolu souvisí, objasňuje tato diplomová práce. Ta se mj. zabývá mnoha dalšími faktory – od definice rizikové hry, přes její druhy, až po pozitivní i negativní vlivy na život dítěte (nejen) předškolního věku. Než se však zaměříme na samotnou rizikovou hru, je podstatné se zorientovat nejprve ve hře z obecného hlediska, a také ve zvláštностech vývojové etapy zvané předškolní věk, na kterou je tato práce primárně zaměřena. Jen tak pak budeme moci propojit všechny informace a získat ucelenou představu o zkoumané problematice.

Cílem této práce je tedy seznámit čtenáře s možná poněkud neznámým pojmem „riziková hra“ a pokud možno co nejsrozumitelněji a podrobně vysvětlit všechny její aspekty. Kromě teorie objasňující tato důležitá fakta se budeme věnovat i výzkumu, v němž hrají hlavní roli rodiče dětí předškolního věku. Ti jsou totiž nejdůležitějšími osobami v životě dítěte, na nichž záleží, nakolik bude hra včetně té rizikové součástí běžných dnů jejich dětí. Pokusíme se zjistit, jak jsou tyto rodiče nakloněni riskování u svých potomků, a zda je riziková hra činností, kterou podporují či naopak omezují.

I. TEORETICKÁ ČÁST

1 HRA V ŽIVOTĚ DÍTĚTE

Hra je neskutečně obsáhlý pojem, který je však zcela stěžejní pro život člověka. Obzvláště pro předškolní dítě je nezbytnou a nenahraditelnou součástí každého dne. Představuje pro něj základní formu poznávání světa a zároveň se prostřednictvím hry rozvíjí po fyzické, psychické i sociální stránce. Na následujících řádcích se pokusíme pojmut všechny podstatné aspekty tohoto velice širokého tématu, na jejichž základech budeme posléze moci charakterizovat i rizikovou hru, a to z co nejpodrobnější perspektivy.

1.1 Dítě předškolního věku

Mezi etapou batolecího a školního věku má své místo období předškolní. Časově je vymezeno věkem od **tří do šesti**, případně **sedmi let**. Toto stadium však není zakončeno pouze dosažením určitého věku, nýbrž končí **sociální změnou**: tou je nástup do základní školy. Z předchozího vývojového období si s sebou dítě přináší stále ještě trvající egocentrismus (tedy chápání světa skrze vlastní touhy a citové prožitky – Kořátková, 2014, s. 34). Zároveň je pro tuto etapu charakteristická iniciativa: jedinec se snaží tvořit a zvládat určité činnosti, čímž si potvrzuje svou hodnotu a schopnosti. Dítě je v tomto věku „plně pohybu a touhy objevovat, nerozezná ale meze nebezpečí“ (Chvilová-Weberová et al., 2023, s. 59). (Vágnerová a Lisá, 2021, s. 171)

Pokud se zaměříme na **myšlení** dítěte předškolního věku, důležitými hesly jsou nepropojenost, nesourodost a nekomplexnost. Jedinec nebere v úvahu, že by někdo mohl mít jiný názor než on. Uvažování je koncentrováno pouze na jeden fenomén, předškolní dítě do něj nezahrnuje více hledisek. Různé předměty také hodnotí dle výrazných znaků, které však často nejsou důležité. Zároveň je myšlení řízeno především emocionálně, tedy např. na základě přání dětí, které v tomto věku přejímá funkci něčeho, co by mělo být skutečné. (Vágnerová a Lisá, 2021, s. 177–178)

Velice podstatnou součástí světa dítěte předškolního věku je **fantazie**. Ta protkává téměř veškeré jeho vnímání a myšlení, má „harmonizující význam“ a je nepostradatelná pro emoční a kognitivní rovnováhu (Vágnerová a Lisá, 2021, s. 177). Avšak ve spojení s fantazií lze hovořit také o vzniku **strachu**. Ten se v této souvislosti u dětí objevuje přibližně s nástupem třetího roku. Fantazie je živnou půdou, na níž je strach založen. Jeho podstata tak většinou nekoresponduje s reálnými jevy, nýbrž pramení z nevysvětlitelných představ. V tomto případě pak u dětí můžeme nacházet obavy z různých netvorů či jiných bytostí a situací, které u dítěte vznikly přetvořením reality a jeho vlastních poznatků a myšlenek.

Stejně tak je zrající osobnost vnímavá ke strachu dospělých osob. Dítě pociťuje, kdy se ostatní lidé bojí, podle toho pak samo reaguje. Nezáměrně je tak možné u dítěte vybudovat strach např. z některých druhů živočichů, i když by se dívka či chlapec daného tvora za běžných podmínek nebáli – pokud by ovšem neviděli reakce strachu u svých blízkých, dospělých. Je nutné na tento jev pamatovat a podle toho se k dítěti chovat, abychom jeho strach neprohlubovali. (Kotátková, 2014, s. 47–48)

Předškolní věk může být chápán jako období **iniciativy**, jež lze charakterizovat za pomoci termínů aktivita a sebeprosazení. Důležitým milníkem je fakt, že takto staré dítě už zvládá **hodnotit svoje chování**. Pravidla, jimiž se řídí, chápe emočně – co přináší odměnu považuje za správné a naopak. Pokud normy nedodrží, spatřujeme u něj pocity viny. V rámci poznávacích procesů je stěžejní **názorné myšlení**, do něhož se promítají prvky fantazie, a které zároveň postrádá úplné logické souvislosti. U dítěte tohoto věku se objevuje vlastní, subjektivní pohled na fungování světa. Tento názor se často odráží v **kresbě**. V průběhu trvání předškolní etapy by mělo přirozeně dojít k posunu, kdy je před nástupem do školy kresba jasná, se skutečnými tvary a podobou znázorňovaného objektu. Kresba však není jedinou oblastí, kde dochází k rychlému vývoji. Velice obohacena je v tomto období **slovní zásoba**, s čímž souvisí celkové zdokonalení řeči a výslovnosti. K těm pak neodmyslitelně patří i vyprávění. Nejen že děti výrazněji obrací svou pozornost k naslouchání historek druhých, ale samy rády mluví, a to i v případě, že nemají publikum. Není výjimkou, že si povídají samy pro sebe. V průběhu období se také nejprve setkáváme s tím, že jedinec zopakuje instrukci, již mu byla uložena, a podle ní se dále řídí. Jakmile se předškolní věk přehoupne zhruba do další poloviny, dítě již zvládá regulovat své chování i podle vnitřní řeči. (Ficová, 2020, s. 18–19; Čáp a Mareš, 2007, s. 226)

Je potřeba zmínit také jevy, u nichž k nápadným změnám nedochází – těmi jsou zejména vnímání času a čísel. Počítání sice dítě předškolního věku zvládá, nicméně číslům převážně nedokáže přiřadit správný význam. Obdobná situace nastává i s pojmem času. Předškolní dítě se soustředí na přítomnost, a minulost s budoucností nejsou pro takto malého jedince ještě zcela jasné. Abstraktní chápání času se výrazněji rozvíjí až v dalších etapách vývoje. (Ficová, 2020, s. 19)

Pro předškolní věk jsou rovněž důležité určité výchovné postupy, díky nimž dítě prožije naplněné dětství vedoucí k sebevědomému dospělému člověku. Samostatným tématem v této oblasti je zajisté **komunikace**. Psycholog Studnička uvádí několik nezdravých forem komunikace, které mohou značným způsobem negativně ovlivnit psychiku dítěte.

S rizikovou hrou, o níž podrobněji pojednáváme v následující kapitole, spatřujeme souvislost se Studničkovým výkladem ohledně **strašení dětí negativním výsledkem**. Příkladem je situace, kdy rodič rozkazem upozorňuje svého potomka, ať neleze na strom či zábradlí, protože spadne a ublíží si. Toto nařízení může u malého dítěte vést ke dvěma různým jevům. Buď se u jedince na základě pocitu **podceňování** probudí **touha** matce či otci (příp. jinému dospělému) **dokázat**, že danou činnost skutečně zvládne. V tomto případě existuje velká pravděpodobnost, že dítě půjde za hranice svého přirozeného pudu sebezáchovy a bude přeceňovat své síly, ačkoliv by danou aktivitu v běžném případě vyhodnotilo jako až příliš nebezpečnou. To pak může směřovat právě k tomu, že se dívka či chlapec kvůli zbytečnému riskování za účelem dokazování svých schopností skutečně zraní. Ve druhém případě může permanentní varování před případnými riziky vést k odrazení dítěte od běžných a zábavných aktivit. Jedinec může mít z důvodu neustálého upozorňování na hrozící nebezpečí **nízké sebevědomí** a bát se všeho, do čeho by se za normálních okolností rád pustil. Dítěti tak bude zároveň kvůli bojácnosti odepřena příležitost prozkoumat své možnosti. Jako prevence před vznikem zmíněných situací je žádoucí dítěti popsat, v ideálním případě ukázat, jak má danou činnost provádět – a ne ho pouze vystrašit možným rizikem. (Studnička, 2021, s. 177–178)

Ve vztahu mezi rodičem a dítětem předškolního věku by tedy v rámci komunikace mělo být v ideálním případě přítomno několik znaků. Především by **komunikace** měla být **otevřená**, což se později promítne i v dalších etapách lidského vývoje, zejména pak v období adolescence, kdy je otevřená komunikace důležitým aspektem pro zvládnutí náročného životního stadia. Je důležitá také **pravdomluvnost** či **vysvětlování**. Nutností však je nezapomínat na rozumové schopnosti dítěte předškolního věku, jelikož verbální projev jim je zcela přizpůsoben. Na základě slovních sdělení se děti snaží pochopit příčinné souvislosti a vztahy, k čemuž hojně využívají otázky obsahující slova „jak“ a „proč“. Reakce získané od dospělých osob jsou pak prohlubovány dalšími dotazy, tak, aby dítě získalo uspokojující odpověď. Verbální schopnosti se v předškolním věku i díky značnému množství zmiňovaných otázek rozvíjejí a stále zdokonalují. To je možné nejen díky komunikaci s dospělými lidmi, ale také za pomoci interakce s vrstevníky či na základě ovlivnění médií. (Špaňhelová, 2008, s. 94; Vágnerová a Lisá, 2021, s. 223–224)

V životě dítěte předškolního věku začíná docházet k sekundární socializaci, jež je uskutečňována mj. prostřednictvím navštěvování **mateřské školy**. Pokud dítě navštěvuje mateřskou školu, převážně poprvé tím vstupuje do většího kolektivu a harmonogram jeho

dne se začíná členit na dobu strávenou ve školce a dobu strávenou doma. Docházka do této instituce je povinná v posledním roce před nástupem do základní školy, přičemž v případě jejího nenaplnění se podle školského zákona, §182a, jedná o přestupek (Česko, 2004). Mateřská škola by se dala popsat následovně: „Úkolem institucionálního předškolního vzdělávání je doplňovat a podporovat rodinnou výchovu a v úzké vazbě na ni pomáhat zajistit dítěti prostředí s dostatkem mnohostranných a přiměřených podnětů k jeho aktivnímu rozvoji a učení. Předškolní vzdělávání smysluplně obohacuje denní program dítěte v průběhu jeho předškolních let a poskytuje dítěti odbornou péči“ (Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání, 2021, s. 6). (Chvílová-Weberová et al., 2023, s. 60)

S příchodem dítěte do kolektivu se rozvíjejí **společenské vztahy**. Ty však během předškolní etapy také proměňují svůj charakter. Než je dítě schopné udržet dlouhodobější vztahy se svými vrstevníky, předchází tomu pomíjivost přátelských vazeb. Vztahy s ostatními dětmi jsou krátkodobé a ovlivněné momentální situací, přičemž se mění v závislosti na daném okamžiku – např. blízké pouto s vrstevníkem pouze v rámci jedné konkrétní hry. Co se týče vztahu s dospělými lidmi, předškolní děti je vnímají jako své vzory. Rády jim pomáhají, ať už se jedná např. o domácí práce nebo jiné činnosti. Na tuto pomoc lze nahlížet dvěma způsoby: na jednu stranu se taková aktivita stává pro dítě hrou, na druhou stranu si malé děti dokazují svou potřebnost a to, že zvládnou totéž, co dospělí. To vede k posílení jejich sebehodnocení. Pro předškolní věk je obecně **nápodoba** a zrcadlení rodičů (příp. jiných dospělých) nejen v chování, ale i v mluvě a dalších sférách osobnosti charakteristickým znakem. (Čáp a Mareš, 2007, s. 227; Chvílová-Weberová et al., 2023, s. 59)

Na konci předškolního období by mělo být dítě připraveno na **nástup do základní školy**. V tomto případě hovoříme o tzv. školní zralosti – jedinec ve svém vývoji dosáhne takového stupně, kdy je schopen se úspěšně účastnit vyučování ve škole. Školní zralost je hodnocena na základě mnoha rysů, které se však dají shrnout do třech hlavních složek, a to biologické (tedy zralost tělesná), kognitivní (rozumová), a složka citová a sociální. Posouzení jednotlivých znaků pak může odhalit nejen připravenost na další stupeň vzdělávání, nýbrž také jevy, jakými mohou být například sociální nezralost či nesamostatnost. (Bartoňová et al., 2019, s. 11)

Přechodní slova nám charakterizovala předškolní věk podstatnými znaky, které se v této etapě vyskytují, a to různě v jejím průběhu, ať už v menší či větší míře. Nicméně klíčovou roli zde hraje činnost, jež toto období výrazně prolíná od začátku až do konce a je neodmyslitelnou součástí dětství. Jedná se o **hru**. Ne nadarmo bývá předškolní období mnoha autory

označováno jako věk hry, když se jedná o zásadní činnost v životě dítěte tohoto věku. Tak jako u ostatních oblastí, i u hry dochází u jedince k jisté změně. Zatímco v předchozím vývojovém stadiu převažovala paralelní hra vedle jiného dítěte, nyní je charakteristická vzájemná kooperace. Zároveň je častý výskyt her, v nichž se promítají určité role – tedy že si dítě hraje na někoho či něco jiného. (Špaňhelová, 2008, s. 75–76)

V předškolním věku dominují v životě dítěte specifické typy her. Obvykle převažují hry „jako“, u nichž je značně využívána fantazie, egocentrismus, magičnost aj. (Vágnerová a Lisá, 2021, s. 114). Podobně se objevuje i hra, do níž se promítají motivy z běžného života aktérů – ať už se jedná o náměty spatřené v okolním prostředí (hra na obchod, na školu), v rodině (hra na maminku) či např. v pohádkách (hra na kouzelníka). Velkému zájmu se těší hry slovní. Ty zahrnují různé hádanky, rýmovačky, jazykolamy apod. Zároveň je pozornost předškolních dětí výrazně směřována na hry, v nichž spatřujeme prvky spojené s pohybem, zpěvem a hudebními nástroji. S rozvojem motorických schopností jde tzv. ruku v ruce i rozvoj konstruktivních her, při nichž se dítě realizuje v budování objektů ze stavebnic, skládání puzzlů, stříhání, malování, modelování a v mnoha dalších činnostech. Stejně tak se posilují i společenské vazby, což ovlivňuje také rozmach v sociálních hrách. Dítě si tak již více hraje s ostatními, rozpoznáváme projevy spolupráce, vzájemné pomoci, přátelství atp. Ke konci předškolního období se v tomto typu hry hojně objevují i znaky soupeření a soutěživosti. (Suchánková, 2014, s. 46–49)

Hra jako taková bývá často doplněna důležitým předmětem – a tím je **hračka**. Ta slouží nejen jako prostředek k hraní, ale pro dítě znamená mnohem více, například může pomáhat při usínání. Jedinec se často upíná na konkrétní hračku, což s sebou může nést i mnohá úskalí. Ta se projevují například v případech, kdy je dítě na hračku citově upnuto a dojde k jejímu poškození či ztrátě. (Jedlička, 2017, s. 96–97)

Pokud propojíme tři výše zmíněné pojmy, tedy **hra, hračka a fantazie**, v souvislosti s tématem této diplomové práce nás zaujala myšlenka Drbohlava, kterou vyhodnocujeme jako skutečně zajímavou. Spočívá v úpadku rozvíjení fantazie prostřednictvím až příliš konkrétních a s ohledem na detaily propracovaných hraček. Příkladem jsou případy z minulosti, kdy dětem stačilo k zabavení pouhé polínko, a samy v něm pak díky fantazii mohly spatřovat něco jiného než prosté dřevo. Zároveň jsou dnešní hračky odrazem nevhodných podnětů ve společnosti – pulty v hračkářstvích zahrnují např. panenky v designu odrážejícím umělou a nezdravou „krásu“. Tyto předměty se mohou stát negativním prostředníkem v přeměně smýšlení dítěte. (Drbohlav, 2015, s. 251)

Autor upozorňující na tento fenomén se specializuje na extrémní případy z oblasti behaviorální patologie, psychopatologie a na analýzu profilů sériových vrahů. Je tedy zřejmé, z jakého důvodu je nutné při výchově předškolního dítěte klást důraz na námi uvedené termíny hra–hračka–fantazie (viz podkapitola 1.2 Role hry v životě dítěte).

Závěrem lze říci, že změna u dětí předškolního věku je skutečně výrazná. Dětství je v ideálním případě před nástupem do školy plné příležitostí k rozvoji vlastních dovedností a k poznávání světa. Postupně se z človíčka, který smýšlí především egocentricky, stává zralejší osobnost, jež nejedná jenom za účelem užitečnosti pro ni samotnou, nýbrž koná ve prospěch druhých. S tím souvisí i navazování přátelství, která mohou, tak jako jiné, nově nabyté dovednosti a zkušenosti, doprovázet jedince až do dospělosti. (Navrátilová a Petru Puhrová, 2018, s. 28)

Zároveň je každý den dítěte předškolního věku naplněn hrou, která svou existencí účinně ovlivňuje schopnosti i osobnost jedince. Veškeré její charakteristiky se pokusíme zdůraznit v následující podkapitole.

1.2 Role hry v životě dítěte

U popisu předškolního období jsme zmiňovali hru jakožto základní činnost dítěte tohoto věku. Zcela logicky si každý čtenář může odvodit, že se hře věnujeme především proto, abychom se zabavili. Je to však jediný důsledek hraní? Odpovědí je rozhodně ne. Význam hry v našich životech se netýká jen pouhé zábavy, nýbrž mnoha dalších oblastí, na něž se v této podkapitole zaměříme z užšího pohledu a to „okem“ několika autorů.

Obecně se uvádí, že hra je způsob, jakým děti **rozvíjí mnoho svých dovedností**: konkrétně se jedná o dovednosti intelektuální, fyzické, tvořivé, emocionální, morální či sociální, je podstatná pro rozvoj a udržení přátelství, je nápomocná při řešení potíží a hůře i lépe zvládatelných problémů (Gray, 2016, s. 76). Na základě výsledků mnoha výzkumů však můžeme uvést informaci, že spousta pozitivních stránek hry není patrných hned, nýbrž se projevují až v budoucím životě jedince. Pohybujeme se zde však tzv. na tenkém ledě, jelikož tyto studie jsou velice těžko proveditelné a výsledky nejsou jednoznačné – nelze tedy s určitostí říci, zda byla daná situace či jev v životě člověka důsledkem hry či její absence, případně pouze jejím drobným ovlivněním. (Daniš a Danišová, 2020, s. 22)

Přesto však lze na některé přínosy hry nahlížet s jistotou. Tyto výhody je možné shrnout do těchto základních oblastí: zábava, svoboda, flexibilita, sociální interakce, socializace,

fyzická aktivita, stimulace myšlení, kreativita a řešení problémů, emoční rovnováha, nemoc a zdraví, sebepoznání. Z dlouhodobější perspektivy nastává v našich životech díky působení hry mnoho pozitivních změn. Výsledkem je to, že se z jedince stane **jedinečná individuální osobnost**, jíž nechybí sebedůvěra, umí porozumět světu, je mu otevřena, oplývá respektem k druhým, znalostmi a porozuměním. Po **kognitivní stránce** lze pozorovat kladné změny ve schopnosti abstraktně přemýšlet, zvládat řešit problémy či pracovat se stresem. Po **fyzické stránce** se jedná především o posilování tělesného zdraví a správného vývoje svalů a kostí. (Brown, 2014, s. 12–13)

Pokud se zaměříme na momentální přínosy působící na člověka v krátkodobějším horizontu, bez ohledu na budoucí život, skrze fyzickou aktivitu jedinec trénuje mnoho **pohybových dovedností** – od běhu, přes skákání až po držení rovnováhy, s čímž souvisí jak rozvoj hrubé a jemné motoriky, tak i mimiky apod. S tělesnou schránkou je úzce propojeno také **zdraví**, a nejen fyzické, ale také duševní. Hra je skvělým prostředkem pro práci s **psychikou** – škála přínosů je zde skutečně široká. Jako příklad můžeme zmínit trénování práce s emocemi, vyrovnávání se s úzkostmi, strachem a každodenním stresem či zvládání konfliktů. Nenahraditelnost hry je možné spatřovat rovněž v oblasti stimulace myšlení. (Nejen) dětem hra pomáhá v získávání informací a znalostí, prozkoumávání neznámých jevů, porozumění vztahu mezi příčinou a následkem, hledání souvislostí, analýze, hodnocení aj. Podobně přispívá i k efektivnímu řešení problémů, jedinec dokáže za pomoci představivosti vyvozovat různé situace a přizpůsobovat si prostředí a okolí, v němž se zrovna nachází. (Brown, 2014, s. 13)

Kladné působení hry však nespátřujeme pouze v rámci jedincova nitra a projevu, nýbrž ovlivňuje i jeho vztahy s ostatními lidmi. V oblasti této **sociální interakce** lze pozorovat především změny týkající se **přátelství** či **spolupráce**. Pro život je taktéž velice důležité umět splynout s různými **společenskými rolemi**, což hra také umí ovlivnit – díky ní si jedinec tyto role procvičuje. Pokud se bavíme o socializaci, nelze opomenout ani učení se pravidlům dané kultury. Obecně je hra **přípravou na budoucnost**. To by nebylo možné bez jisté dávky flexibility – díky ní můžeme zkoušet neobvyklé kombinace, experimentovat, prozkoumávat a bádát – přičemž na tuto flexibilitu opět působí dětská hra. V neposlední řadě je potřeba jmenovat i naprosto zásadní znaky hry, jimiž jsou zcela jistě **zábava** a **svoboda**. V této souvislosti pracujeme s významem hry v oblasti schopnosti používat humor, snižovat nudu, být vtipný, a současně využívat svobodu volby a asertivitu. Tento přehled přínosů hry

zakończíme důležitým poznatkem pro tuto diplomovou práci: Prostřednictvím hry se člověk učí odhadovat riziko a zkoušet hranice. (Brown, 2014, s. 12)

Koťátková (2005, s. 19) seskupuje přínosy her do, oproti Brownovi poněkud redukováných, tří základních sfér **rozvoje**: a to **kognitivního, sociálního a pohybového**. V rámci prvního jmenovaného rozvoje se pohybujeme v oblasti duševních procesů, které nějakým způsobem souvisí s myšlením a poznáváním. Hra zde má nezastupitelnou roli, jelikož díky ní jedinec rozvíjí kupříkladu svou dovednost indukce či efektivně zpracovává nově nabyté znalosti a zkušenosti – prostřednictvím hry o nich přemýšlí, uspořádává je a pracuje s nimi. V oblasti sociálního rozvoje hovoříme o oboustranném působení, kdy se dítě na jednu stranu zajímá o druhé osoby, přičemž se je učí respektovat a přijímat. Na druhou stranu pak očekává, že stejným způsobem bude samo respektováno a přijímáno. Lidé se tak učí rozvíjet své vyjadřování, naslouchání, přemýšlení o cizích nápadech, či docílit shody s druhými. Takto získané sociální zkušenosti vzniklé v rámci hry jsou následně zpětně použitelné v situacích, které se objevují v běžném životě. Díky působení společnosti jedinec utváří také své sebepojetí a učí se sebepoznávání. Dochází k rozvoji komunikačních dovedností i k navazování užších přátelských pout. Kromě toho má hra zajisté vliv na již zmíněný pohybový rozvoj. U dětí se hojně objevuje radost z pohybu, na tomto základě pak vyhledávají pohybové hry. Zároveň se v tomto případě i učí odhadovat své možnosti – pokud jedinec cítí extrémní tělesnou zátěž, kterou nezvládá, aktivity se nechce dále účastnit. (Koťátková, 2005, s. 20–25)

Díky fantazii, která lidskou hru provází, jsme schopni si představovat různé věci jinak, než existují v realitě. Toto zvládají již děti nízkého věku, v rámci hravého stavu myslí dokáží bez větších obtíží pomocí deduktivního uvažování přemýšlet nad věcmi, které jsou v kontrastu s realitou. Na základě tohoto poznatku můžeme konstatovat, že hra je významným faktorem pro **podporu uvažování**. Je třeba také zdůraznit, že hra vede člověka ke spontánnímu hypotetickému přemýšlení, kdy jejím prostřednictvím uvažujeme nad domnělými světy, jež mají nekonečně mnoho možností. Díky tomu trénujeme své myšlení v oblastech, které jsou velice užitečné pro běžný chod našich dnů – tedy co se týče plánování budoucnosti, kdy je nutné si představovat možné scénáře a učit se tak se svým životem efektivně nakládat. (Gray, 2016, s. 89)

Dalším, možná neočekávaným přínosem hry, je její vlastnost pomáhat lidem **přežít**. Jakkoli se tato myšlenka může zdát zveličená, při bližším prozkoumání se s ní ztotožňujeme. Bohužel se na svět nelze dívat jen tzv. přes růžové brýle a je nutné se alespoň částečně smířit

s realitou. Ta může být někdy velice krutá, například vzhledem k lidskému utrpení a válkám. Existují důkazy o tom, že i v koncentračních táborech si děti hrály. Díky hře pak dokázaly statečněji bojovat s nepřízněmi svých osudů. Na základě rozhovorů s pamětníky dnes víme, že tyto hry nebyly pouze únikem z reality, nýbrž cestou, jak pochopit, vyrovnat se a adaptovat na tamější hrůzné podmínky. Možná nejednoho čtenáře zaskočí způsob, jakým si děti tehdy hrály. Nejednalo se pouze o nevinné pěkné hry. Ve skutečnosti se děti inspirovaly prostředím, v němž se nacházely, a v hrách se tak objevovala témata válečná a související s umíráním i ubližováním. Učily se tak připravit se na realitu, ať už po fyzické, intelektuální či emocionální stránce. Na základě těchto informací lze zkonstatovat, že výskyt násilí na světě vede děti i k násilnému hraní. Tento extrémní případ dokazuje jedinečnou vlastnost hry – tedy schopnost přizpůsobovat se reálnému světu a skrze hru se připravovat na nástrahy, které v něm na jedince čekají. (Gray, 2016, s. 91–93)

Jak jsme již naznačovali výše, hra je prostředkem pro **učení se novým dovednostem**. To můžeme pozorovat i ve zvířecí říši, nejvíce u savců, kteří mají na rozdíl od jiných živočišných druhů mnohem flexibilnější instinkty, jejich rozvoj musí být stále podporován a děje se tak právě prostřednictvím hraní. U lidí je tato potřeba o to intenzivnější, vzhledem k tomu, že se zároveň učíme žít v konkrétní kultuře. Pomocí her lze rozvíjet téměř všechny oblasti: ať už se jedná o řeč, čtení, počítání, chování ve společnosti apod. Nejedná se tedy jen o získávání nových dovedností prostřednictvím hraní, ale také o jejich **zdokonalování** pomocí opakování. (Gray, 2016, s. 94–99)

Jak již bylo řečeno, obecně má hra vliv na celkový vývoj jedince, což zahrnuje jak rozvoj po fyzické stránce, tak i socializaci, je prostředkem edukace a sebeutváření jedince. Současně působí na **uspokojování** mnoha **potřeb** dítěte. Můžeme sem zahrnout všechny, obrazně řečeno, stavební kameny tzv. Maslowovy pyramidy potřeb: tedy od fyziologických potřeb až po potřebu seberealizace. Zde se však objevuje jeden z paradoxů hry. Je nevyvratitelné, že vyšší potřeby nemohou být uspokojeny, pokud nejsou naplněny potřeby základní. Avšak jak si řekneme později, jedním z klíčových znaků hry je zaujetí. Pokud je dítě do hry skutečně ponořeno, není neobvyklé, že zajištění základních potřeb (jakými může být potřeba jídla, tekutin, vyměšování či spánku) může vědomě odkládat, případně na něj zapomenout. Pokud vynecháme toto paradoxní tvrzení, s jistotou lze říci, že hra vede k uspokojování mnoha důležitých potřeb. Jako příklad můžeme zmínit potřebu bezpečí a jistoty, která může být skrze hru naplňována třeba vysvětlováním vlastních emocí nebo zajištěním vhodného herního prostředí, či potřebu lásky a sounáležitosti, již lze uspokojovat prostřednictvím

různých gest při hře (pohlazení, úsměv, naslouchání aj.). Výčet možností, jakými hra naplňuje naše potřeby, je však mnohonásobně vyšší. (Suchánková, 2014, s. 28–30, 32)

Ačkoliv by se dalo zkonstatovat, že přínosů hry je nespočet, kromě výše jmenovaných pozitivních aspektů považujeme za důležité jmenovat vzhledem k zaměření na předškolní věk ještě rozvoj následujících oblastí: grafomotorika a kresba; zrakové, sluchové a prostorové vnímání; vnímání času; řeč a komunikace; matematické představy; sebeobsluha, samostatnost aj. (Suchánková, 2014, s. 37–40).

V závěru výčtu výhod hraní se nyní krátce navrátíme k ovlivňování psychiky. V náročném světě plném očekávaných i překvapivých nástrah není vhodné nezanedbávat duševní procesy. Tomuto tématu se věnuje např. Hoskovcová, která se zabývá hrami a technikami vedoucími ke **zvyšování psychické odolnosti dětí**. Když pomineme podporu už jmenovaných schopností typu spolupráce s ostatními lidmi, repertoár Hoskovcové zahrnuje vcelku rozsáhnou škálu, na níž se objevuje kupříkladu schopnost požádat o pomoc, zvládat své neúspěchy i úspěchy či uvědomovat si vlastní kvality a nedostatky. Správně zvolenou hrou lze také ovlivňovat **chování** dítěte, což má ale i opačný efekt – nevhodná volba může vést k podpoře nepřipustného chování. (Hoskovcová, 2006, s. 128)

Co se ale může stát, pokud bude dítěti hra odepřena? Pro uvědomění si důležitosti hry si můžeme přiblížit extrémní případy, které jsou z velké míry důsledkem její absence. Zakladatel organizace The National Institute for Play, S. Brown, zkoumal dětství osob, jež se svými činy staly nebezpečnými pro společnost. Hovoříme zde o vrazích, u nichž se opakují stejné vzorce: tedy buď celoživotní absence hry, anebo nedostatek hry v dětství. Samozřejmě se nejedná o příčinu, proč někteří nejmenovaní lidé vzali život svým obětem. Přesto je však hra jedním z činitelů podílejících se na budování psychopatie u zmíněných osob. Toto tvrzení je svým způsobem zcela logické – z výčtu jednotlivých, výše zmíněných přínosů her jasně vyplývá, jaké oblasti se u člověka působením hraní rozvíjí. Na tomto základě si pak můžeme snadno domyslet, že pokud je typická hra rozvíjející stěžejní dovednosti více či méně omezena, musí se to v určité míře projevit. Největší působení se objevuje v sociální oblasti. (Daniš a Danišová, 2020, s. 77–78)

Pokud opustíme téma extrému, z výše uvedených pozitiv hry můžeme jednoduše odvodit, jaký dopad na život člověka bude mít absence této důležité činnosti. Nejenom, že jedinec přichází o zábavu a veškeré radosti s tím spojené, ale může strádat v oblastech svého komplexního rozvoje a v budoucnu se potýkat s různými potíži či obavami.

Dalším kladným vlivům, které se již týkají konkrétně rizikové hry, se věnujeme v jedné z dalších kapitol této diplomové práce: 2.3 Role rizikové hry v životě dítěte.

1.3 Vymezení hry

V předchozích podkapitolách jsme hojně pracovali s pojmem hra. Nyní tedy nastává čas si odborněji vysvětlit, co se pod tímto termínem skutečně skrývá. Na první pohled by se mohlo zdát, že se jedná o výraz naprosto jednoduchý, všední, a snadno popsateľný každým z nás. Opak je ale pravdou. Jak tvrdí Gordon Sturrock¹ (cit. podle Wilson, 2010, s. 5): „Snažit se definovat hru je jako snažit se definovat lásku. Nepodaří se vám to. Jsou na to příliš velké“.

Vymezení hry je doprovázeno mnoha komplikacemi, nelze jednoznačně říci prostou definici. Proto různí odborníci, kteří své zkoumání zaměřili na hru, používají rozličné, dalo by se laicky říci, „finty“. Za stěžejní lze považovat tu, kdy autoři ve svých publikacích namísto jasných tvrzení hru popisují za pomoci výčtu jednotlivých rysů. Na tomto základě však nejde zcela jistě říct, zda hra probíhá či nikoliv – činnost může být „hravá“ jen částečně. (Daniš a Danišová, 2020, s. 20)

Na následujících řádcích se pokusíme hru popsat podobným způsobem – jedná se tedy o velice rozmanitou činnost, která lze charakterizovat určitými podstatnými znaky. Jedná se především o tyto základní rysy:

- **Svoboda a volnost**

To, zda se člověk bude či nebude věnovat hře, je jeho svobodné rozhodnutí. Důsledkem této vlastnosti je pocit toho, že dítě či dospělý dělá přesně to, co dělat chce. Nikdo nemůže být nucen k účasti v cizí hře, současně každý jedinec do hry přináší jedinečnost svého chování, čímž výrazným způsobem ovlivňuje průběh samotné hry. V rámci svobodné volby je podstatná také možnost hru kdykoliv ukončit, nepokračovat v ní. Nezbytná je rovněž spoluúčast na pravidlech, jelikož každá hra má svá pravidla (viz další bod). Jedná se o takové hry, kterých se účastní více osob – pokud by někdo s pravidly nesouhlasil, nedodržoval je či by je měnil, činnost by také směřovala ke svému konci. Účastníci hry by totiž mohli aktivitu kdykoliv opustit. V rámci svobody a volnosti při hře také vyvstává otázka týkající se her v rámci vyučování či vedení hry dospělou osobou. Pokud se žák účastní „hry“ jen z toho důvodu, že je povinná a ve skutečnosti nesouhlasí s jejím průběhem a není jí naplněn, nelze tuto činnost považovat za hru. Stejně tak v případech, kdy dospělý řídí hru takovým

---

¹ “Trying to define play is like trying to define love. You can’t do it. It’s too big for that.”

způsobem, že jej dítě považuje za autoritu a není pro něj jednoduché kupříkladu hru opustit – zde je značně narušen prvek volnosti. (Gray, 2016, s. 77–79)

- **Pravidla**

Ačkoliv jsme hned v úvodu zmiňovali svobodu a volnost, neznamena to, že hra probíhá bez pravidel. Ta naopak v nějaké míře doprovázejí hraní vždy. Jedná se o jisté mentální nastavení, schéma, kdy každou hru provádíme podle určité struktury. Pokud jsou pravidla striktně daná, jedná se o tzv. formální hry: můžeme jmenovat např. šachy či sporty jako je fotbal, přičemž všichni spoluhráči musí za účelem dosažení stejných podmínek pravidla dodržovat. S ohledem na tyto informace o pravidlech ve hře lze tedy konstatovat, že hra pomáhá u jedince rozvíjet mj. sebeovládání a sebekázeň. Svou přísností se však pravidla velmi liší. Kromě toho, že slouží k organizaci hry a k zajištění spravedlivosti, jsou důležitá také pro to, aby hra byla zajímavá – tzv. ji udržují v chodu. (Gray, 2016, s. 81–83; Eberle, 2014)

Němec (2004, s. 21) v souvislosti s pravidly pracuje také s pojmem mravní výzva. V rámci hry se totiž jedinec může potýkat s dilematem, jak má vyřešit danou situaci, aniž by došlo k porušení stanovených pravidel. Toto se pak přirozeně promítá i do skutečného života, tudíž lze říci, že se jedinec prostřednictvím hry učí dodržovat normy i v reálném světě. Tento aspekt hry přispívá k budování charakteru člověka. Zároveň je součástí mnoha her nutnost nelpět na svém rozhodnutí, podřídit se druhým, vyjednávat či ustoupit ze svého stanoviska, což je také důležité pro život ve společnosti. (Němec, 2004, s. 21)

- **Důraz na samotnou činnost, nikoli pouze na výsledek**

Činnost není možné nazvat hrou, pokud se na ni zaměřujeme pouze kvůli jejímu výsledku. Tento fenomén je možno odůvodnit následovně: pokud se člověk něčemu věnuje pouze za účelem dosažení nějakého cíle, hledá ty nejkratší, nejrychlejší a nejjednodušší cesty. Tomu však odporuje vymezení samotné hry – nemělo by se primárně jednat o zmíněný cíl, nýbrž právě o cestu, tedy způsob, jakým lze cíle dosáhnout. Výsledek proto není pouhým důvodem pro zapojení se do hry, ale je pouze součástí celé aktivity. S tím souvisí také to, že v případech, kdy člověk nevolí pouze jedinou cestu k dosažení daného cíle, zkouší různé způsoby či možnosti, které mu výsledek zprostředkují. Není tedy omezen jenom na jediný postup, což je také jeden z prvků, který tzv. dělá hru hrou. Zároveň je efektivním způsobem rozvíjena kreativita jedince. (Gray, 2016, s. 79–80, 86)

- **Nápaditost a fantazie**

Hra může být vnímána jako jistý paradox. Na jednu stranu je totiž vše, co v rámci hry probíhá, vážné a skutečné. Současně se to však pohybuje v mezích představivosti, je to vzdálené od skutečnosti. Proto je nutné jmenovat fantazii jako jeden z klíčových znaků hry. Vytváříme fiktivní situace, avšak ty prožíváme tak, jako by se jednalo o skutečnost. Zároveň se tímto konstatováním opět dostáváme k již výše zmíněným pravidlům, protože ta jdou s fantazií tzv. ruku v ruce. Smyšlená situace vede k vytvoření mentálních pravidel a reálná pravidla a přírodní zákony (jako např. fyzická přítomnost zvířete u hry na jízdu na koni, přičemž kůň je při hře nahrazen koštětem) tak jdou stranou. S fantazií značně souvisí i tvořivost, díky níž mohou být konstruovány, upravovány i kombinovány různé podněty. Právě součinnost fantazie, nápaditosti a tvořivosti umožňuje vytvářet zcela nové a originální situace, prvky, předměty představující hračky apod. Zajímavou informací je také fakt, že už batolata dokáží poznat, zda je něco opravdové či předstírané a bez větších obtíží zvládají rozlišovat mezi reálným a imaginárním světem. (Gray, 2016, s. 83–84; Koťátková, 2005, s. 18–19)

- **Aktivní, pozorný, nestresující stav mysli**

Tato přídavná jména popisují situaci, která vyplývá z předchozích, výše jmenovaných charakteristik hry. Zmiňovali jsme, že příliš nezáleží na výsledku činnosti, ale především na jejím průběhu – to vede k tomu, že se jedinec neobává neúspěchu. Není tedy ovlivňován strachem, což značí nestresující stav mysli. Současně jsou dodržována pravidla, proto je přirozené, že člověk při hře udržuje pozornost a není pasivní. (Gray, 2016, s. 85)

Tento výčet charakteristik však nepokrývá všechny znaky hry. Dalším podstatným prvkem je zajisté to, že hra je doprovázena **zábavou**, uspokojením, a je příjemná. Avšak zároveň je nutné podotknout, že ačkoli v představách lidí může být zakotveno, že hra je doprovázena smíchem a radostí, není to podmínkou – není výjimka, že se ve hře objevuje mnoho dalších emocí. Kromě toho je v rámci podstatných znaků hry často uváděn také vznik **zájmu** ke hře, přičemž tato **motivace** je **vnitřní**, ne vnější. Charakteristická je pro hru rovněž **spontánnost**, která souvisí s již popsanou svobodou a volností. Hra je přirozeným jednáním a je realizována na základě dobrovolnosti. Dalším důležitým aspektem hry je **zaujetí**, které může vést až k ignoraci okolního světa či k nechuti z pozastavení či opuštění dané činnosti. Pro některé hry může být charakteristické i **přijetí role**: jedná se o hry, v jejichž rámci je žádoucí chovat se stejným způsobem, jaký je od příslušné role očekáván. Nelze opomenout také

prvek **opakování** – pokud jedince určitá činnost baví, bude se k ní vracet a prožívat tak znovu pocity radosti a zároveň bude opakováním rozvíjet své dovednosti. (Daniš a Danišová, 2020, s. 20–21; Suchánková, 2014, s. 10–13)

Když však pomíneme všechny znaky hry, je nutné zmínit, že tento seznam má mnoho slabin. Brown (2008, s. 124) upozorňuje na jistou **idealizaci** hry – už při pozorování způsobů trávení volného času na dětském hřišti můžeme konstatovat následující: „mnoho forem hry je zvolených, ale ne svobodně; řízených, ale ne dětmi samými; motivovaných, ale ne vnitřně“. Činnost mnohdy není řízena dětmi samotnými, a ačkoliv je jedním ze znaků hry možnost ji kdykoliv opustit, ne vždy je to pro děti jednoduché. Buď na tuto možnost ani nepomyslí, nebo nemusí mít odvalu, pokud jsou ve hře zapojeni i jiní lidé a jedinec má obavy z jejich reakce. Tuto situaci považujeme za skutečně problematickou, obzvláště v rámci rizikové hry. Taková činnost totiž může vést k nucenému překonávání sil směřujícímu ke vzniku zranění. Zároveň je vhodné poukázat na ošemetnost aspektu hry, který tvrdí, že je důležitý průběh činnosti, a ne samotný výsledek – přitom ve skutečném životě jsou děti častokrát zaměřeny právě jen a pouze na cíl, a přesto může být aktivita chápána jako hra. Také zábava a příjemné pocity objevující se ve hře nejsou vždy pravidlem. Jako příklad lze zmínit drsné, tvrdé hry (mj. zčásti i hry rizikové, o čemž pojednáváme v další kapitole), u nichž může docházet k pláči a ke vzniku bolesti. (Daniš a Danišová, 2020, s. 21–22)

Tato slova nám opět dokazují, že pojem hra nelze identifikovat tak snadno, jak by se mohlo na první pohled zdát. Potíže s vymezením hry je možno popsat i ve vztahu k vnitřní motivaci: to, co je pro jednoho člověka hrou, pro druhého hrou být nemusí. Jako příklad může být uvedena situace, kdy si dvě děti staví se stavebnicí – jedno dítě stavebnicí skládá z toho důvodu, že skutečně chce, tato touha vychází z jeho vlastních potřeb. Proto je pro něj skládání hra. Druhému dítěti však bylo stavění se stavebnicí nařízeno, ačkoliv dítě o skládání nestojí, a proto tato činnost nelze za hru v pravém slova smyslu považovat. (Suchánková, 2014, s. 14)

Popsaná kritéria a charakteristiky hry tedy nejsou vždy stoprocentně platné. Nelze říci, že dítě, jehož činnost nezahrnuje všechny klíčové znaky, si nehraje. Současně nemůžeme uvádět, že si vzhledem k naplnění pouze některých aspektů hry jedinec hraje pouze zčásti. (Daniš a Danišová, 2020, s. 22)

Němec (2004, s. 19) také popisuje typické znaky hry, které jsme rovněž uváděli, a zároveň je doplňuje a svým způsobem i zastřešuje následující definicí: „Hra je duševní nebo tělesná činnost, která má smysl buď sama o sobě (například tím, že vychází z přirozenosti dítěte),

nebo její smysl stojí mimo vlastní hru, a pak se stává prostředkem k dosažení jiných cílů, například výchovných nebo vzdělávacích.“ Autor také poukazuje na mnohoznačnost pojmu hra a předkládá čtenářům názor, že tato činnost zahrnuje velké množství různorodých aktivit, přičemž za příklad uvádí hry sportovní, počítačové a digitální, které jsou všechny z naprosto odlišné skupiny činností. (Němec, 2004, s. 19)

Langmeier a Krejčířová (2006, s. 100) se pokusili vysvětlit hru jako fyzickou či psychickou činnost, která je vykonávána pouze za jediným účelem – tedy tím, že je libá a přináší jedinci uspokojení. Současně však zdůrazňují fakt, že hra může být v jistém smyslu i nepříjemná. Jako příklad je uváděna situace, kdy dítě u hry na schovávanou dlouho, bez nějaké aktivity, nehybně vyčkává ve křoví. Při tomto vymezení hry je však zmiňován také pojem práce: hra je prováděna, protože člověka baví, avšak pracovat musí. Přesto je ale mezi zmíněnými termíny nejasná hranice, protože práce může být uskutečňována s prvkem zabavení a hra naopak se značným úsilím. (Langmeier a Krejčířová, 2006, s. 100)

V pedagogickém slovníku (Průcha et al., 2013, s. 92) je hra vysvětlována jako „forma činnosti, která se liší od práce i od učení“. Téměř totožně se na hru dívá také Kolář (2012, s. 49): „Hra je jedna ze základních činností člověka – vedle práce a učení.“ Dodává také, že „hra je aktivita, při níž si osvojujeme určité normy, vztahy, pravidla, postupy, algoritmy“ (Kolář, 2012, s. 49). Stejnou definici hry zmiňující základní lidské činnosti najdeme také v Psychologickém slovníku (Hartl a Hartlová, 2015, s. 196): autoři však doplňují, že hru provází jak pocity napětí, tak i pocity radosti, zároveň je přínosná pro duševní zdraví a nelze opomenout její pozitivní vliv na relaxaci a rekreaci. Hra se tedy jistým způsobem odlišuje od dalších zmíněných primárních činností člověka, tedy učení a práce – jak lze najít v Kolářově slovníku (2012, s. 153–154): „Učení je základní komplexní psychický proces. Jeho podstatou je získávání zkušeností, vnitřní zpracovávání zkušeností a vnější reagování (činností, konáním, postojem)“. Pod klíčovým pojmem práce si pak lze představit „tělesné nebo duševní činnosti zaměřené na výdělek, výživu, uspokojení potřeb“ (Hartl a Hartlová, 2015, s. 446).

Pokud tedy shrneme předchozí řádky, hra je svým způsobem až nedefinovatelná, ale lze popsat mnoha charakteristickými rysy. I jejich výskyt ve hře však může být ve spoustě směrech diskutabilní. Hra je totiž velice rozsáhlá, paradoxní a nejednoznačná (Grimes, 2021, s. 261). Nelze však zpochybnit, že se jedná o nepostradatelnou součást našich životů. Hra provázela člověka odnepaměti, a z dostupných historických záznamů i výzkumů odborníků víme, že naši předkové se prostřednictvím hry rychle učili novým dovednostem. Bréda

a Vacek (2023, s. 12) dokonce hru s mírnou nadsázkou popisují jako první virtuální realitu, a to z toho důvodu, že hra člověku odjakživa umožňovala ocitnout se ve fiktivních situacích, které ve skutečnosti mohou být nebezpečné, avšak v rámci hry je může zažívat nanečisto a zkoumat je v bezpečném prostředí.

Závěrem považujeme za příznačné zmínit typy her. Různí autoři na tuto problematiku nahlíží rozlišnou optikou, pro potřeby naší práce zmíníme členění her podle Hughese (cit. dle Play Wales, 2017). Pro přehlednost uvádíme v Tabulce 1:

<p>komunikační hra (communication play)</p>	<p>Je využíváno celé tělo včetně mimiky, gest či pohybů. Hra se slovy, řečí těla, zvuky, vtipy, písničkami, básničkami a rýmovačkami, ale i experimentování s nadávkami, urážkami nebo nesmysly. Umožňuje rozvíjet chápání daného jazyka a významových propojení.</p>
<p>kreativní hra (creative play)</p>	<p>Týká se experimentování a tvoření s různými materiály či nástroji, přičemž dítě má dostatek času a nevadí, když způsobí nepořádek nebo se ušpiní. Silný rozvoj kreativity, nejsou dávány pokyny či šablony.</p>
<p>dramatická hra (dramatic play)</p>	<p>Hra na události, kterých by se dítě jinak neúčastnilo (předstírání světového fotbalového zápasu, moderování televizní show...). Často s využitím rekvizit a před publikem. Dítě čerpá z širšího společenského světa, ne z jemu nejbližších situací.</p>
<p>fantazijní hra (fantasy play)</p>	<p>Díky předstírání se dějí věci, které by se ve skutečnosti nemohly stát (útěk před dinosaury, být superhrdinou, sezení na obláčku...). Pomáhá zkoumat hranice mezi realitou a fantazií, zkoušet různé identity.</p>
<p>nápaditá hra (imaginative play)</p>	<p>Také předstírání, avšak založené na základě reality – např. hra na lva nebo na slunečnici.</p>

<p>hraní rolí (role play)</p>	<p>Zahrnuje hraní na role a činnosti, které dítě běžně nevykonává, jako je řízení auta, žehlení nebo hra na učitele. Účastníci takové hry napodobují osoby, které důvěrně znají, ať už rodinné příslušníky či jiné lidi z jejich okolí, příp. z médií.</p>
<p>průzkumná hra (exploratory play)</p>	<p>Skrze manipulaci s objektem (stavebnice, hlína, hřebíky...) a díky zvědavosti dítě zjišťuje, jak daná věc či materiál funguje.</p>
<p>symbolická hra (symbolic play)</p>	<p>Předměty jsou v rámci takové hry používány k jiným účelům, než skutečně slouží. Význam, který dá dítě určitému symbolu (objektu, pocitu, myšlence...), určuje hru. Příkladem může být, když si dítě vytvoří ze židlí a dek „bunkr“.</p>
<p>společenská hra (social play)</p>	<p>Hra zahrnující interakci s druhými lidmi. Dítě tak získává nejen nové znalosti a dovednosti, nýbrž učí se lépe chápat zvyky, pravidla, vztahy, rozvíjí svou empatii.</p>
<p>sociálně-dramatická hra (socio-dramatic play)</p>	<p>Jedná se o „rekonstrukci scén“, které dítě běžně spatřuje a které jsou každodenní náplní jeho života. Může sem tedy spadat hra na maminku, tatínka, na obchod apod. Umožňuje prožívat i nacvičovat typické životní situace.</p>
<p>rekapitulační hra (recapitulative play)</p>	<p>Hlavní myšlenkou je to, že některé hry souvisí s evoluční historií lidstva. Děti si tak hrají na situace spojené s přežitím – např. na stavbu přístřeší, výrobu zbraní, pěstování plodin, ale i konání rituálů.</p>
<p>hra s předměty (object play)</p>	<p>Týká se manipulace s věcmi, přičemž děti jsou fascinovány okolními běžnými objekty často více než konkrétními hračkami. Napomáhá koordinaci ruka-oko i rozvoji jemné motoriky. Může se jednat o hru s krabicí, štětci, bublinkovou folií, balónky apod.</p>

<p>mistrovská hra (mastery play)</p>	<p>Hra, v rámci níž se projevuje touha ovládat okolní prostředí a vlastní schopnosti. Jako příklad lze zmínit stavba přehrady ve vodě, kopání jam v písku nebo sázení květin.</p>
<p>pohybová hra (locomotor play)</p>	<p>Hra charakterizována pohybem: běh, skákání, lezení na stromy, tanec, jízda na kole, hra na honěnou aj. Činnost umožňující zažít vzrušení a zvýšit povědomí o bezpečnosti určitých situací. Rozvíjí fyzickou aktivitu včetně rovnováhy, síly a vytrvalosti.</p>
<p>drsná hra (rough and tumble)</p>	<p>Zahrnuje zápasení, lechtání a jiné hry, v nichž figuruje fyzický kontakt, avšak bez prvku úmyslného ubližování. U pozorovatele může snadno dojít k záměně s nepřátelským a agresivním chováním, ačkoli děti tento rozdíl vnímají.</p>
<p>riziková hra (deep play)</p>	<p>Hra umožňující dětem čelit riziku, výzvám a nebezpečným situacím. Zahrnuje např. skákání přes potok či jízdu na kole bez držení.</p>

Tabulka 1 Typy her (Bob Hughes)

Typy her na posledních čtyřech řádcích by se dle našeho názoru v jistém smyslu daly považovat za ekvivalenty, i když v určitém směru možná poněkud vzdálené. Jedná se o hru, která v této diplomové práci zastává hlavní roli. V následující kapitole se tak zaměříme pouze na ni. Primárně to je hra riziková, nýbrž určitá paralela existuje i s drsnou (bojovou), mistrovskou a pohybovou hrou. Zároveň se v rizikové hře mohou objevovat i prvky z jiných typů her ze zmíněného členění, ty v následující kapitole rovněž zmíníme.

2 RIZIKOVÁ HRA

Druhá kapitola se věnuje konkrétnímu typu hry – tedy hře rizikové. Pokusíme se zachytit veškeré důležité jevy s ní spojené, přičemž začneme s její definicí a popisem. Nevynecháme velice podstatnou kategorizaci a také rozpravu o přínosech pro život, které riziková hra nabízí. Zaměříme se rovněž na současný stav takové hry, tedy to, jak je podporována veřejností (ať už rodiči či pedagogy).

2.1 Konceptualizace rizikové hry

Na úvod můžeme říci, že dospělí lidé hledají adrenalin a vzrušení v různých extrémních zážitcích, jako může být například bungee jumping či horolezectví. Děti taktéž vyhledávají zážitky, z nichž mají podobné pocity, avšak těch dosahují právě prostřednictvím hry (sklouznutí ze skluzavky hlavou napřed apod.). Taková hra v sobě zahrnuje jistou míru rizika a nebezpečí. (Kvalnes a Sandseter, 2023, s. 15)

V českých publikacích téměř nenajdeme zmínku o rizikové hře. Ani novější díla o tomto fenoménu příliš nereferují, v ojedinělých případech se však setkáme s pojmenováním typů her, jejichž popis je velice podobný typickým charakteristikám hry rizikové. Jedná se především o hry dobrodružné, venkovní či svobodné. V některých publikacích je možno číst o **hře v přírodě**, která je mj. základem pro efektivnost vzdělávání dětí v lesních školkách (ty lze považovat za místo, jež je přímo určeno pro začlenění venkovní rizikové hry). Tato hra je charakteristická úzkým kontaktem s přírodou, což jde ruku v ruce s hrami vyžadujícími fyzickou aktivitu – v návaznosti na typologii her (viz Tabulka 1) spatřujeme souvislost s pohybovou, ale i mistrovskou hrou. Daniš a Danišová používají pro to, co my v této práci nazýváme rizikovou hrou, výraz „**hra na hraně**“. Tento pojem je převzat z waleské publikace, kde je používán termín „deep play“. Když však pomineme zmíněné příklady, převážně se ve členění her českými autory o námi vysvětlovaném typu hry nedočteme. (Valkounová a Daniš, 2019, s. 9; Harper, 2018; Daniš a Danišová, 2020, s. 31)

V zahraničí je situace pro naši diplomovou práci již o něco příznivější. Přesto však neexistuje mezi odborníky úplná shoda v definici tzv. **risky play** – tedy rizikové hry. Hart a Tannock (2019, s. 200–203) rizikovou hru řadí do „**rough play**“ (v překladu by se dalo říci drsná hra). Tento pojem vyjadřuje takovou hru, jíž se zúčastňují aspoň dvě osoby, které se dobrovolně věnují hraní rolí s prvky agresivity. Ta se projevuje jak verbálně, tak i fyzicky. Ačkoliv se v rámci této hry objevuje jistá dávka agresivního chování, není zde úmysl ublížit, ať už fyzicky či emocionálně. Kategorizace rizikové hry dle Sandseter, které je mj. věnována

následující podkapitola, zahrnuje šest základních skupin takového hraní. Podle definice „rough play“ sem spadá pouze jedna kategorie, u níž lze říci, že vesměs nemůže probíhat individuálně (jedná se o bojovou hru, příp. zápasení mezi dětmi). Podle Hughese (Tabulka 1) se jedná o dvě rozdílné hry: rough and tumble play versus deep play. V jiných publikacích je „deep play“ považováno za synonymum pro „**risky play**“. Jedná se o hry, které umožňují (nejen) dětem zažívat rizika, překážky, výzvy a jiné nebezpečné činnosti. Na základě praktikování tohoto typu her děti zjišťují, čeho jsou jak duševně, tak tělesně schopné. Můžou sem spadat i aktivity, při nichž je využívána představivost k tomu, aby se ve hře objevovaly různé příšery aj. (Hart a Tannock, 2019, s. 200; Rees-Edwards, 2022, s. 31)

Riziková hra je převážně popisována jako **vzrušující forma hry, která zahrnuje riziko fyzického zranění**. Z velké části je taková hra realizována ve venkovním prostředí (což ale nemusí být pravidlem), často jako náročná a dobrodružná fyzická aktivita. U ní se děti pokoušejí o něco, co nikdy předtím nedělaly, překračují hranici, kdy je daná činnost plně pod kontrolou, či překonávají strach. (Sandseter, 2007)

Samotná riziková hra lze členit do několika **kategorií**. Těmi jsou hry: ve výškách; s vysokou rychlostí; s nebezpečnými nástroji; v blízkosti nebezpečných elementů; v místech, kde se mohou děti ztratit nebo zmizet; bojové (hrubé) hry (Sandseter, 2007). Tyto základní kategorie jsou ještě doplněny dalšími. Na celou kategorizaci se v následující podkapitole podíváme z podrobnější perspektivy.

Hughesova typologie nezahrnuje drsnou, příp. bojovou hru (rough and tumble) do rizikové hry, nýbrž ji označuje za samostatný typ stojící mimo ostatní druhy her. Vysvětluje ji jako činnost, kterou neprovází agresivita, ale naopak pozitivní emoce. Dochází u ní k vzájemnému zápasení, honění, úderům apod., nejedná se však o typické rvačky. Děti jsou si vědomy toho, že se pouze hrají, a zápasení má, lidově řečeno, hravý náboj. (Play Wales, 2017)

Daniš a Danišová (2020, s. 28) v této souvislosti používají také spojení „**válečná hra**“ – zde jako příklad uvádí situace, kdy se děti šermují nebo po sobě střílejí za pomoci imaginárních zbraní či předmětů zbraně připomínající, příp. hraček. Po vzoru H. Sandseter však v naší práci budeme dále pracovat s názorem, že bojová i válečná hra jsou součástí hry rizikové.

Nyní se tedy navrátíme k obecnému slovnímu spojení „riziková hra“. Původní anglický pojem (deep play) v minulosti popisoval aktivity, které byly natolik nebezpečné, že nebylo relevantní se jim vůbec věnovat. Filozof J. Bentham takové činnosti dokonce považoval za

bezúčelné. V současnosti se už o bezúčelnosti nehovoří, právě naopak. Taková hra dle odborníků přispívá k ovládnutí strachu, nacházení bezpečných mantinelů a k učení se zacházet s rizikem, vyhodnocovat jej. Zároveň si děti osvojují dovednosti pro zdolávání stále obtížnějších výzev a učí se skrze hru na hraně rozpoznat skutečnou míru nebezpečí, již pro ně daná situace přináší. Tento popis shledáváme totožný s popisem tzv. risky play, tedy námi nazývané rizikové hry, jak s ním převážně pracují zahraniční autoři. (Daniš a Danišová, 2020, s. 31)

Ne každá činnost spojená s nebezpečím však lze pojmenovat jako riziková hra. Co sem tedy **nepatří**? Jedná se o aktivity, při nichž jsou zanedbávána podložená a nařízená bezpečnostní opatření. To zahrnuje například nepoužívání přilby či autosedačky. Dále nelze jako rizikovou hru klasifikovat ponechávání dětí bez dozoru v očividně nebezpečných oblastech a situacích (u vysoce frekventované silnice apod.). V těchto případech někteří odborníci hovoří ne o riziku (risk), nýbrž o ohrožení (hazard). Rozdíl mezi těmito pojmy je následující: v rámci **rizika** dítě dokáže rozpoznat a poté vyhodnotit danou výzvu, na základě toho se rozhodne pro další postup, přičemž tyto kroky podniká podle svých osobních preferencí a dovedností. Jako příklad lze zmínit vyhodnocení toho, jak vysoko může dívka či chlapec vylézt na prolézače, či jak rychle může seběhnout z kopce. Pro **ohrožení** je charakteristické to, že dítě samotné jej nemůže rozpoznat nebo zvládnout – pak více hrozí možnost úrazu. Příkladem je nesprávně ukotvená houpačka, která se může vlivem váhy dítěte převrhnout, nebo zlomení shnilé větve stromu. Mezi rizikovou hru také neřadíme aktivity, do jejichž realizování jsou děti nuceny i přes jejich nechuť k činnosti. Když pomíneme zvýšenou míru nebezpečí, taková aktivita ani nelze nazvat hrou, jak již víme z kapitoly 1.3 Vymezení hry – chybí prvek svobody a volnosti. (Beaulieu a Beno, 2024)

Nyní již víme, co to riziková hra je, a také jaké činnosti naopak nezahrnuje. Na tomto základě je již možné přejít z obecného popisu ke konkrétním příkladům rizikové hry a k jejímu vlivu na naše životy. Další podkapitoly tedy charakterizují rizikovou hru podrobně, tak, abychom mohli ve výzkumu realizovaném pro tuto diplomovou práci zachytit pokud možno všechny specifické fenomény, jež se tohoto tématu týkají.

2.2 Druhy rizikové hry

Riziková hra jakožto samostatný typ dětské hry se stala stěžejním, dalo by se říci až životním tématem profesorky působící na norské univerzitě, E. B. H. Sandseter. Ta se zabývá nejen teoretickými východisky rizikové hry, nýbrž realizovala také mnoho uznávaných výzkumů

týkajících se této problematiky. Její zjištění jsou pro naši práci klíčová a vycházíme z nich. Proto se v této kapitole zaměříme na její pojetí kategorizace, z něhož rovněž vychází naprostá většina dalších autorů, kteří své zkoumání orientují taktéž na rizikovou hru. Uvedeme však i pojetí druhů rizikové hry pohledem jiných odborníků.

V kategorizaci dle Sandseter (2007) hraje klíčovou roli charakter jednotlivých rizikových aktivit, členění tedy určují společné znaky konkrétních činností. Kromě toho jsou však podstatné i emoce, jež tyto činnosti doprovází. U některých typů rizikového hraní se hojně vyskytují smíšené pocity, převážně se jedná o kombinaci nadšení a strachu. (Sandseter, 2009)

První kategorií je **hra s vysokými výškami**. Největším rizikem je v tomto případě nebezpečí vzniku zranění způsobeného pádem, přičemž nejčastější formou dětské hry spojené s riskantním chováním je lezení, šplhání. Zájem dětí o tuto činnost lze pozorovat v situacích, kdy mají touhu vylézt na strom, skálu, prolézačku apod., často se bez přílišného rozmyslu do aktivity impulzivně pustí. Lezení mnohdy přirozeně pokračuje skákáním z výšky. Kromě toho tahle kategorie zahrnuje také balancování na vysokých objektech, houpání ve velkých výškách a skákání z míst, která mohou být i pohyblivá. (Sandseter, 2007)

V důsledku pozorování bylo zjištěno, že taková hra je velice často provázena pocity **nadšení**. To vzniká na základě počátečního váhání, které děti překonají a do činnosti se nakonec pustí. Poté mají velkou radost, pokud byla jejich „mise“ úspěšná. Lze tak u nich spatřovat pocity štěstí vyjadřované mnohdy smíchem, jáсотem, poskakováním či výkřikem radostných frází (typu: „Podívej, jak vysoko jsem vylezl!“ aj.). Zároveň však mnohdy nechybí ani vyjádření **strachu** patrné na vyděšených a ustaraných obličejích, v takovém případě je možné spatřovat několik jevů: otázky směřované vůči ostatním („Je to bezpečné?“), žádost o pomoc (např. při lezení dolů ze stromu), odmítnutí hry či její opuštění až v jejím průběhu. Není však také výjimkou, že hra s vysokými výškami je provázena **oběma pocity** současně. Z uskutečněných výzkumů je patrné, že se takové emoce převážně projevují buď vážnou mimikou, nebo strnulým úsměvem se známkami hlubokého soustředění na danou činnost. Podobné pocity (tedy radost, strach, či jejich kombinace) se v různých obměnách a intenzitě objevují i u dále jmenovaných kategorií. (Sandseter, 2009)

Další kategorie je tvořena **hrou s vysokou rychlostí**. Riziko spočívá mimo pádu především v možném nárazu či střetnutí s někým, případně s něčím – a to na základě nekontrolovaného tempa a rychlosti. Do subkategorií spadá rychlé houpání (ať už na houpačkách či lanech

apod.), sáňkování, klouzání, neovladatelný běh, jízda na kole, bruslení nebo lyžování: to vše ve vysoké rychlosti. (Sandseter, 2007)

Jako nejčastěji pozorovaná emoce je v tomto případě uváděna **radost**, jež je však v jistém směru **ustrašená**, přičemž těmto smíšeným pocitům dominuje **vzrušení**. To lze pozorovat v radostném křiku a smíchu, někdy však také skrze úsměv působící poněkud „nacvičeně“. Hojným prvkem bývají pokusy o **opakování** činnosti, kdy děti často i žádají okolí, aby je např. někdo postrčil na houpačce či sáňkách, aby se pohybovaly ještě rychleji než doposud. Nežřídko aktéři takové hry projevují své emoce i slovně – větami typu „Skoro jsme se vybourali, ale byla to legrace“ atp. Projevy strachu zde však většinou nebývají tak viditelné jako při hře s výškami. Když se objevují, může tak nastat např. v situaci, kdy děti zničehonic začnou vnímat rychlost houpačky jako příliš velkou, v takovém případě je vcelku obvyklé, že požádají o pomoc okolí. Oproti první kategorii bývá doba trvání výskytu pozitivních i negativních emocí současně kratší, převažuje buď čiré nadšení nebo naopak pouze strach. Pokud děti usoudí, že riziko je příliš vysoké, zpravidla u nich dochází k rychlé změně mezi nadšením a strachem. (Sandseter, 2009)

Kategorizace dále zahrnuje **hru s nebezpečnými nástroji**. Těmito prvky jsou nejčastěji nože, kladiva, pily či sekery, ale řadí se sem např. i provazy. Děti převážně bývají při používání nebezpečných nástrojů plně koncentrované a zdánlivě chápou potenciální ohrožení. Zkoumání tohoto typu rizikové hry je však poněkud náročnější – dohled kupříkladu při použití sekery musí být přísnější a ve větší míře zde vyvstává i etická otázka, již se zabýváme později. Při hře s takovými nástroji je nutné dětem věnovat zvýšenou pozornost. Ani samotné děti často nejsou ve shodě, co se týče názorů na takový typ hry. Některé mohou pociťovat vzrušení a činnost s nástroji vnímat jako dobrodružství, avšak mnoho dětí přirozeně považuje zmíněné předměty za značnou hrozbu a označuje je jako děsivé. (Sandseter, 2007)

Následující kategorií je **hra v blízkosti nebezpečných elementů**. Sandseter (2007) v rámci této skupiny hovoří v první řadě o strmých útesech u moře. S ohledem na naše české prostředí a krajinu však považujeme za přednější zmínit jiné subkategorie, tedy zejména aktivity u hluboké, příp. ledové vody a u hořícího ohniště. Opět se setkáváme s nejednotnými názory dětí jakožto hlavními aktéry rizikové hry – pro některé se jedná o činnost děsivou, pro jiné nikoli. Je nutné podotknout, že výzkumy, na jejichž základě toto členění rizikové hry vzniklo, probíhaly v norských oblastech, kde mohou děti trávit čas u moře, což u nás zajisté nehrozí. Přesto tento typ hry může probíhat v blízkosti rybníků, jezer, řek či přehrad.

Hlavním nebezpečím je tedy možnost utopení se – pokud tedy hovoříme o případném pádu do vody. Zároveň však nelze opomenout střetnutí s ohněm, přičemž není vzácné, že si u něj děti hrají, když je jedním z oblíbených českých koníčků trávení času u ohniště.

I když si děti hrají v blízkosti nebezpečných elementů, nemusí si vždy rizika uvědomovat. Často jsou totiž natolik zaujaty jiným typem hry, že si nevšimnou potenciální hrozby – kupříkladu hra na honěnou v až přílišné blízkosti ohně. Nebezpečné prvky tak nemusí být přímo součástí hry. (Sandseter, 2007)

Další kategorie identifikuje **hru v místech, kde se mohou děti ztratit či zmizet**. V takovém případě hraje hlavní roli svoboda a možnost prozkoumávat neznámá a potenciálně nebezpečná místa. To zahrnuje mj. volný pohyb v místech bez oplocení a příležitost orientovat se sám v cizím prostředí. Pro děti je takový typ hry velice vzrušující a převážně si libují v momentální nezávislosti a volnosti. (Sandseter, 2007; Sandseter, 2009)

Poslední kategorií je v originálním znění tzv. **rough-and-tumble play**. Nejasné vysvětlení tohoto termínu jsme popisovali již výše, týká se **bojové hry**, v závislosti na překladu by se dalo hovořit i o **drsne hře**. Jedná se o způsob hraní charakteristický tím, že si jeho účastníci mohou vzájemně ublížit. Radíme sem jak zápasení, tak šermování např. s větvemi ze stromů. Je však nutné upozornit na tenkou hranici mezi hrou a skutečným bojem. Současně se mohou objevovat i potíže při identifikaci emocí doprovázejících bojovou hru, které se vyskytují z toho důvodu, že děti jako součást hry představují role znemožňující vypořádat skutečné pocity. (Sandseter, 2007; Sandseter, 2009)

Popsali jsme šest základních kategorií rizikové hry dle Sandseter, Kleppe a kol. (2017) však toto členění doplňují o další dvě kategorie. Těmi jsou „**playing with impact**“ (dalo by se říci hra s nárazem) a „**vicarious risk**“, tedy zprostředkované či zástupné riziko. K tomuto rozšíření se autoři uchýlili v rámci výzkumu rizikové hry u batolat. Děti ve věku jednoho roku se do rizikové hry zapojují méně než o něco starší vrstevníci a současně během ní vyjadřují méně emocí. Jejich řeč těla a mimika nejsou tak zjevné a snadno rozpoznatelné jako u dětí vyššího věku. Riziková hra v batolecím období probíhá spíše o samotě, bývá kratší a zahrnuje především prozkoumávání okolí a hru s nebezpečnými nástroji, ačkoli adjektivum „nebezpečný“ lze v tomto případě vnímat velice subjektivně. Se zmíněnými odlišnostmi se pojí i jiné chápání rizikové hry než u dětí předškolního věku, a proto výzkumníci tímto způsobem kategorizaci rozšířili. **Hra s nárazem** (příp. **dopadem**) spočívá v opakovaném vrážení do něčeho jen tak pro zábavu (konkrétními příklady mohou být

bourání tříkolkou do plotu nebo padání na postel). **Zprostředkovaná (zástupná) hra** v sobě pak skrývá situace, kdy se u dětí projevují emoce typické pro rizikovou hru na základě pouhého pozorování druhých osob, které se nějakým způsobem účastní rizikových aktivit. (Kleppe et al., 2017)

Se členěním rizikové hry do osmi kategorií je ve shodě také kanadská společnost Play Outside UBC Lab vedená M. Brussoni – vývojovou psycholožkou, jež se ve svém působení intenzivně věnuje právě rizikovým aktivitám, a to z různých perspektiv. Posláním zmíněné instituce je studium venkovní rizikové hry dětí a s tím související prevence úrazů. (Play Outside Lab, ©2022)

Pro shrnutí, příp. rozšíření, uvádíme tyto kategorie dle zmíněné organizace i s příklady:

1. Hra ve výškách (na stromě, na prolézačkách na hřišti);
2. Hra s rychlostí (běh z kopce, rychlá jízda na kole);
3. Hra s nebezpečnými nástroji (s nářadím, včetně elektrického; s hračkami představujícími meče);
4. Hra s nebezpečnými prvky (na betonu, poblíž vodní plochy);
5. Hra, u níž se dítě může ztratit (toulání o samotě; pobyt venku, zatímco rodiče či jiní dospělí jsou uvnitř, někde jinde);
6. Rough and Tumble Play – bojová, drsná hra (hra, u níž dochází ke kontaktu s ostatními; zápas; boj);
7. Play with Impact – hra s nárazem (skákání z něčeho, skákání na posteli);
8. Vicarious Play – zprostředkovaná hra (sledování ostatních dětí, jak se zapojují do rizikové hry). (Ramsden, 2023 cit. podle Schellenberg, 2023)

Ačkoli by se mohlo zdát, že námi zmíněné kategorie pokrývají všechny možnosti rizikového hraní, není tomu tak. Například van Rooijen a kol. (2023) upozorňují na to, že v dosavadním výzkumu je opomíjena **hra ve tmě, ve ztemnělých prostorách** nebo **po soumraku**. Na základě jejich zkoumání by měl být tento typ hry taktéž řazen mezi hru rizikovou, protože je shledáván jako náročná aktivita, u níž může dojít k mnoha nezdarům způsobujícím zranění (van Rooijen et al., 2023).

Little a Eager (2010) se na dětskou rizikovou hru dívají z poněkud jiné perspektivy. Člení ji na devět kategorií, a to podle přístupu k samotnému riziku:

1. Vyhýbání se riziku, odmítnutí riskovat

Jedinec má negativní postoj ke splnění zadaného úkolu, zdráhá se jej vykonat. Svou neochotu zapojit se do aktivity může projevovat i slovně. Pokud se o činnost přesto pokusí, spatřujeme u něj odpor a není výjimkou, že ji vykonává s výraznou pomocí druhé osoby. V chování dítěte lze spatřovat snahy o změnu situace, tak, aby minimalizovalo míru rizika či neúspěchu. Dalšími znaky této kategorie jsou stres a úzkost. Na základě teoretických poznatků můžeme konstatovat, že se v tomto případě nejedná o hru v pravém slova smyslu.

2. Průzkumné hodnocení rizika

Děti mohou působit nejistě, když se chystají použít nebo prozkoumávají nový objekt (zařízení aj.), který u nich vzbuzuje obavy. To se projevuje například nedůvěřivým přibližováním. Často se stává, že vyhledají pomoc či radu od dospělé osoby. Někdy od vykonání aktivity i přes prvotní zájem nakonec upustí. Do této kategorie autoři řadí i situaci, kdy dítě projeví o aktivitu zájem, ale dospělá osoba mu ji rozmluví, jelikož ji považuje za příliš náročnou.

3. Velmi nízké/žádné riziko

Do činnosti se dítě zapojuje s nadšením, k případnému objektu přistupuje s důvěrou a bez obav. Daný předmět či zařízení využívá správným a určeným způsobem, což dokládá svými odpovídajícími dovednostmi. U jedince pozorujeme projevy radosti a sebedůvěry.

4. Nízké riziko (pozitivní)

Děti na základě svého zájmu samy zkouší činnosti, které odpovídají jejich dovednostem, příp. je mírně překračují. Pokud se jedinci daný úkon nepodaří dle představ, nebo není zcela opatrný, u aktivity hrozí mírné riziko, a to pouze lehkého zranění (převážně však žádného). Pro tuto kategorii je typické, že děti za účelem úspěšného dokončení činnosti zkouší různé způsoby, jimiž jej dosáhnou: tzv. metodou pokus-omyl. Je zde zahrnuta také situace, kdy dítě vyhledá či přijme pomoc dospělého a aktivitu následně dokončí s jeho podporou.

5. Nízké riziko (negativní)

Oproti předchozím kategoriím dítě využívá pomůcky (vybavení, objekt, zařízení apod.) nesprávným, nevhodným způsobem. Při tomto experimentování však nehrozí riziko zranění, případně pouze minimální.

6. Střední riziko (pozitivní)

Ačkoli je nějaká činnost náročnější a nad úroveň současných dovedností dítěte, jedinec se ji aktivně snaží vykonat. Emoce doprovázející takovou aktivitu značí soustředěnost, odhodlání, spokojenost i radost z dokončení daného úkonu. V případě neúspěchu může dojít k drobnému zranění, ovšem nehrozí příliš vážná újma.

7. Střední riziko (negativní)

Tato kategorie již zahrnuje jistou pravděpodobnost, že může dojít k lehkému, eventuálně středně těžkému zranění. Jedná se o následek mírně nebezpečného, riskantního, popřípadě nevhodného chování.

8. Vysoké riziko (pozitivní)

Činnosti spadající do této kategorie vyžadují bedlivý dohled kompetentní osoby, a to z toho důvodu, že jsou obtížnější a v případě neúspěchu hrozí až středně těžké poranění. Děti však zaujmají vůči takovým aktivitám sebevědomý postoj, snaží se je dokončit samostatně. Pokud se ovšem objeví nejistota či komplikace, děti přijímají opatření nezbytná pro zabránění vzniku zdravotní újmy: například změni své chování nebo požádají někoho o pomoc.

9. Vysoké riziko (negativní)

Poslední kategorie zahrnuje dva možné scénáře. Buď děti zacházejí s objekty (zařízením, vybavením, herními prvky apod.) nebezpečným nebo jinak nevhodným způsobem, který odporuje správnému, regulárnímu využívání dané věci. Druhou variantou je situace, kdy se dítě věnuje činnostem přesahujícím jeho aktuální úroveň dovedností. V obou případech existuje vysoká pravděpodobnost poranění, a to středně těžkého až těžkého, z toho důvodu může být vyžadován zásah dospělé osoby.

Tyto kategorie rizik tedy obsahují rozdělení, zda se jedná o pozitivní či negativní riskování. V druhém případě existuje zvýšená pravděpodobnost vzniku újmy na zdraví, zatímco

u pozitivního riskování je tato možnost mnohonásobně nižší. Rozdělení se odvíjí především od úrovně dovedností dítěte (zda není daná aktivita v porovnání s jeho schopnostmi až příliš náročná) a od toho, jakým způsobem jsou využívány případné doplňky (zařízení, vybavení, hračky aj.). (Little a Eager, 2010)

V následující podkapitole se zaměříme na efekty rizikového hraní – tedy benefity i případné nevýhody aktivit spadajících do kategorií popsaných na řádcích výše.

2.3 Role rizikové hry v životě dítěte

Jak samotný název pojmu „riziková hra“ napovídá, u tohoto způsobu hraní se vyskytuje mnoho nebezpečí. Těmi jsou především možnost zranění a v některých případech bohužel až úmrtí (Kvalnes a Sandseter, 2023, s. 32).

Pokud na chvíli opustíme téma hry a zaměříme se na běžný život, s riskováním jsou spojeny každodenní situace. Lidé se stále potýkají s problémy a novými podmínkami, na které jsou nuceni se adaptovat. Z toho důvodu je také nutné být ochoten podstoupit ať už menší či větší risk, v opačném případě bychom totiž nebyli schopni naučit se ani základní činnosti, jakými mohou být kupříkladu vaření či jízda na kole. To, zda člověk ve svém životě uspěje, má základ již v dětství, kdy buduje i svou schopnost pouštět se do nejistých situací. (Kvalnes a Sandseter, 2023, s. 32)

Je tak bezesporu zcela jisté, že riziková hra je pro děti ve spoustě ohledech přínosná a vede k pozitivním změnám v rámci celkového rozvoje jedince, k zisku nových zkušeností a k učení se užitečným věcem. Nyní se tedy zaměříme na tyto výhody, přičemž zmíníme nejprve **zábavu**. Jak vyplývá i z popisu samotné hry (viz kapitola 1.3 Vymezení hry), zabavení a zaujetí pro danou činnost jsou jedny z nejdůležitějších aspektů, které tzv. dělají hru hrou. Jedinec zažívá intenzivní pocity pohody a duševního i fyzického vzrušení, a to na základě zvládnutí něčeho, na co by se obvykle neodvážil. Zároveň se zde dostávají do střetu dva pocity: na jednu stranu je to strach z nebezpečí, na stranu druhou zde dominuje následný pocit nesmírné radosti, pokud jsou obavy úspěšně překonány. Při rizikové hře lidé také získávají nové **zkušenosti** a **zážitky**. Ty jsou silnější než při běžné hře, protože zahrnují možnost zažít strach a případnou újmu. Riziková hra jako taková je i **prevencí** před vznikem negativního rizikového chování, což souvisí i s bezpečností dětských hřišť, k čemuž se ještě vyjádříme v závěrečné podkapitole. Na základě výsledků výzkumů (např. studie, kterou už v roce 2001 realizovali Sandseter a Breivik) můžeme dojít k závěru, že pokud člověku chybí

příležitost k pozitivnímu riziku (jako je lyžování či cyklistika), může to vést k zapojování se do negativních forem rizika – za příklad lze zmínit drobnou kriminalitu či experimentování s alkoholem či jinými návykovými látkami. (Kvalnes a Sandseter, 2023, s. 32–34)

Dalším benefitem rizikové hry je **posilování duševního i fyzického zdraví** (Kvalnes a Sandseter, 2023, s. 34). Originální termín v anglickém jazyce je „life mastery“, český ekvivalent pro toto slovní spojení je však obtížné hledat. Kupříkladu norské školství zahrnuje toto téma do svých rámcových vzdělávacích programů. Norsko zde zmiňujeme zejména z toho důvodu, že společně s Kanadou se jedná o země, které se nyní dle našich rešerší rizikové hře věnují nejintenzivněji. V souvislosti s problematikou, které se v této závěrečné práci věnujeme (tedy předškolní věk), považujeme za příznačné zmínit, že Norsko se řídí dokumentem pro předškolní vzdělávání: tzv. Rammeplan for barnehagen. Právě ten zahrnuje podkapitolu s názvem Livsmestring og helse, tedy ve volném překladu Životní dovednosti („life mastery“) a zdraví. Obsah tohoto předpisu lze shrnout následovně:

- Mateřské školy by měly plnit funkci podpory zdraví a prevence;
- podporovat tělesné a duševní zdraví;
- přispívat k pohodě dětí a radosti ze života, posilovat pocit vlastní hodnoty a předcházet šikaně;
- zajistit bezpečné a podnětné prostředí, kde děti mohou být součástí společenství a budovat přátelství;
- podporovat děti ve zvládnání nepříznivých situací, výzev, emocí a problémů nejen vlastních, ale i druhých osob;
- být prostředím pro každodenní pohybovou aktivitu, podporovat rozvoj pohybu a radost z pohybu. (Kunnskapsdepartementet, ©2017)

Toto jsou důležité body zmíněného dokumentu (v němž mj. shledáváme mnoho podobností s českým Rámcovým vzdělávacím programem pro předškolní vzdělávání), které se nějakým způsobem týkají rizikové hry. Ta totiž všechny tyto oblasti dle výzkumů posiluje. Předchozí řádky lze tedy shrnout a doplnit následovně: riziková hra podporuje vypořádávání se s výzvami, pochopení vlastní hodnoty a svých schopností a dovedností, zajišťuje také pohodu a radost ze života, získání a rozvoj sebevědomí dítěte. Když se děti setkávají s rizikem, jejich oči jsou převážně plné radosti. Je to důsledek zvládnutí něčeho, k čemu dlouho sbíraly odvahu či o co se několikrát neúspěšně pokusily, a nakonec se jim to vydařilo. Taková radost vede k doplnění jejich komplexní pohody a štěstí. (Kvalnes a Sandseter, 2023, s. 34–36)

Co se týká samotného **fyzického zdraví**, mohlo by se zdát paradoxní, že jej riziková hra posiluje. Snad každý člověk si logicky odvodí, že hra spojená s rizikem s sebou nese hrozbu zranění. Dle výsledků různých studií však toto tvrzení nemusí být pravidlem. Nejběžnějšími zraněními vzniklými v důsledku rizikového hraní jsou drobné oděrky a pohmožděniny nevyžadující ošetření. Mimo to bývají častým úrazem zlomeniny. Ovšem vedlejším efektem rizikové hry je právě způsob, jímž se děti naučí s rizikem optimálně zacházet, odhadovat jej, a tím vzniku zranění zabránit. V této souvislosti považujeme za klíčové opět upozornit na rozdíl mezi rizikem a ohrožením (s odvoláním na kapitolu 2.1 Konceptualizace rizikové hry), protože je nutné vnímat kontrast mezi újmou způsobenou zdravým riskováním v rámci rizikové hry (co děti umí vnímat a zpracovat) a nepřiměřeným hazardováním se zdravím (které je dětem skryto, není pro ně zřejmé). (Brussoni et al., 2015)

Limitované možnosti pro hry s prvky rizika mohou znamenat, že se děti odkloní od fyzické aktivity, což s sebou nese mnohé hrozby pro zdravý tělesný vývoj jedince. Ačkoli se to může zdát nelogické, zajištění bezpečnosti nepředstavuje ochranu dětí před všemi možnými riziky. Naopak to znamená naučit děti s riziky pracovat a zodpovědně je přijímat a reagovat na ně. Účast na rizikové hře značnou mírou přispívá k redukci strachu z určitých podnětů (např. z výšek), a to opakovaným a přirozeným vystavováním se jim. Tím je budována odolnost člověka. Nedostatek příležitostí k takové hře pak omezuje zkušenosti dětí s určitými situacemi vyvolávajícími obavy, což pak může mít podíl na nižším sebevědomí či rozvoji úzkostných poruch. (Brussoni et al., 2012; Sandseter a Kennair, 2011)

Riziková hra má úzkou spojitost s **fyzickou aktivitou**. Zdravotní přínos fyzické aktivity v rizikové hře převažuje nad hrozbou vzniku zranění, kterou s sebou „risky play“ nese. Z dlouhodobého hlediska hovoříme i o **prevenci** – dítě se naučí díky takové hře rozpoznat míru rizika a tím předcházet zranění (Sando et al., 2021). Pro správný tělesný vývoj je taktéž podstatné procvičování **motorických dovedností**. K tomu dochází mj. prostřednictvím prvků rizikové hry, ať už sem řadíme skákání, lezení či klouzání – to vše přispívá ke zdraví kostí, rozvoji vytrvalosti či svalové síly. Veškeré pokroky spojené (nejen) s motorikou se odvíjí od **odvahy**, kdy jedinec najde sílu překonat své obavy a pustí se do nového a neznámého úkonu, pohybu či prostředí. Děti přirozeně oplývají touhou prozkoumávat nevyzkoušené, na základě toho v sobě nachází motivaci pro pokus o zvládnutí nových, obtížnějších úkolů a výzev. Podmínkou je však jejich vnitřní víra v sebe samého. (Kvalnes a Sandseter, 2023, s. 37–38)

S popisovanými jevy souvisí rovněž **orientace v prostoru**. Při hře nesoucí prvky rizika je pozitivně ovlivňována percepce, např. prostřednictvím vnímání a hodnocení pohybu, tvarů, velikosti aj., včetně prostorové orientace. Tato schopnost má přesah do běžného života i mimo hru: díky ní se dokážeme lépe rozhodovat v situacích, které to vyžadují. Takové situace spojené s orientací v prostoru se mohou týkat kupříkladu dopravy, kdy na základě posouzení rychlosti pohybujících se okolních aut můžeme odvodit, zda je bezpečné přejít silnici či nikoli apod. (Kvalnes a Sandseter, 2023, s. 38)

Kvůli rizikové hře, obzvláště spojené s pobytem venku, může dítě čelit i **méně příjemným zážitkům**. Když pomineme fyzická zranění, tyto nepříjemnosti zahrnují např. vyděšení či prochladnutí. Ačkoliv tyto jevy narušují komfort dítěte, je vhodné nad nimi uvažovat z pozitivní stránky: tedy že tyto situace formují člověka, který bude díky podobným, ne vždy libým okolnostem, připraven na dospělý život a bude lépe zvládat jeho nástrahy. (Moss, ©2012, s. 8)

Jak jsme již několikrát naznačovali, riziková hra má pozitivní vliv i na **duševní procesy**. O pár řádků výše jsme zmínili význam odvahy. Děti se při námi zkoumaném typu hry učí postupně a přirozeně překonávat svůj strach. V případech, kdy s obavami není v dětství pracováno, mohou tyto stavy negativně zasahovat do budoucího života a časem se u dospělého člověka projevit např. ve formě úzkosti. U lidí se přirozeně objevuje strach z určitých jevů – z výšek, vody, ohně apod. K těmto podnětům jsou děti nejdříve skeptické a bojí se jich, nicméně skrze hru je vyhledávají a zároveň relativně bezpečně zkoumají. Na základě toho vrozený strach ustupuje, jelikož se nemusíme obávat něčeho, co jsme si již osvojili – riziková hra je tedy svým způsobem prostředníkem pro **snížení vrozeného strachu** z určitých situací či elementů. (Kvalnes a Sandseter, 2023, s. 39)

V návaznosti na takové prozkoumávání se také učíme rozpoznávat, co je bezpečné a co nikoli. V jednotlivých situacích posuzujeme a učíme se odhadovat pravděpodobnost buď neúspěchu, nebo ideálně úspěchu. Toho docílíme prostřednictvím srovnání našich znalostí s individuálními dovednostmi, jimiž disponujeme. Takové porovnání je možné právě na základě vypořádávání se s výzvami a riziky. Svým způsobem se tedy jedná o cenný nástroj pro budování adaptability, odolnosti a schopnosti vhodně reagovat v neočekávaných situacích. Tyto jevy jsou dětmi procvičovány skrze rizikovou hru, při níž jsou nuceny vnímat a následně vyhodnocovat míru možného nebezpečí. (Kvalnes a Sandseter, 2023, s. 40–41)

Je zcela nevyvratitelné, že vesměs žádné prostředí není stoprocentně bezpečné. S tím spojená rizika jsou však základní a přirozenou součástí dětství. Postupným poznáváním toho,

co je a není nebezpečné, se děti naučí přizpůsobovat své chování a jednání a odhadovat skutečnou míru hrozeb. Jako příklad lze uvést lezení na strom. Může být jednoduché vylézt nahoru, ale pak si může dítě uvědomit, že dolů již tak snadno nesleze. Tím získá novou **zkušenost** a svým způsobem i lekci o vlastních limitech a rizicích, které je připraveno podstoupit. Pokud by byly děti zcela chráněny před veškerými rizikovými situacemi, nemohly by prozkoumat, jaké jsou jejich bezpečné hranice. Život je plný nástrah, a nejlepším způsobem, jak se na něj připravit, je zajistit, aby děti dokázaly daná rizika samy posoudit. (Moss, ©2012, s. 14)

Když pomíneme všechny ostatní přínosy tohoto typu aktivity, skrze riskantní hru dochází k nácviku **zvládnání reálných rizikových situací**. Samotné děti se však zajisté do rizikové hry nezapojují s vědomím toho, že díky jejímu působení dochází k jejich rozvoji. Motorem pro věnování se takové hře je pro děti touha zažít pocity **vzrušení**, které zahrnují **radost** ze zvládnutí riskantní a potenciálně nebezpečné situace, přičemž touha riskovat, být zvědavý a objevovat, je zcela běžná. Zároveň se dostavuje vzrušující pocit z toho, že jedinec balancuje na nepřiliš bezpečné hranici i přes strach či vědomí možného zranění. (Sandseter, 2009)

V minulosti byl realizován výzkum, v němž se odráží názory samotných dětí a mládeže na hry nesoucí znaky rizikové hry. Účastníky zmiňované prvky je možno shrnout do několika skupin: fyzické a psychické změny vyvolané strachem; zábava, legrace, vzrušení a dobrodružství; nové zkušenosti a zážitky; pocity svobody a nezávislosti; rozvoj fyzických schopností; hrdost a sebeúcta. Obecně lze na základě tohoto zkoumání říci, že riziková hra představuje aktivity, jež jsou něčím neobvyklé, a nese s sebou potenciál pro zvláštní vývoj v obou směrech: buď úspěch, vzrušení a zábava, nebo zranění, vznik neštěstí či příp. tragédie. (Coster a Gleeve, 2008, s. 15)

V souvislosti s fyzickými a psychickými změnami vyvolanými strachem děti hovořily v zajímavých **kontrastech**. Na jednu stranu na ně riziková hra působila jako něco zábavného a příjemného, ale zároveň i děsivého. Radost se mísila s rozporuplnými pocity úzkosti. Ve spojení s fyzickými prožitky mohli autoři studie u dětí pozorovat projevy, které většinou nejsou považovány za příjemné, avšak v kombinaci s riskováním jsou tak vnímány a lidem přináší jistou dávku radosti. Hovoříme zde o dojmu, jenž lze lidově nazvat jako „motýlci v břiše“, nebo zrychleném tepu. Například při tzv. hře s rychlostí, konkrétně při svižné jízdě na kole, byly některé děti ohromeny příjemným pocitem větru ve vlasech atp. O smíšených pocitech jsme referovali již dříve, je však nutné upozornit na možnou nesprávnou

interpretaci dětského strachu. Takové pochybení může vést k nežádoucím zásahům ze strany dospělých, kteří se snaží chránit děti před nepříjemnými pocity. Nezáměrně tak může být dětem zabráněno v objevování vlastních hranic a čerpání benefitů, jež s sebou riziková hra přináší. (Coster a Gleeve, 2008, s. 15; van Rooijen et al., 2023)

Z duševního hlediska z námi popisovaného zkoumání vyplývá to, že mnoho dětí zkrátka baví se bát, přičemž si užívají tajemný stav nevědomosti, co se bude dít dál. Riziková hra je rovněž prostředkem pro posílení **hrdosti** a prožívání pocitu **úspěchu**. Dojmy získané na základě zdařené činnosti jsou o to intenzivnější, když se u dětí ještě před samotným vykonáním objeví nelibost vůči zdolání dané výzvy. Překonání počátečního strachu vede k posílení **sebevědomí** a pocitu **vlastní hodnoty** – děti jsou pyšné na to, co dokázaly. Za vedlejší efekt lze považovat rovněž prohloubení vztahu s vrstevníky založené zejména na podpoře a fandění, kdy se v rámci skupinových aktivit děti vzájemně povzbuzují k výkonu. Určité rizikové aktivity kladou na jejich účastníky i **fyzické nároky**, což v námi popisovaném výzkumu zmiňovali někteří mladí lidé. Uváděli, že jim taková činnost pomohla zlepšit kondici, posílit svalstvo a všeobecně se více věnovat pohybu. (Coster a Gleeve, 2008, s. 15–18)

Hry nesoucí znaky rizika dále nabízí dětem příležitosti zažít něco nového a neobvyklého, což je cesta ke **vnímání světa z jiné perspektivy**. Za příklad lze zmínit situaci v rámci tzv. hry s výškami, konkrétně při lezení po stromech – slovy jednoho chlapce: „Když se dostanete nahoru, uvidíte všechny věci kolem sebe. Je to jako být na vrcholu světa.“ S těmito dojmy jistě souvisí i pocit svobody a nezávislosti. (Coster a Gleeve, 2008, s. 17–18)

Podle van Rooijena a kol. (2023) v sobě riziková hra skrývá tři oblasti odrážející to, jak děti nahlízejí na tento typ hraní. V první řadě je zmiňován fakt, že děti intuitivně vnímají nebezpečí spojená s rizikovou hrou a možné následky dokáží akceptovat. Druhým východiskem je výskyt pozitivních emocí spojený s rizikovými herními aktivitami, a za třetí i tito odborníci zmiňují, že tzv. „risky play“ přináší dětem pocit sebedůvěry, svobody a autonomie. Tato zjištění jsou v souladu s teoretickými poznatky, které ve své publikaci interpretují Coster a Gleeve (2008, s. 14–19). Ti se zaměřují i na samotné vyhodnocení skutečné míry rizika. Někteří účastníci jejich výzkumu zmiňovali své ponaučení z provedené činnosti: jejich obavy byly natolik silné, že aktivitu již nebudou nikdy opakovat. Na druhou stranu se objevovaly názory ohledně získání odvahy, tedy větší jistota při budoucím zopakování činnosti. Děti také při posuzování rizika často využívají svou představivost. Vytváří si imaginární obrázky toho, co by se jim mohlo stát, pokud by se dané činnosti

zúčastnily. Tyto představy jim pomáhají posoudit, zda je daná činnost nebezpečná či nikoli. Při hodnocení rizika rovněž zohledňují své vlastní zkušenosti, sílu, věk a dovednosti, berou v úvahu i správné vybavení nebo bezpečnostní opatření. V neposlední řadě do rozhodování vstupuje i sociální kontext zahrnující zkušenosti vrstevníků či jiných osob, které se s danou aktivitou již setkaly. Tyto faktory mohou děti buď odradit, nebo naopak povzbudit k riskování. (Coster a Gleeve, 2008, s. 11–13)

Problémem v určení opravdové role rizikové hry v rozvoji dítěte je však **obtížná měřitelnost** jednotlivých jevů, které s ní souvisí. Ačkoliv zde uvádíme spoustu přínosů, které jsou vědecky podloženy odbornými výzkumy, skutečné výhody rizikové hry mohou být v mnoha ohledech diskutabilní. I samotná zkoumání jsou složitá, a i přes veškerá zjištění lze snadno pochybovat o tom, zda to doopravdy byla riziková hra, která zajistila rozvoj dítěte v dané oblasti. Oproti tomu je naopak mnohem jednodušší vytvořit statistiky týkající se nehod a zranění na hřištích či zločinů vůči dětem (únosů). Společnost se zde potýká i s **etickou otázkou**, zda je vhodné vystavovat děti vědomému riziku s možností vzniku nepříjemné situace či zranění, aby bylo následně možné měřit změny v jejich životech. Současně na druhém pólu musí docházet k omezení dětské hry, aby byly patrné případné rozdíly. Závěrem lze tedy říci, že riziková hra je oblastí těžko měřitelnou a potýká se s mnoha potíži. Přesto se však ztotožňujeme s názorem autorů a výzkumníků, a přikláníme se k tomu, že riziková hra je pro dítě skutečně přínosná, a to hned v několika směrech. (Kvalnes a Sandseter, 2023, s. 41–42)

2.4 Podpora rizikové hry

Věnovat se rizikové hře je pro společnost důležité hned z několika důvodů. Na jednu stranu je to harmonický rozvoj jedince, kterému jsme se podrobně věnovali výše. Další podstatný bod se týká otázky **bezpečnosti**. Obzvláště zásadní je povědomí o problematice pro instituce, které se zabývají projektováním a stavbou dětských hřišť. I proto je dnes v některých zahraničních zemích (např. Kanada) již běžné, že se provádí výzkumy týkající se právě tématu rizikové hry – aby byla nově stavěná dětská hřiště bezpečná a odpovídala potřebám jejich uživatelů. (Brussoni et al., 2015)

Objevuje se zde však překážka. Některé normy mohou až příliš omezovat možnosti pro výstavbu dětských hřišť, a z toho důvodu není jednoduché vytvořit místo, jež bude splňovat jak podmínku co největší bezpečnosti, tak požadavky na výskyt zajímavých a podnětných prvků podporujících i rizikovou hru. Přesto jsou určitá omezení skutečně významná – bez

nich hrozí nebezpečí vedoucí k vážným zraněním, jako je kupříkladu zachycení hlavy v nevhodném herním prvku a následné úškrcení, což kdysi bylo v již zmiňované Kanadě nejčastější příčinou úmrtí na hřištích. Nyní jsou zde tyto situace naopak extrémně vzácné, a to hlavně díky regulím. (Brussoni et al., 2015)

Tímto fenoménem se zabývali výzkumníci v Anglii již před více než 20 lety. Například Ball (2003) hovoří o ztrátě atraktivity dětských hřišť vyskytující se v souladu s požadavky na bezpečnost zmíněných prostranství. Snížení přitažlivosti pro děti má pak jak zdravotní, tak bezpečnostní a vývojové důsledky. Při navrhování hřišť by se proto nemělo uvažovat izolovaně (pouze vzhledem k ochraně před úrazy), ale je vhodné klást důraz i na míru dobrodružství a hodnotu hry. Optimálním výsledkem by bylo, aby existovala rovnováha mezi bezpečností a prvky umožňujícími zabavení dětí s ohledem na to, že riskování na hřištích je zcela běžné i žádoucí. (Ball, 2003)

Je tedy klíčové zajistit, aby taková místa nebyla nezajímavá, jednotvárná a fádní: zde se dostáváme k souvislosti s **prevencí před vznikem negativního rizikového chování**. Je přirozené, že člověk vyhledává riziko. A proto lze konstatovat, že pokud budou všechna veřejná prostranství včetně hřišť absolutně bezpečná a tím pádem i nudná (vzhledem k nepřilíživě lákavým, nezábavným a stále se opakujícím herním prvkům), dětem bude odepřena možnost věnovat se rizikové hře. V důsledku toho budou prostory, v nichž děti mohou zažít jisté riziko, vyhledávány na jiných, nebezpečnějších místech – např. na staveništích či vlakových kolejích. (Kvalnes a Sandseter, 2023, s. 32–34)

Výsledky australského zkoumání přináší zajímavé poznatky. Rodiče i zaměstnanci tamějších center pro předškolní vzdělávání jsou přesvědčeni o prospěšnosti jistých druhů rizikové hry. Z toho důvodu takové hraní podporují. Tato podpora se projevuje povzbuzováním i chválením a k zásahu dochází až ve chvíli, kdy je chování dětí vnímáno jako až příliš riskantní či nepřiměřené. Dle rodičů i zmíněných pedagogů se však stěžejní problém týká neuspokojivého stavu dětských hřišť, která zhoršují kvalitu dětské hry a na její úkor dbají především na bezpečnost. Hřiště jsou pak tedy téměř bez rizika, ale zároveň i bez zajímavého vybavení a prvků, což děti omezuje v jejich seberealizaci a rozvoji. (Little et al., 2011)

Co se týče rizikové hry a jejího vývoje v průběhu let, v současnosti dochází k **úpadku**. Činnosti nesoucí znaky rizikové hry, jak je známe z minulosti, se v dnešní době proměňují na strukturované, řízené aktivity probíhající převážně ve vnitřních prostorech. Odehrávají se zejména pod dohledem a kontrolou dospělých osob a jsou stále více formalizovány: dospělí lidé kladou důraz spíše na dodržování pravidel než na akci, pohyb a vzrušení. Tím je

snižována možnost dětí zapojit se do aktivních, volných forem hry, včetně těch představujících jistou míru nebezpečí (Jelleyman et al., 2019; Holt et al., 2013)

Důvodem jsou zejména rostoucí obavy rodičů o bezpečnost potomků, které vedou především k omezování jejich mobility. Děti jsou tak stále častěji dopravovány do (ze) školy či za přáteli, není jim tolik povolováno toulat se bez dozoru jako dříve. Takový způsob kontroly nad dětmi sice může na první pohled zajistit bezpečnost dětí, nicméně ve skutečnosti tím je zamezeno, aby se u jedince rozvíjely důležité dovednosti a schopnosti. Těmi jsou orientace po okolí, řešení problémů nebo rozhodování se – např. v souvislosti s přecházením silnic apod. (Jelleyman et al., 2019)

Strach rodičů o bezpečnost jejich dětí může být vyšší než skutečná rizika, což je často způsobeno činností **masmédií**. Největší obavy se vyskytují v oblastech nebezpečí spojených právě s dopravou a také s ublížením od cizích osob. Ve zprávách není tabu mluvit o útocích na děti – i proto si lidé snadno vybaví hrůzné, tragické příklady (můžeme uvést jistě všem známou Madeleine McCann). U rodičů se pak přirozeně objevuje strach a mnohdy až přeceňují pravděpodobnost, že se něco stane jejich vlastním dítětem a snaží se možným hrozbám co nejvíce zabránit. Tyto obavy jsou však samozřejmě pochopitelné. Stejně tak zcela rozumíme pedagogům, kteří zabráňují dětem v rizikovém hraní (lezení po stromech aj.) – zodpovědnost za cizí děti je vysoká a důsledky případných potíží bývají enormní. To vše se ale odehrává na úkor svobody dětí. (Holt et al., 2013; Moss, ©2012, s. 15–16)

Informace poskytované médiu o únosech dětí ovlivňují vnímání hrozícího rizika nejen u rodičů, ale i u samotných dětí. Konkrétně pak především matky v důsledku takových zpráv přistupují k restriktivnějším praktikám, a to přesto, že si mnohdy uvědomují případnou nepřiměřenost svých obav. Strach mají ze selhání ve své rodičovské ochranné roli. Další dilema týkající se ochranářství se projevuje u volby, kolik **svobody** mohou rodiče svým dětem poskytnout. Otázkou je, zda jí poskytují příliš mnoho či naopak nedostatečně, což se vztahuje i k míře **dohledu**. Jaké je přiměřené množství je však velice diskutabilní, řekli bychom až bez možnosti shody na optimálním řešení. (Allin et al., 2014)

Někteří rodiče až přehnaně chrání a nadměrně řídí rozhodování svých dětí, čímž jim, ač nevědomky, brání v konfrontaci s výzvami a tím i ve zdokonalení vlastních schopností a dovedností. Dětem je tak upřena příležitost přizpůsobovat se prostředí a tím reagovat na nové výzvy. Tím se stávají křehkými po psychické stránce a až příliš obezřetní vůči jakýmkoliv formám rizika. (Marano, cit. podle Brown a Patte, 2013, s. 29)

Tolerance k riziku se však v různých zemích světa značně liší. V Norsku a Kanadě jsou rodiče i pedagogové rizikovému hraní více otevření než v Austrálii a USA, vnímání rodiči v České republice se pokusíme zachytit díky našemu výzkumu. V evropských zemích se objevují rozdíly zejména v podpoře **samostatné mobility dětí**, kdy její omezení vede i k redukci rizikového hraní. V Norsku a Estonsku rodiče svým dětem dovolují volně se pohybovat po okolí v nižším věku, než je tomu zvykem v ostatních zemích. K omezením pohybu, a tedy i hry včetně rizikové dochází z několika důvodů. V první řadě je to **doprava**, kdy se u rodičů objevuje strach z nehod způsobených neopatrnými řidiči. Následně je to již zmíněná **kvalita a dostupnost herních prostředí**, což je velkým problémem především v Řecku: jednoduše řečeno, děti si zde nemají kde hrát. Další častou překážkou je **nedostatek času**, kde může být bariérou mj. velké množství mimoškolních aktivit sice rozvíjejících dítě v určitých směrech, na druhou stranu zamezujících příležitostem k rizikové hře. Obavy ze vzniku úrazu a **úzkost rodičů**, strach, zda jejich potomek zvládne zolat přicházející riziko, je také jedním z faktorů vedoucích k omezování volného pohybu dětí při hře. Větší neklid u rodičů způsobuje i fakt, že už není tolik praktikován tzv. sousedský dohled jako dříve: tedy že již není jistota, že někdo z okolí na děti vždy svým způsobem dohlíží. (Sandseter et al., 2019)

Kromě zmíněných faktorů je podpora rizikové hry ovlivněna mnoha dalšími proměnnými: vlastní zkušenosti rodičů z dětství, pohlaví dítěte i samotných rodičů, rodičovské styly výchovy, úroveň vzdělání rodičů, počet dětí, hodnoty dané kulturou aj. (Obee et al., 2020; Cevher-Kalburan a Ivrendi, 2015).

Anglický výzkum z roku 2009 srovnával kontakt s přírodou tehdy současné generace s kontaktem s přírodou jejich rodičů, když tito rodiče sami vyrůstali. Ačkoliv byl průzkum zaměřený na venkovní hru v přírodě, v použitých dotaznících jsme v rámci jednotlivých položek našli mnoho shodných prvků s vlastnostmi, které nese riziková hra. Z tohoto důvodu o tomto výzkumu informujeme. Jeho výsledky přinesly tato zjištění:

- Děti dnes tráví méně času na přírodních místech,
- přirozenou hrou bez dozoru netráví tolik času jako předchozí generace,
- většina dětí by si chtěla více hrát v přírodě a bez dozoru (Natural England, ©2009).

Příležitosti pro trávení času rizikovou hrou jsou tedy často omezené: dospělí lidé se možná až příliš snaží o ochranu dětí, současně i přísné regulace v určitých prostředích nedovolují dětem, aby se do takového typu hry zapojovaly. (Rees-Edwards, 2022, s. 31)

Veškeré informace prezentované na řádcích výše pochází ze zahraničních výzkumů. V České republice však situace není příliš rozdílná. Nemáme sice vědecký přehled o úpadku rizikové hry (vzhledem k téměř nevyskytujícímu se pojmu „riziková hra“ mezi českými odborníky), ale v současnosti je i u nás hra z obecnějšího hlediska omezována. Dochází k proměnám dětství, dětem ubývá svoboda (zejména při hraní mimo domov), ochrannostelství (dalo by se říci i přehnané obavy o bezpečí) vůči dětem roste do až nezdravých výšin. Mimo potlačování hry ve školách způsobeného mnoha faktory nelze opomenout ani pokrok v technologiích, jenž probíhá na úkor typické hry. Mnoho dětí tráví až příliš času „online“, namísto toho, aby se věnovalo skutečnému hraní za využití podnětů z reálného, ne digitálního světa. (Daniš a Danišová, 2020, s. 86–91)

Jak již tedy víme, v posledních letech dochází k celkovému úpadku hry, která s sebou nese znaky rizika, s tím spojené venkovní hry a podobných aktivit. Toho si však už všímají jak rodiče, tak pedagogové i zdravotníci. Opět se potýkáme s paradoxním tvrzením: omezení volných herních aktivit a snaha o snižování hrozících rizik v životech dětí přispívá k možnosti vzniku nepříznivých vývojových a zdravotních důsledků. (Little, 2013)

Výhody rizikového hraní jsme popisovali výše, avšak nyní považujeme za podstatné připomenout následující: výsledky studií jsou nakloněny tomu, že autonomie a schopnost pracovat s rizikem, intenzivně se mu věnovat, je důležitá pro zdravý vývoj dítěte. Omezování akutního fyzického poškození (často drobného) je upřednostňováno před prevencí dlouhodobé psychické úzkosti. Mezi redukováním příležitostí k rizikové hře a zvýšeným výskytem behaviorálních a psychických problémů u dětí a mladých dospělých existuje souvislost (Jelleyman et al., 2019). Když opustíme oblast psychickou, zmíněný jev negativně působí také na fyzické zdraví a kondici. V rámci zdravotních problémů se často hovoří o nadváze, eventuálně až obezitě. Ta je propojena se sedavým způsobem života, který je na úkor venkovní hry na rozmachu. Stejně tak se snižuje schopnost dětí vykonávat fyzickou aktivitu, zhoršuje se tělesná zdatnost. (Little, 2013; Moss, ©2012, s. 5)

Dalším potenciálním dopadem tohoto úpadku je, že děti, které neriskují, se stanou dospělými, kteří neriskují. To se následně může odrazit v celé společnosti, již tak hrozí ochuzení o nové inovativní produkty, umělecká díla, architekturu apod. – kdo neriskuje, neučí se, nerozvíjí. Zároveň se jedinec může uchýlovat k již zmíněným negativním druhům rizikového chování (užívání návykových látek aj.). (Moss, ©2012, s. 6)

Nejbližšími osobami v životě předškolního dítěte jsou především rodinní příslušníci, dále to jsou však i pedagogové v mateřských školách, pokud ovšem dítě takové zařízení navštěvuje.

Co se týče přístupu k rizikové hře v mateřských školách běžného typu, významné studie názorů pedagogů nebyly dosud provedeny. Na základě naší rešerše jsme zjistili, že takové výzkumy probíhaly pouze v Norsku a Austrálii, avšak získaná data nepovažujeme k našemu českému prostředí jako relevantní, a to z toho důvodu, že v každé zemi platí odlišné zákony a učitelé v mateřských školách v České republice se musí řídit přísnými regulemi, co se týká bezpečnosti a dohledu nad dětmi.

V dnešní době však již funguje mnoho alternativních předškolních zařízení, která rizikovou hru cíleně podporují. Nejznámější jsou tzv. lesní školky, jejichž přístup mj. podporuje nestrukturované venkovní hry v přírodě včetně s tím spjatých rizik, jakými mohou být pády, řezné rány, modřiny aj. Zkoumání názorů mezi lidmi, kteří v takových školkách působí (dále „průvodci“), přineslo pozoruhodné výsledky. Jeden z nich se týká přesvědčení, že riziková hra zahrnuje nejen nebezpečí vzniku fyzického zranění, nýbrž i emocionální a sociální újmy. Další fakt se týká toho, jak průvodci vnímají kompetence dětí čelit riziku. I přes teoretické znalosti získané z formálních zdrojů převážně pochopili přístup dětí k bezpečnosti až na základě vlastního pozorování. Díky němu si pak uvědomili například to, že se děti málokdy pouští do činností, které samy vyhodnotí jako nebezpečné, a že jsou schopny zvládat různé výzvy i bez zásahu dospělých osob. Tomuto tvrzení však zčásti odporují slova Chvilové-Weberové a kol. (2023, s. 59), kteří uvádí, že předškolní dítě nerozezná hranice nebezpečí. V námi popisovaném výzkumu však průvodci zastávají názor, že je vhodné dětem důvěřovat a akceptovat, že někdy zkrátka k nehodám dojde. Průvodci také vnímají riziko jako něco nezbytného k rozvoji a k učení se novým věcem. (Harper a Obee, 2020)

Ani v lesních školkách však neexistuje absolutní volnost a je nutné dodržovat jisté normy, a to i ve státech, kde je všeobecně riziková hra veřejností podporována. Jedná se o velice rozsáhlou problematiku, v níž dochází k mnoha rozporům mezi zákonnými nařízeními a poznatky o optimálním všestranném rozvoji dítěte. I přes tyto potíže jsou však průvodci spíše nakloněni rizikovému hraní (Harper a Obee, 2020). Pokládáme to ale za zcela logickou informaci, vzhledem k tomu, jaké poslání lesní školky plní. Považujeme za vhodné, aby byly v dalších studiích prozkoumány i názory pedagogů z mateřských škol běžného typu. Z našeho pohledu je celkově riziková hra velice důležitou oblastí, jenže jí není věnováno tolik prostoru. Věříme, že se časem odborníci budou tomuto tématu věnovat i v České republice a případné studie umožní opětovný nárůst venkovního i rizikového hraní. Jsme odhodláni k podpoře rizikové hry přispět i našim výzkumem, jehož realizaci a výsledky popisujeme ve druhé části této diplomové práce.

II. PRAKTICKÁ ČÁST

3 VÝZKUM

V rámci našeho výzkumu se zabýváme **rizikovou hrou u dětí předškolního věku, a to konkrétně pohledem jejich rodičů.**

V našem českém prostředí je téma rizikové hry stále ještě neprobádanou, a zároveň nepříliš probíranou oblastí, a to přesto, že se jedná o velice podstatnou součást života dítěte. Samotná hra je pro člověka velmi důležitá, jelikož jak uvádí například Daniš a Danišová (2020, s. 22), hra má mnoho přínosů a ovlivňuje nejen fyzický a emoční rozvoj, ale také rozvoj kognitivní a sociální. Samotná riziková hra pak vede u dětí k tomu, že posilují svou sebedůvěru a trénují odhad, přičemž překonávají strach, objevují hranice či bojují s obavami.

Zároveň to, v jaké míře je dětem dovoleno při hře riskovat, je velice ovlivněno jejich rodiči. Je totiž bezesporu jisté, že rodiče jsou jedny z nevýznamnějších osob (nejen) v prvních letech života dítěte. V obecnějším smyslu by se dalo hovořit o rodině, ta je totiž primárním socializačním činitelem. Rodina na dítě působí v mnoha oblastech a ovlivňuje jej po všech stránkách osobnosti. (Jedlička, 2015, s. 35)

To, nakolik rodiče působí na dítě mj. i v rámci hry, se projevuje i v pozdějším životě jedince. Podle zahraničních výzkumů totiž může nepřiměřený rodičovský zásah nepříznivě působit na psychickou pohodu dítěte a není také výjimkou, že negativně ovlivňuje schopnost zvládat nástrahy a rizika spojená s jeho budoucím životem. K těmto situacím dochází především v případech, kdy jsou rodiče až příliš ochránářští a obávají se o bezpečnost svých potomků. To jde ruku v ruce s omezením prostředí, v němž si dítě může hrát. Takové hranice pak vedou k již zmíněným problémům. (Kvalnes a Sandseter, 2023, s. 47–48)

Tímto opět navazujeme na téma rizikové hry, protože pokud je riziková hra na základě rodičovského přístupu úplně redukována, nebo naopak prováděna bez omezení, může u dítěte docházet k negativním tělesným i psychickým změnám. Současně již víme, že v posledních letech dochází k úpadku hry vykazující známky rizika. Jsou tyto informace platné i v českém prostředí? Jak konkrétně tedy rodiče na rizikovou hru nahlíží, se snažíme zjistit v našem výzkumu.

3.1 Výzkumné cíle

Hlavním cílem našeho výzkumu je **zjistit, jak rodiče dětí předškolního věku vnímají rizikovou hru.**

Na tento hlavní výzkumný cíl navazují další cíle. Jeden z těchto dílčích cílů je **zmapovat, jaká je vnímaná míra rizika v jednotlivých kategoriích rizikových situací z pohledu rodičů dětí předškolního věku**. Dále chceme **popsat, jaká je vnímaná míra rizika jednotlivých míst pro hru dětí předškolního věku pohledem jejich rodičů**. Naším dalším cílem je **zanalyzovat, jaké spatřují rodiče dětí předškolního věku přínosy rizikové hry**. Rovněž chceme **identifikovat, jaká je míra kontroly rodičů nad dětmi předškolního věku**.

3.2 Výzkumné otázky

Na základě stanovených výzkumných cílů jsme pro náš výzkum formulovali následující výzkumné otázky:

Hlavní výzkumná otázka:

- Jak rodiče dětí předškolního věku vnímají rizikovou hru?

Dílčí výzkumné otázky:

VO1: Jaká je vnímaná míra rizika v jednotlivých kategoriích rizikových situací z pohledu rodičů dětí předškolního věku?

- a. Jaké konkrétní kategorie rizikové hry jsou pro rodiče dětí předškolního věku přijatelné?
- b. Jaké konkrétní kategorie rizikové hry jsou rodiči dětí předškolního věku považovány za ohrožující?
- c. Jaká je vnímaná míra rizika v jednotlivých kategoriích rizikových situací z pohledu rodičů dětí předškolního věku pod dohledem a bez dohledu?
- d. Jaká je přijatelná věková hranice pro hru v jednotlivých kategoriích rizikových situací pod dohledem a bez dohledu pohledem rodičů dětí předškolního věku?

VO2: Jaká je vnímaná míra rizika jednotlivých míst pro hru dětí předškolního věku pohledem jejich rodičů?

- a. Jak častá je hra dětí předškolního věku na jednotlivých místech?
- b. Jak riziková je hra dětí předškolního věku na jednotlivých místech pohledem jejich rodičů?

VO3: Jaké spatřují rodiče dětí předškolního věku přínosy rizikové hry?

VO4: Jaká je míra kontroly rodičů nad dětmi předškolního věku?

- a. Jaká je míra ochrannářství rodičů vůči jejich dětem předškolního věku?
- b. Jaká je míra dohledu rodičů nad jejich dětmi předškolního věku?
- c. Jaká je míra tolerance rodičů dětí předškolního věku k riziku?

3.3 Pojetí výzkumu

Pro náš výzkum volíme kvantitativní pojetí, protože chceme zjistit, jak rodiče dětí předškolního věku vnímají rizikovou hru.

3.4 Výzkumný soubor

Do našeho základního výzkumného souboru patří rodiče dětí předškolního věku v rámci celé České republiky. Jedná se tedy o matky a otce, jejichž děti se nachází ve fázi předškolního období. To je charakterizováno stářím od 3 do 6–7 let, tato etapa života však není ukončena pouze dosažením zmíněného věku, nýbrž zejména sociální změnou, kterou je nástup do základní školy (Vágnerová a Lisá, 2021, s. 171). Za účelem získání výběrového souboru jsme zvolili vícestupňový náhodný výběr. Zaměřili jsme se na mateřské školy, a to z důvodu, že jsou v úzkém vztahu právě s rodiči dětí předškolního věku – tedy s naším základním souborem. Jednotlivé mateřské školy jsme mohli oslovit pomocí webové stránky SeznamŠkol.eu. Jedná se o databázi všech škol v České republice, která však obdobně funguje v mnoha zemích Evropské unie a obsahuje výčet tamějších vzdělávacích institucí. Konkrétní mateřské školy jsme vybrali za pomoci následujícího postupu dle Chrásky (2016, s. 19): náhodná volba kraje, poté okresu, a nakonec konkrétní mateřské školy. Tímto způsobem jsme tyto instituce kontaktovali s prosbou o rozeslání našeho výzkumného nástroje rodičům, což vedlo k získání 349 vyplněných dotazníků. Po vyřazení těch, v nichž docházelo k rozporům v kontrolní položce, a těch, které byly nerelevantní, jsme pracovali s 320 dotazníky. Výzkum proběhl od konce února do počátku dubna 2024.

3.5 Výzkumný nástroj

Pro náš výzkum jsme zvolili dotazník vlastní konstrukce. Ten je jednak tvořen položkami, které jsme formulovali na základě informací zjištěných z odborných zdrojů týkajících se

tématu, a také kombinací zahraničních dotazníků, které jsme přeložili do českého jazyka. Celkem je tak dotazník tvořen 56 otázkami včetně nepovinné položky, která umožňuje respondentům vyjádřit svůj vlastní názor týkající se dané problematiky či jiného tématu, k němuž se chtějí v souvislosti s výzkumem případně vyjádřit. Dotazník jsme realizovali online formou, a to za pomoci Google Formulářů. Než jsme zahájili samotný sběr dat, dotazník jsme prošli s 6 zástupci výzkumného souboru. Na základě těchto konzultací jsme v dotazníku upravili 2 položky.

V úvodu dotazníku nás zajímají základní demografické údaje o respondentech. Konkrétně se ptáme na 5 informací. Součástí je požádání respondenta o výběr dítěte, o kterém bude dotazník vyplňovat – a to v případě, že má více dětí předškolního věku.

Druhá část dotazníku (položky 6 až 17) je inspirována výzkumem **Parental Assessment of Benefits and of Dangers Determines Children's Permission to Play Outdoors**. Tato studie obsahuje dotazník autora B. Jidovtseffa a kol. (2020), přičemž popisuje 10 situací týkajících se rizikové hry. V rámci našeho výzkumu jsme převzali a mírně upravili prvních 6 položek tohoto dotazníku, které kopírují členění rizikové hry dle autorky Sandseter (viz Teoretická část této diplomové práce). Položky popisují konkrétní situace rizikového hraní u dětí, respondenti uvádí na škále, nakolik považují situace za rizikové (od 1 = žádné riziko až 10 = velké riziko). Zároveň žádáme respondenty, aby uvedli číslo, od kolika let by svému dítěti umožnili dané činnosti provádět. Každá situace je také členěna na to, zda se odehrává pod dohledem dospělé osoby či nikoliv.

Pro třetí část našeho dotazníku (položky 18 a 19) se stal inspirací výzkum s názvem **Development and Evaluation of a New Measure of Children's Play: the Children's Play Scale (CPS)** autorky Dodd a kol. (2021). V jeho rámci vznikl dotazník zjišťující frekvenci a úroveň dobrodružné hry na 7 různých místech v závislosti na ročním období. To pro naši studii není potřeba zkoumat, proto jsme položky zjednodušili. Ptáme se tak respondentů pouze na to, jak často si jejich dítě hraje na konkrétních místech a jak riskantní tato hra v daných lokalitách je. Možnosti odpovědí zůstaly zachovány po vzoru původního dotazníku, respondenti tedy uvádí odpovědi na škále o 7 položkách (frekvence hry, od odpovědi „denně“ až po „nikdy“) a na škále o 6 položkách (rizikovost hry, od „téměř bez rizika“ po „nejvyšší riziko“, případně „mé dítě si zde nikdy nehraje“).

Položky 20 až 28 jsme formulovali na základě odborných informací, které jsme popsali v Teoretické části této práce (viz kapitola 2.3 Role rizikové hry v životě dítěte). Čerpali jsme tedy především ze zjištění autorů E. B. H. Sandseter a Ø. Kvalnese. Dotazník je v této části zaměřen na přínosy rizikové hry. Respondenti odpovídají pomocí škály Likertova typu

v rozsahu 10 bodů, nakolik souhlasí s danými tvrzeními (od 1 = naprosto nesouhlasím až po 10 = naprosto souhlasím). V této části náš dotazník obsahuje také vysvětlení, co to je riziková hra, tak, aby respondenti konkrétně věděli, čeho se naše otázky týkají.

Na závěr (položky 29 až 54) jsme pro náš výzkum využili dotazníkové šetření **Parent Supervision Attributes Profile Questionnaire (PSAPQ)** podle Morrongiello a Corbetta (2006), které se orientuje na rodičovský dohled a riziko neúmyslného zranění u dětí. Obsahuje 29 položek, odpovědi jsou vedeny na škále o 5 bodech. Toto jsme v rámci našeho výzkumu opět upravili a zvolili jsme podrobnější škálu s 10 možnostmi (1 = naprosto nesouhlasím až 10 = naprosto souhlasím). Ke změně došlo i v rámci obsahu položek, některé, jež pro náš výzkum nebyly relevantní, jsme odstranili. Původní dotazník je členěn na 4 části, konkrétně se jednotlivé oblasti týkají ochránářství ze strany rodičů, dohledu, tolerance k riskování a přesvědčení, jak moc má na dětská zranění vliv osud/náhoda. Poslední zmíněnou kategorii jsme do našeho dotazníku nezahrnuli.

Předposlední otázkou (položka 55) se pomyslně vracíme na začátek, abychom zjistili, zda by rodič odpovídal jinak, pokud by dotazník vyplňoval na základě zkušeností s jiným dítětem (v případě, že má více dětí předškolního věku). Zcela poslední položka dotazníku (56) umožňuje respondentům vyjádřit vlastní názor, pokud o to mají zájem.

Úvod

Náš dotazník je zahájen základními otázkami, které se týkají demografických údajů. Obsahuje také upřesnění získávaných informací v případě, že má respondent více dětí předškolního věku.

1) *Kolik Vám je let?*

2) *Jste matka nebo otec?*

3) *Kolik máte dětí předškolního věku?*

Pokud máte více dětí předškolního věku, pro účely tohoto dotazníku si vyberte, pro které dítě budete dotazník vyplňovat.

4) *Vaše dítě (případně Vámi vybrané dítě) je dívka nebo chlapec?*

5) *Navštěvuje Vaše dítě (případně Vámi vybrané dítě) běžnou mateřskou školu, alternativní či inovativní mateřskou školu, nebo nenavštěvuje mateřskou školu?*

VO1: Jaká je vnímaná míra rizika v jednotlivých kategoriích rizikových situací z pohledu rodičů dětí předškolního věku?

První výzkumná otázka se člení na 4 podotázky. V rámci **VO1a.** a **VO1b.** zjišťujeme, **jaké konkrétní kategorie rizikové hry jsou pro rodiče dětí předškolního věku přijatelné a jaké jsou naopak považovány ohrožující.** Jedná se o následující položky, u nichž respondenti posuzují, nakolik považují situace za rizikové:

Vaše dítě si hraje na zahradě a leze na strom.

Vaše dítě jede na odrážedle (kole) dolů z kopce a nebrzdí.

Vaše dítě zatlouká kladivem hřebíky.

Vaše dítě jde k okraji rybníka a hází kamínky do vody.

Vaše dítě se větvemi ze stromů „šermuje“ se svými kamarády.

Vaše dítě si (samo) hraje v lese.

U těchto položek se rodičů ptáme, jak vnímají riziko v případě, kdy si jejich dítě hraje *pod dohledem* (otázky 6A–11A) a také v případě, kdy činnost provádí *bez dohledu* dospělé osoby (otázky 6B–11B). Získané odpovědi nám pomohou zodpovědět **VO1c. Jaká je vnímaná míra rizika v jednotlivých kategoriích rizikových situací z pohledu rodičů dětí předškolního věku pod dohledem a bez dohledu?** Pro zjištění odpovědi na **VO1d. Jaká je přijatelná věková hranice pro hru v jednotlivých kategoriích rizikových situací pod dohledem a bez dohledu pohledem rodičů dětí předškolního věku?** se rodičů doptáváme na to, od kolika *let* by svému dítěti dovolili věnovat se dané aktivitě, a to opět v situaci pod dohledem (položky 12A–17A) i bez dohledu (12B–17B).

VO2: Jaká je vnímaná míra rizika jednotlivých míst pro hru dětí předškolního věku pohledem jejich rodičů?

V další části dotazníku respondentům přibližujeme dětskou hru na následujících místech:

A) Doma (u Vás nebo u jiných lidí – rodiny, přátel)

B) Venku u Vašeho domu nebo u domu jiných lidí (u rodiny, přátel – např. na zahradě, na dvoře či na balkoně)

C) Na dětském hřišti

D) Na stromech/ v lesích/na lesních či trávnatých plochách (NE v zahradě u domu nebo u cizích domů)

E) Na ulici nebo na veřejném prostranství v blízkosti Vašeho domova - např. ve Vaší ulici, na chodníku před Vaším domem atd. (NE na dětském hřišti)

F) Venku u vody (např. u řeky, jezera nebo rybníka)

G) Ve vnitřních herních prostorech (např. dětské herny, zábavní parky, plavecké bazény/aquaparky atd.)

Vzhledem k tomu, že se druhá výzkumná otázka člení na dvě podotázky **VO2a. Jak častá je hra dětí předškolního věku na jednotlivých místech?** a **VO2b. Jak riziková je hra dětí předškolního věku na jednotlivých místech pohledem jejich rodičů?**, v rámci dotazníku se u konkrétních míst (položky A–G) ptáme na následující otázky:

18) Jak často si zde Vaše dítě hraje (běžná hra)?

19) Jak riskantní je hra Vašeho dítěte na těchto místech?

Tyto dvě otázky zároveň zčásti slouží jako kontrolní položky. Pokud v rámci otázky 18 odpoví rodič „nikdy“, musí s tím korespondovat i odpověď na položku 19. Pokud tomu tak není, jedná se o důvod pro nezařazení daného dotazníku do našeho výzkumu.

VO3: Jaké spatřují rodiče dětí předškolního věku přínosy rizikové hry?

Na základě literatury a poznatků od odborníků jsme shrnuli výhody rizikové hry, přičemž se ptáme rodičů, zda dané jevy i oni vnímají jako přínosy. K této výzkumné otázce se vztahují následující položky z našeho dotazníku:

20) Hra nesoucí znaky rizikové hry je pro mé dítě zdrojem zábavy.

21) Hra nesoucí znaky rizikové hry umožňuje mému dítěti získat nové, intenzivní zážitky a zkušenosti.

22) Hra nesoucí znaky rizikové hry má negativní vliv na zdraví mého dítěte – např. hrozí více zranění.

23) Hra nesoucí znaky rizikové hry je pozitivní pro tělesný vývoj mého dítěte – zdokonaluje se v pohybu, síle či vytrvalosti.

24) Hra nesoucí znaky rizikové hry je pozitivní pro rozvoj prostorové orientace mého dítěte.

25) *Hra nesoucí znaky rizikové hry pomáhá mému dítěti překonávat strach a zvládat výzvy.*

26) *Hra nesoucí znaky rizikové hry pomáhá mému dítěti naučit se rozlišovat, co může dělat – tedy co je pro něj bezpečné a co není.*

27) *Hra nesoucí znaky rizikové hry zvyšuje sebedůvěru mého dítěte.*

28) *Hra nesoucí znaky rizikové hry je pozitivní pro duševní zdraví a pohodu mého dítěte.*

VO4: Jaká je míra kontroly rodičů nad dětmi předškolního věku?

Pomocí následujících položek se snažíme objasnit, zda a případně jakým způsobem rodiče umožňují svému dítěti riskovat – tedy jakou má dítě volnost při zkoušení nových či nebezpečných věcí. Podpora možnosti riskovat se odráží v otázkách:

29) *Vůči svému dítěti se cítím velice ochranářsky.*

30) *Myslím na všechny nebezpečné věci, které by se mohly stát.*

31) *Bráním svému dítěti v tom, aby hrálo rizikové hry nebo dělalo věci, při kterých by se mohlo zranit.*

32) *Nabádám své dítě, aby se vyhýbalo všemu, co by mohlo být nebezpečné.*

33) *Mám strach, že by se mému dítěti mohlo něco stát.*

34) *Varuji své dítě před věcmi, které by mohly být nebezpečné.*

35) *Sleduji, jak se mé dítě tváří, abych viděl/a, jak se cítí.*

36) *Cítím silný pocit odpovědnosti za své dítě.*

37) *Než nechám své dítě, aby něco dělalo samo, nejdříve to vyzkouším s ním.*

Pomocí těchto položek zodpovíme **VO4a. Jaká je míra ochranářství rodičů vůči jejich dětem předškolního věku?**

Pro zodpovězení **VO4b. Jaká je míra dohledu rodičů nad jejich dětmi předškolního věku?** využijeme následující položky:

38) *Mám své dítě neustále na dosah ruky.*

39) *Vím přesně, co mé dítě dělá.*

40) *Mohu svému dítěti důvěřovat, že si bude hrát samo bez neustálého dohledu.*

41) *Když si mé dítě hraje na dětském hřišti, zůstávám v jeho dosahu.*

42) *Dávám na své dítě bedlivý pozor.*

43) *Svému dítěti mohu důvěřovat, že si bude hrát bezpečně.*

44) Zůstávám dostatečně blízko svému dítěti, abych se k němu mohl/a rychle dostat.

45) Nehnu se od svého dítěte na krok.

46) Ujišťuji se, že vím, kde mé dítě je a co dělá.

Tuto část dotazníku tvoří ještě položky, které nám pomohou zodpovědět **VO4c. Jaká je míra tolerance rodičů dětí předškolního věku k riziku?:**

47) Podporuji své dítě ve zkoušení nových věcí.

48) nechávám své dítě, aby se poučilo z vlastních chyb či nehod.

49) V tom, co mé dítě dělá, ho nechávám riskovat.

50) Nechávám své dítě, aby dělalo věci samo.

51) Během oblíbených činností svého dítěte ho nechávám zažít drobné nehody související s danou činností.

52) Nechávám své dítě, aby se rozhodovalo samo.

53) Podporuji své dítě v tom, aby se chovalo riskantně, pokud se díky tomu bude při hře bavit.

54) Počkám, zda mé dítě zvládne věci samo, než se do nich zapojím.

Závěr

Konec našeho dotazníku je tvořen 2 položkami:

55) Pokud jste v úvodu tohoto dotazníku uvedli, že máte více dětí předškolního věku, vyplnili byste dotazník jinak, pokud byste si na začátku vybrali jiné dítě?

56) Prostor pro Váš názor.

3.6 Způsob zpracování dat

Data získaná z vyplněných dotazníků vzhledem k **popisnému výzkumnému problému** zpracováváme za pomoci **popisných statistických metod**, primárně za využití programu Microsoft Office Excel. V závislosti na typu položky kromě četností zjišťujeme průměr, medián, modus, minimum, maximum a směrodatnou odchylku. Tyto charakteristiky jednotlivých položek dotazníku uvádíme zaznamenané v tabulkách, přičemž každá je doplněna krátkým, shrnujícím komentářem. Poslední, otevřená otázka v dotazníku umožňovala respondentům vyjádřit se k čemukoliv, co se týká tématu. Jelikož se jednalo o nepovinnou položku, odpovědi jsme získali poskrovnu, některé relevantní zmiňujeme v následné interpretaci dat.

4 ANALÝZA ZÍSKANÝCH DAT

Analýzu dat jsme provedli vzhledem k výzkumným otázkám s výjimkou pěti úvodních a dvou závěrečných otázek.

Položka v dotazníku č. 1: Kolik Vám je let?

Věk	27	28	29	30	31	32	33	34	35	36	37	38	39	40
Četnost	1	3	9	10	17	16	21	22	31	29	33	22	22	25
Věk	41	42	43	44	45	46	47	48	54	Průměr	Medián	SD		
Četnost	14	10	14	6	5	4	3	1	2	36,76	37	4,45		

Tabulka 2 Věková struktura respondentů

		Absolutní četnost	Relativní četnost
2) Jste:	Matka	261	81,56 %
	Otec	59	18,44 %
	Celkem	320	100 %

Tabulka 3 Pohlaví respondentů

První položka našeho dotazníku zjišťuje stáří respondentů. To se pohybuje od 27 do 54 let, průměrný věk je zhruba 36,76 let. Nejčastěji respondenti uvádí věk 37 let (viz Tabulka 2). Celkem jsme pro náš výzkum využili vyplněné dotazníky od 320 respondentů, z toho tvoří 81,56 % ženy (261) a 18,44 % muži, tj. 59 respondentů (viz Tabulka 3).

		Absolutní četnost	Relativní četnost
3) Kolik máte dětí předškolního věku?	1	223	69,69 %
	2	94	29,38 %
	3	3	0,94 %

Tabulka 4 Počet dětí

		Absolutní četnost	Relativní četnost
4) Vaše dítě (případně Vámi vybrané dítě) je:	Dívka	153	47,81 %
	Chlapec	167	52,19 %

Tabulka 5 Pohlaví dítěte

		Absolutní četnost	Relativní četnost
5) Vaše dítě (případně Vámi vybrané dítě) navštěvuje:	Běžnou MŠ	300	93,75 %
	Alternativní/In. MŠ	19	5,94 %
	Nenavštěvuje MŠ	1	0,31 %

Tabulka 6 Mateřská škola

223 respondentů (69,69 %) má pouze 1 dítě předškolního věku, 2 děti předškolního věku má 94 našich respondentů (29,38 %) a 3 respondenti (0,94 %) jsou rodiči 3 dětí předškolního věku (Tabulka 4). Pokud mají respondenti více dětí, mohli si zvolit, zda budou dotazník vyplňovat podle syna či dcery. Dotazníky tak byly vyplněny o 153 dívkách (47,81 %) a 167 chlapcích (52,19 %) – Tabulka 5. Tyto děti převážně navštěvují běžnou mateřskou školu (300, tj. 93,75 %), některé navštěvují alternativní či inovativní mateřskou školu (19, tj. 5,94 %), pouze 1 dítě (0,31 %) nenavštěvuje žádnou mateřskou školu. Na závěr dotazníku rodiče mající více dětí předškolního věku uvádí, zda by volili odlišné odpovědi, kdyby dotazník vyplňovali podle jiného dítěte. Z celkového počtu 97 rodičů by 42 respondentů (43,30 %) odpovídalo jinak, což znázorňuje následující Tabulka 7:

		Absolutní četnost	Relativní četnost
55) Vyplnili byste dotazník jinak, pokud byste si na začátku vybrali jiné dítě?	Ano	42	43,30 %
	Ne	55	56,70 %
	Celkem	97	100 %

Tabulka 7 Odlišné odpovědi

Položky v dotazníku č. 6A–11B: Představte si následující situace. Nakolik považujete tyto činnosti za rizikové? (1 = žádné riziko, 10 = velké riziko)

POD DOHLEDEM: Vaše dítě si hraje na zahradě a leze na strom.										
Riziko	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
AČ	21	63	67	37	69	25	20	9	5	4
RČ (%)	6,56	19,69	20,94	11,56	21,56	7,81	6,25	2,81	1,56	1,25
Průměr: 4,03			Medián: 4				SD: 1,99			
BEZ DOHLEDU: Vaše dítě si hraje na zahradě a leze na strom.										
Riziko	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
AČ	7	13	33	22	49	28	50	57	22	39
RČ (%)	2,19	4,06	10,31	6,88	15,31	8,75	15,63	17,81	6,88	12,19
Průměr: 6,33			Medián: 7				SD: 2,42			

Tabulka 8 Lezení na strom

V situaci, kdy je dítě při lezení na strom pod dohledem, rodiče toto riziko vyhodnocují na škále od 1 značící žádné riziko do 10 v průměru jako 4,03. Nejčastěji uvádí střední hodnotu, tedy 5, a to při četnosti 69 (21,56 %).

Pokud je dítě bez dohledu, průměrně je rizikovost vnímána jako 6,33. Nejčastější hodnota, která je v této situaci našimi respondenty předkládána, je vcelku vysoké riziko 8 (zastoupení 57, tedy 17,81 %).

POD DOHLEDEM: Vaše dítě jede na odrážedle (kole) dolů z kopce a nebrzdí.										
Riziko	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
AČ	8	22	36	30	54	30	37	46	23	34
RČ (%)	2,50	6,88	11,25	9,38	16,88	9,38	11,56	14,38	7,19	10,63
Průměr: 5,95			Medián: 6				SD: 2,51			
BEZ DOHLEDU: Vaše dítě jede na odrážedle (kole) dolů z kopce a nebrzdí.										
Riziko	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
AČ	2	8	17	18	42	28	33	57	35	80
RČ (%)	0,63	2,50	5,31	5,63	13,13	8,75	10,31	17,81	10,94	25
Průměr: 7,25			Medián: 8				SD: 2,37			

Tabulka 9 Jízda na odrážedle (kole)

Pokud je dítě při jízdě na odrážedle či kole dolů z kopce bez brzdění pod dohledem, rizikovitost respondenti vyhodnocují průměrně jako 5,95, přičemž nejčastěji uvádí hodnotu 5 (54 respondentů, tj. 16,88 %).

Naopak pokud je dítě při této činnosti bez dohledu, rodiče nejvíce uvádí nejvyšší rizikovitost 10 (80 respondentů, tedy 25 %), průměrně se pak jedná o vyhodnocení rizika v míře 7,25.

POD DOHLEDEM: Vaše dítě zatlouká kladivem hřebíky.										
Riziko	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
AČ	27	60	58	50	51	22	20	13	7	12
RČ (%)	8,44	18,75	18,13	15,63	15,94	6,88	6,25	4,06	2,19	3,75
Průměr: 4,17			Medián: 4				SD: 2,28			
BEZ DOHLEDU: Vaše dítě zatlouká kladivem hřebíky.										
Riziko	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
AČ	12	28	44	37	54	24	42	39	16	24
RČ (%)	3,75	8,75	13,75	11,56	16,88	7,50	13,13	12,19	5,00	7,50
Průměr: 5,48			Medián: 5				SD: 2,49			

Tabulka 10 Zatloukání hřebíků

Když dítě zatlouká kladivem hřebíky v situaci pod dohledem, rodiče tuto aktivitu nejčastěji vyhodnocují jako vcelku mírné riziko, tedy 2 (60 respondentů, tj. 18,75 %), průměrně pak uvádí riziko 4,17.

Pokud je dítě bez dohledu, míra rizika je u činnosti dle respondentů průměrně 5,48, nejčastěji sdělují střední hodnotu škály, tedy 5 (54 respondentů, což je 16,88 %).

POD DOHLEDEM: Vaše dítě jde k okraji rybníka a hází kamínky do vody.										
Riziko	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
AČ	37	59	59	25	58	22	21	20	3	16
RČ (%)	11,56	18,44	18,44	7,81	18,13	6,88	6,56	6,25	0,94	5,00
Průměr: 4,21			Medián: 4				SD: 2,45			
BEZ DOHLEDU: Vaše dítě jde k okraji rybníka a hází kamínky do vody.										
Riziko	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
AČ	5	16	22	15	40	21	24	52	27	98
RČ (%)	1,56	5,00	6,88	4,69	12,50	6,56	7,50	16,25	8,44	30,63
Průměr: 7,18			Medián: 8				SD: 2,67			

Tabulka 11 Házení kamínků do vody

V situaci, kdy je dítě pod dohledem, jde k okraji rybníka a hází kamínky do vody, je rizikovitost této činnosti vyhodnocována průměrnou mírou 4,21. Nejčastěji jsou udávány dvě nízké hodnoty, a to 2 a 3, obojí volí 59 respondentů (tedy 18,44 %). Podobný stav spatřujeme u míry 5, kterou udává 58 respondentů, což se rovná 18,13 %.

Pokud je však dítě bez dohledu, rodiče nejčastěji uvádí maximální míru rizika, tedy 10 (98 respondentů, tj. 30,63 %), průměrně se jedná o míru rizika v hodnotě 7,18.

POD DOHLEDEM: Vaše dítě se větvemi ze stromů „šermuje“ se svými kamarády.										
Riziko	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
AČ	9	29	38	23	54	38	41	42	17	29
RČ (%)	2,81	9,06	11,88	7,19	16,88	11,88	12,81	13,13	5,31	9,06
Průměr: 5,74			Medián: 6				SD: 2,49			
BEZ DOHLEDU: Vaše dítě se větvemi ze stromů „šermuje“ se svými kamarády.										
Riziko	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
AČ	6	20	16	29	51	33	43	54	13	55
RČ (%)	1,88	6,25	5,00	9,06	15,94	10,31	13,44	16,88	4,06	17,19
Průměr: 6,45			Medián: 7				SD: 2,48			

Tabulka 12 Šermování větvemi

Když se dítě pod dohledem „šermuje“ se svými kamarády pomocí větví ze stromů, rodiče průměrně uvádí míru rizika jako 5,74. Nejhojněji se pak vyskytuje střední hodnota naší škály, tedy 5, kterou volí 54 respondentů (16,88 %).

Avšak v případě, kdy je dítě bez dohledu, je rizikovost nejhojněji popisována mírou 10, kterou volí 55 respondentů (tj. 17,19 %), a dále 8, kterou uvádí pouze o jednoho rodiče méně (54, tedy 16,88 %). Průměrně se pak jedná o míru rizika v hodnotě 6,45.

POD DOHLEDEM: Vaše dítě si hraje v lese.										
Riziko	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
AČ	141	93	43	19	10	4	6	3	0	1
RČ (%)	44,06	29,06	13,44	5,94	3,13	1,25	1,88	0,94	0,00	0,31
Průměr: 2,13			Medián: 2				SD: 1,51			
BEZ DOHLEDU: Vaše dítě si samo hraje v lese.										
Riziko	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
AČ	33	27	53	36	54	21	24	27	16	29
RČ (%)	10,31	8,44	16,56	11,25	16,88	6,56	7,50	8,44	5,00	9,06
Průměr: 5,01			Medián: 5				SD: 2,72			

Tabulka 13 Hra v lese

Pokud si dítě hraje v lese pod dohledem, rodiče v tomto převážně nespatřují žádné riziko, o čemž svědčí nejčastěji udávaná hodnota 1, kterou volí 141 respondentů, což je 44,06 %. V průměru uváděná hodnota představuje míru rizika 2,13.

Situaci bez dohledu reprezentuje průměrná míra rizika 5,01, přičemž respondenti nejvíce uvádějí hodnotu 5 (54 respondentů čili 16,88 %), na pomyslné druhé místo řadíme hodnotu 3, jež je volena 53 respondenty, což činí 16,56 % z celkového počtu námi dotazovaných osob.

Položky v dotazníku č. 12A–17B: Představte si následující situace. Od kolika let byste toto svému dítěti dovolil/a? Uveďte číslo.

POD DOHLEDEM: Vaše dítě si hraje na zahradě a leze na strom.													
Věk	0	1	1,5	2	2,5	3	4	4,5	5	6	7		
AČ	15	10	3	36	5	84	63	1	43	29	8		
RČ	4,69	3,13	0,94	11,25	1,56	26,25	19,69	0,31	13,44	9,06	2,50		
Věk	7,5	8	9	10	15	Průměr		Medián		SD			
AČ	2	11	3	5	2	3,95		4		2,18			
RČ	0,63	3,44	0,94	1,56	0,63								
BEZ DOHLEDU: Vaše dítě si hraje na zahradě a leze na strom.													
Věk	0	1	2	2,5	3	3,5	4	5	6	7	8		
AČ	1	2	5	1	26	2	44	57	66	32	34		
RČ	0,31	0,63	1,56	0,31	8,13	0,63	13,75	17,81	20,63	10,00	10,63		
Věk	9	10	11	12	15	18	x	Průměr		Medián		SD	
AČ	9	25	1	6	2	3	4	6,17		6		2,60	
RČ	2,81	7,81	0,31	1,88	0,63	0,94	1,25						

Tabulka 14 Věkový limit při lezení na strom

Respondenti dovolí svým dětem lézt na strom pod dohledem průměrně od věku 3,95 let. Nejpozději toto povolí od 15 let, nejdříve dítěti umožní činnost zkusit ještě před dovršením 1. roku života. Vzhledem k motorickým schopnostem takto starého jedince je nemožné, aby vylezl na strom, avšak z odpovědí chápeme, že tyto respondenty takové aktivitě nebrání bez ohledu na věk. Zároveň jsme zahrnuli odpovědi typu „jakmile o činnost projeví zájem“ do hodnoty 0 (stejný způsob využíváme i v následujících tabulkách týkajících se věku, kde byly odpovědi s totožným významem). Nejčastěji uváděnou hodnotou jsou 3 roky.

Rodiče uvádí, že by aktivitu bez dohledu povolili průměrně od 6,17 let. Minimální věk je podobný jako v situaci pod dohledem, avšak 4 respondenti (1,25 %) by činnost nepovolili nikdy, v Tabulce 14 pod znakem „x“. Nejčastěji rodiče označují věk 6 let.

POD DOHLEDEM: Vaše dítě jede na odrážedle (kole) dolů z kopce a nebrzdí.											
Věk	0	1	1,5	2	2,5	3	3,5	4	5	6	7
AČ	2	4	5	49	5	78	2	46	39	26	16
RČ	0,63	1,25	1,56	15,31	1,56	24,38	0,63	14,38	12,19	8,13	5,00
Věk	8	9	10	14	15	18	x	Průměr	Medián	SD	
AČ	15	2	7	1	3	4	16	4,44	4	2,81	
RČ	4,69	0,63	2,19	0,31	0,94	1,25	5,00				
BEZ DOHLEDU: Vaše dítě jede na odrážedle (kole) dolů z kopce a nebrzdí.											
Věk	0	1	2	2,5	3	3,5	4	5	6	7	8
AČ	1	1	11	1	32	1	42	55	56	28	27
RČ	0,31	0,31	3,44	0,31	10,00	0,31	13,13	17,19	17,50	8,75	8,44
Věk	9	10	11	12	13	14	15	18	x	Průměr	
AČ	3	17	3	4	1	1	4	6	26	6,09	
RČ	0,94	5,31	0,94	1,25	0,31	0,31	1,25	1,88	8,13		
Medián: 6						SD: 3,04					

Tabulka 15 Věkový limit při jízdě na odrážedle (kole)

Pokud je dítě při aktivitě pod dohledem, rodiče ji povolí průměrně od 4,44 let. Nejčastěji respondenti uvádí věk 3 roky (78 rodičů, tj. 24,38 %). Nejnižším uvádným věkem je 0, někteří rodiče by toto nedovolili nikdy (viz „x“ u 16 respondentů, tedy 5 %). Bez dohledu by aktivitu nikdy nepovolilo 26 respondentů (8,13 %), průměrným věkem, od kdy by rodiče činnost dovolili, je zhruba 6 let, což je i nejhojněji uvádný věkový limit.

POD DOHLEDEM: Vaše dítě zatluoká kladivem hřebíky.											
Věk	0	1	1,5	2	2,5	3	4	5	6	7	8
AČ	5	7	4	45	6	86	59	51	27	7	11
RČ	1,56	2,19	1,25	14,06	1,88	26,88	18,44	15,94	8,44	2,19	3,44
Věk	9	10	12	Průměr			Medián		SD		
AČ	2	7	3	4,03			4		2,05		
RČ	0,63	2,19	0,94								
BEZ DOHLEDU: Vaše dítě zatluoká kladivem hřebíky.											
Věk	0	1	2	3	4	4,5	5	6	7	8	9
AČ	2	2	10	34	49	1	70	55	31	29	4
RČ	0,63	0,63	3,13	10,63	15,31	0,31	21,88	17,19	9,69	9,06	1,25
Věk	10	11	12	13	14	15	19	x	Průměr		Medián
AČ	22	1	3	1	2	1	1	2	5,76		5
RČ	6,88	0,31	0,94	0,31	0,63	0,31	0,31	0,63	SD: 3,26		

Tabulka 16 Věkový limit při zatluokání hřebíků

Pod dohledem jsou průměrným věkem, od kdy rodiče svému dítěti dovolí zatluokat kladivem hřebíky, zhruba 4 roky. Minimální stáří je 0 (názor 5 respondentů, tj. 1,56 %; zahrnuje i odpovědi typu „od té doby, co dítě udrží kladívko“ aj.), maximálně pak zjišťujeme povolení k věnování se této činnosti od 12 let (u 3 respondentů, tedy 0,94 %). Hodnota, která je respondenty uváděna nejfrekventovaněji, jsou 3 roky (dle 86 rodičů, což je 26,88 %).

Pokud je dítě bez dohledu, průměrný věk, od kdy mu rodiče popisovanou rizikovou aktivitu umožní, je 5,76 let. Nejčastěji respondenti uvádí stáří 5 let (70 námi dotazovaných osob, což je 21,88 %). Někteří respondenti by činnost povolili již od 0 let (2 rodiče, tj. 0,63 %), 1 respondent (0,31 %) by ji umožnil až od 19 let, 2 respondenti nikdy (označeno „x“).

POD DOHLEDEM: Vaše dítě jde k okraji rybníka a hází kamínky do vody.											
Věk	0	1	1,5	2	2,5	3	4	5	6	7	8
AČ	7	46	6	87	2	81	37	25	8	6	7
RČ	2,19	14,38	1,88	27,19	0,63	25,31	11,56	7,81	2,50	1,88	2,19
Věk	9	10	12	Průměr			Medián		SD		
AČ	3	4	1	3,05			3		1,95		
RČ	0,94	1,25	0,31								
BEZ DOHLEDU: Vaše dítě jde k okraji rybníka a hází kamínky do vody.											
Věk	1	1,5	2	3	4	5	6	7	8	9	10
AČ	1	2	12	20	25	40	68	43	46	7	34
RČ	0,31	0,63	3,75	6,25	7,81	12,50	21,25	13,44	14,38	2,19	10,63
Věk	11	12	13	14	15	x	Průměr		Medián		SD
AČ	3	3	1	3	4	8	6,58		6		2,57
RČ	0,94	0,94	0,31	0,94	1,25	2,50					

Tabulka 17 Věkový limit pro hru u vody

V situaci, kdy je dítě pod dohledem, jde k okraji rybníka a hází kamínky do vody, respondenti průměrně uvádí, že by tuto činnost svému dítěti povolili od 3 let. Nejčastěji uváděná hodnota je od 2 let (odpovídá tak 87 respondentů, tedy 27,19 %). Nejnižším věkem je 0 (uvedena 7 respondenty, tj. 2,19 %), nejvyšším 12 (1 respondent, což se rovná 0,31 %).

Když je dítě bez dozoru, respondenti by aktivitu umožnili průměrně od 6,58 let. Nejčastěji pak uvádí, že by ji povolili od 6 let (68 respondentů, tedy 21,25 %). Nejnižší hodnotou je 1 rok (tuto možnost volí 1 respondent, tj. 0,31 %), nejvyšší 15 (podle 4 respondentů = 1,25 %). 8 námi dotazovaných rodičů (2,50 %) by tuto činnost svému dítěti bez dozoru nedovolilo (v Tabulce 17 jako „x“).

POD DOHLEDEM: Vaše dítě se větvemi ze stromů „šermuje“ se svými kamarády.											
Věk	0	1	1,5	2	2,5	3	3,5	4	5	6	7
AČ	2	7	1	24	2	64	1	63	50	30	12
RČ	0,63	2,19	0,31	7,50	0,63	20,00	0,31	19,69	15,63	9,38	3,75
Věk	8	9	10	12	15	18	20	x	Průměr	Medián	
AČ	9	1	12	1	2	2	1	36	4,65	4	
RČ	2,81	0,31	3,75	0,31	0,63	0,63	0,31	11,25	SD: 2,64		
BEZ DOHLEDU: Vaše dítě se větvemi ze stromů „šermuje“ se svými kamarády.											
Věk	0	1	2	2,5	3	4	5	6	7	8	9
AČ	2	2	4	1	27	39	62	57	27	31	3
RČ	0,63	0,63	1,25	0,31	8,44	12,19	19,38	17,81	8,44	9,69	0,94
Věk	10	12	13	15	18	20	x	Průměr	Medián	SD	
AČ	19	3	1	2	2	1	37	5,97	6	2,62	
RČ	5,94	0,94	0,31	0,63	0,63	0,31	11,56				

Tabulka 18 Věkový limit pro šermování větvemi

Aktivitu, při níž se dítě „šermuje“ se svými kamarády pomocí větví ze stromů, rodiče povolí v průměru od 4,65 let, a to v situaci pod dohledem. Nejčastěji respondenti uvádí, že by činnost dovolili od 3 let (64 respondentů, tj. 20 %), podobně však sdělují i stáří 4 roky (63 respondentů čili 19,69 %). 36 dotazovaných (11,25 %, v Tabulce 18 jako „x“) by takové zápasení nikdy nepovolili, 1 respondent (0,31 %) by jej umožnil až od 20 let stáří svého potomka. Naopak minimální zaznamenaný věk je 0, což uvádí 2 rodiče (0,63 %). V situaci bez dohledu je průměrný věk, od kdy rodiče činnost dovolí, zhruba 6 let, nejčastěji je uváděno 5 let (62 respondentů, tj. 19,38 %). Maximální hodnotou je 20 (1 respondent, tedy 0,31 %), minimální 0 (2 rodiče; 0,63 %). Aktivitu by zároveň nikdy nepovolilo 37 respondentů (viz „x“, tedy 11,56 %).

POD DOHLEDEM: Vaše dítě si hraje v lese.											
Věk	0	1	1,5	2	2,5	3	4	5	6	7	8
AČ	37	76	3	89	1	56	22	15	6	4	6
RČ	11,56	23,75	0,94	27,81	0,31	17,50	6,88	4,69	1,88	1,25	1,88
Věk	10	11	12	Průměr			Medián		SD		
AČ	3	1	1	2,37			2		1,97		
RČ	0,94	0,31	0,31								
BEZ DOHLEDU: Vaše dítě si samo hraje v lese.											
Věk	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
AČ	3	3	10	25	31	62	41	30	42	8	33
RČ	0,94	0,94	3,13	7,81	9,69	19,38	12,81	9,38	13,13	2,50	10,31
Věk	11	12	13	14	15	18	x	Průměr	Medián	SD	
AČ	4	8	2	2	11	1	4	6,66	6	3,11	
RČ	1,25	2,50	0,63	0,63	3,44	0,31	1,25				

Tabulka 19 Věkový limit pro hru v lese

Když je dítě v lese pod dohledem, rodiče hru na takovém místě dovolí průměrně od věku 2,37 let. Nejčastěji udávanou hodnotou jsou 2 roky (89 respondentů, což je 27,81 %). Maximálním věkem, od kdy by takovou hru rodiče dovolili, je 12 let – to však uvádí pouze 1 respondent (0,31 %). Naopak minimálním věkem je 0 let, tedy respondenti (37 čili 11,56 %) hru povolí od té doby, co je to možné. Pokud je dítě bez dohledu, rodiče mu dovolí takovou hru průměrně od 6,66 let. Nejvíce uváděnou hodnotou je 5 let (62 respondentů, tj. 19,38 %), minimální 0 (3 respondenti, tedy 0,94 %), maximální 18 let (1 respondent = 0,31 %). Našeho výzkumného šetření se však zúčastnili i 4 rodiče dětí předškolního věku, kteří by děti do lesa samotné vůbec nepustili (x = 1,25 %).

Položka v dotazníku č. 18: Jak často si vaše dítě hraje na těchto místech?

A) Doma				
	denně	4x–6x týdně	2x–3x týdně	1x týdně
AČ	301	15	4	0
RČ	94,06 %	4,69 %	1,25 %	0 %
	1x měsíčně	méně než 1x za měsíc	nikdy	
AČ	0	0	0	
RČ	0 %	0 %	0 %	

Tabulka 20 Četnost hry doma

Běžná hra doma, ať už přímo u respondentů nebo u jiných lidí – rodiny či přátel, probíhá u většiny námi dotazovaných rodičů každý den (301 respondentů, což činí 94,06 %). Možnost „4x až 6x týdně“ volí 15 respondentů, tedy 4,69 %. 4 respondenti (1,25 %) uvádí, že hra jejich dítěte předškolního věku probíhá přibližně 2x až 3x týdně.

B) Venku u Vašeho domu nebo u domu jiných lidí				
	denně	4x–6x týdně	2x–3x týdně	1x týdně
AČ	89	88	96	31
RČ	27,81 %	27,50 %	30,00 %	9,69 %
	1x měsíčně	méně než 1x za měsíc	nikdy	
AČ	11	5	0	
RČ	3,44 %	1,56 %	0,00 %	

Tabulka 21 Četnost hry venku u domu

Nejvíce respondentů (96, tedy 30 %) uvádí, že si jejich dítě hraje venku u domu (ať už vlastního nebo u domu jiných lidí, jako je rodina či přátelé; tedy na zahradě, dvoře či na balkoně) dvakrát až třikrát týdně. Každodenní hru na takovém místě uvádí 89 námi dotazovaných rodičů (27,81 %), možnost „4x až 6x týdně“ volí 88 respondentů (27,50 %). Přibližně jednou týdně si zde hrají děti 31 respondentů (9,69 %), jednou měsíčně pak 11 (3,44 %). Kromě možnosti „nikdy“, kterou neuvedl žádný respondent, spatřujeme nejnižší četnost (5, tedy 1,56 %) u odpovědi „méně než jednou za měsíc“.

C) Na dětském hřišti				
	denně	4x–6x týdně	2x–3x týdně	1x týdně
AČ	32	121	113	34
RČ	10,00 %	37,81 %	35,31 %	10,63 %
	1x měsíčně	méně než 1x za měsíc	nikdy	
AČ	16	4	0	
RČ	5,00 %	1,25 %	0,00 %	

Tabulka 22 Četnost hry na dětském hřišti

V případě frekvence hry na dětském hřišti naši respondenti nejhojněji uvádí, že si zde jejich dítě hraje 4x až 6x týdně. Tuto informaci uvádí 121 námi dotazovaných osob (37,81 %). O něco nižší četnost zaznamenáváme u odpovědi „2x až 3x týdně“, kterou volí 113 respondentů (35,31 %). Denně si na dětském hřišti hrají děti 32 našich respondentů (10 %), jednou týdně děti 34 respondentů (10,63 %). Frekvenci 1x měsíčně uvádí 16 rodičů (5 %), méně než jednou měsíčně 4 rodiče (1,25 %). Možnost „nikdy“ se zde neobjevuje.

D) Na stromech/v lesích/na lesních či travnatých plochách				
	denně	4x–6x týdně	2x–3x týdně	1x týdně
AČ	10	31	89	87
RČ	3,13 %	9,69 %	27,81 %	27,19 %
	1x měsíčně	méně než 1x za měsíc		nikdy
AČ	64	31		8
RČ	20,00 %	9,69 %		2,50 %

Tabulka 23 Četnost hry na stromech/v lesích/na lesních či travnatých plochách

Nejčastější odpovědí na otázku, jak často si děti předškolního věku hrají na stromech/v lesích/na lesních či travnatých plochách (ne v zahradě u domu nebo u cizích domů), je 2x až 3x týdně, přičemž tuto informaci uvádí 89 respondentů (27,81 %). Mírně nižší četnost zaznamenáváme u frekvence 1x za týden. Odpověď volí 87 rodičů, což činí 27,19 %. Jednou měsíčně si zde hrají děti 64 respondentů (20 %). Totožnou četnost, tedy 31 (9,69 %), nacházíme u možnosti „4x až 6x týdně“ a „méně než 1x za měsíc“. Každý den si na zmiňovaných místech hrají děti 10 námi dotazovaných osob (3,13 %), naopak nikdy si zde nehrají děti 8 respondentů (2,50 %).

E) Na ulici nebo na veřejném prostranství v blízkosti Vašeho domova				
	denně	4x–6x týdně	2x–3x týdně	1x týdně
AČ	27	0	125	53
RČ	8,44 %	0,00 %	39,06 %	16,56 %
	1x měsíčně	méně než 1x za měsíc		nikdy
AČ	35	29		51
RČ	10,94 %	9,06 %		15,94 %

Tabulka 24 Četnost hry na ulici/veřejném prostranství

Nejvíce respondentů – 125 (39,06 %) – uvádí, že si jejich dítě hraje na ulici nebo na veřejném prostranství v blízkosti domu (např. v jejich ulici, na chodníku před jejich domem atd.) dvakrát až třikrát týdně. Naopak četnost 0 zaznamenáváme u možnosti „4x–6x týdně“. Jednou týdně si na takovém místě hrají děti 53 respondentů (16,56 %), podobnou četnost, tedy 51 (15,94 %), shledáváme u odpovědi „nikdy“. Frekvenci hraní 1x měsíčně uvádí 35 respondentů (10,94 %), méně než 1x za měsíc volí 29 respondentů (9,06 %). Denně si na ulici či na veřejném prostranství hrají děti 27 dotazovaných (8,44 %).

F) Venku u vody				
	denně	4x–6x týdně	2x–3x týdně	1x týdně
AČ	1	0	67	45
RČ	0,31 %	0,00 %	20,94 %	14,06 %
	1x měsíčně	méně než 1x za měsíc	nikdy	
AČ	94	86	27	
RČ	29,38 %	26,88 %	8,44 %	

Tabulka 25 Četnost hry venku u vody

Nejhojnější odpovědi na otázku, jak často si děti respondentů hrají venku u vody (např. u řeky, jezera nebo rybníka), je 1x měsíčně, což uvádí 94 dotazovaných (29,38 %). Naopak nikdo z respondentů nevolí možnost „4x až 6x týdně“. Denně si zde hraje pouze dítě jednoho respondenta (0,31 %), zato odpověď „méně než 1x za měsíc“ volí 86 dotazovaných (26,88 %). 67 respondentů (20,94 %) odpovídá „2x až 3x týdně“, 45 (14,06 %) volí „1x týdně“ a 27 respondentů, tj. 8,44 %, uvádí, že si jejich dítě na takovém místě nikdy nehraje.

G) Ve vnitřních herních prostorech				
	denně	4x–6x týdně	2x–3x týdně	1x týdně
AČ	4	0	69	55
RČ	1,25 %	0,00 %	21,56 %	17,19 %
	1x měsíčně	méně než 1x za měsíc	nikdy	
AČ	117	69	6	
RČ	36,56 %	21,56 %	1,88 %	

Tabulka 26 Četnost hry ve vnitřních herních prostorech

Respondenti nejvíce uvádí frekvenci hry ve vnitřních herních prostorech (např. v dětských hernách, zábavních parcích, plaveckých bazénech/aquaparcích atd.) 1 za měsíc (117 odpovědí, tj. 36,56 %). Méně než jednou měsíčně si na takových místech hrají děti 69 respondentů (21,56 %), totožnou četnost zaznamenáváme u odpovědi „2x až 3x týdně“. Denně si zde hrají děti 4 respondentů (1,25 %), naopak „nikdy“ uvádí 6 respondentů (1,88 %). U odpovědi „4x až 6x týdně“ shledáváme četnost 0 a frekvenci „1x týdně“ volí 55 respondentů (17,19 %).

Položka v dotazníku č. 19: Jak riskantní je hra Vašeho dítěte na těchto místech?

A) Doma						
	téměř bez rizika	mírné riziko	střední riziko	vysoké riziko	nejvyšší riziko	mé dítě si zde nikdy nehraje
AČ	220	91	8	1	0	0
RČ	68,75 %	28,44 %	2,50 %	0,31 %	0,00 %	0,00 %

Tabulka 27 Míra rizika při hře doma

Respondenti nejčastěji uvádí, že hra doma je téměř bez rizika (220 respondentů, tj. 68,75 %). 91 respondentů (28,44 %) tvrdí, že hra jejich dítěte doma zahrnuje mírné riziko, 8 respondentů (2,50 %) uvádí střední riziko. Pouze 1 respondent (0,31 %) volí vysoké riziko.

B) Venku u Vašeho domu nebo u domu jiných lidí						
	téměř bez rizika	mírné riziko	střední riziko	vysoké riziko	nejvyšší riziko	mé dítě si zde nikdy nehraje
AČ	113	180	24	3	0	0
RČ	35,31 %	56,25 %	7,50 %	0,94 %	0,00 %	0,00 %

Tabulka 28 Míra rizika při hře venku u domu

Pro největší část respondentů (180, tj. 56,25 %) představuje hra venku u domu mírné riziko. Pro možnost „téměř bez rizika“ se vyjadřuje 113 respondentů (35,31 %). Střední riziko v této situaci shledává 24 námi dotazovaných rodičů (7,50 %), zbývající respondenti (3, tedy 0,94 %) volí odpověď „vysoké riziko“.

C) Na dětském hřišti						
	téměř bez rizika	mírné riziko	střední riziko	vysoké riziko	nejvyšší riziko	mé dítě si zde nikdy nehraje
AČ	89	178	52	1	0	0
RČ	27,81 %	55,63 %	16,25 %	0,31 %	0,00 %	0,00 %

Tabulka 29 Míra rizika při hře na dětském hřišti

Hra dětí na dětském hřišti je nejčastěji rodiči popisována jako mírně riziková (178 odpovědí, tedy 55,63 %). Téměř bez rizika je pohledem 89 respondentů (27,81 %). Jako střední riziko vnímá hru na dětském hřišti 52 dotazovaných osob (16,25 %), 1 respondent (0,31 %) ji vyhodnocuje jako vysoce rizikovou.

D) Na stromech/v lesích/na lesních či travnatých plochách						
	téměř bez rizika	mírné riziko	střední riziko	vysoké riziko	nejvyšší riziko	mé dítě si zde nikdy nehraje
AČ	48	157	87	18	2	8
RČ	15,00 %	49,06 %	27,19 %	5,63 %	0,63 %	2,50 %

Tabulka 30 Míra rizika při hře na stromech/v lesích/na lesních či travnatých plochách

Nejčastěji respondenti uvádí, že hra jejich dětí na stromech, v lesích nebo na lesních, travnatých plochách, obnáší mírné riziko (157 respondentů, tj. 49,06). 87 respondentů (27,19 %) ji vyhodnocuje jako středně rizikovou a 18 respondentů (5,63 %) zde shledává vysoké riziko. Jako téměř bez rizika takovou hru vnímá 48 námi dotazovaných rodičů (15 %), naopak nejvyšší riziko v tomto spatřují 2 respondenti (0,63 %). Rizikovitost nemohlo posoudit 8 rodičů (2,50 %), jejichž děti si na takových místech nikdy nehrají.

E) Na ulici nebo na veřejném prostranství v blízkosti Vašeho domova						
	téměř bez rizika	mírné riziko	střední riziko	vysoké riziko	nejvyšší riziko	mé dítě si zde nikdy nehraje
AČ	22	105	100	36	6	51
RČ	6,88 %	32,81 %	31,25 %	11,25 %	1,88 %	15,94 %

Tabulka 31 Míra rizika při hře na ulici/veřejném prostranství

Námi dotazovaní rodiče hru na ulici nebo na veřejném prostranství nejčastěji vyhodnocují opět jako mírně rizikovou (105 respondentů, tedy 32,81 %). Podobnou četnost však shledáváme i u odpovědi „střední riziko“, kterou volí 100 respondentů (31,25 %). Pohledem 22 rodičů (6,88 %) je aktivita na takových místech téměř bez rizika. Vysoké riziko v ní spatřuje 36 respondentů (11,25 %), nejvyšší 6 (1,88 %). Děti 51 respondentů (15,94 %) si zde nikdy nehrají.

F) Venku u vody						
	téměř bez rizika	mírné riziko	střední riziko	vysoké riziko	nejvyšší riziko	mé dítě si zde nikdy nehraje
AČ	11	67	109	73	33	27
RČ	3,44 %	20,94 %	34,06 %	22,81 %	10,31 %	8,44 %

Tabulka 32 Míra rizika při hře venku u vody

Hra předškolního dítěte venku u vody v sobě zahrnuje střední riziko, což si myslí 109 respondentů (34,06 %). 73 námi dotazovaných rodičů (22,81 %) uvádí, že taková hra je vysoce riziková, 33 volí odpověď „nejvyšší riziko“, což činí 10,31 %. Naopak mírné riziko v této činnosti spatřuje 67 dotazovaných (20,94 %) a jako téměř bez rizika je vyhodnocována 11 rodiči (3,44 %). Nikdy si zde nehrají děti 27 rodičů předškolního věku (8,44 %).

G) Ve vnitřních herních prostorech						
	téměř bez rizika	mírné riziko	střední riziko	vysoké riziko	nejvyšší riziko	mé dítě si zde nikdy nehraje
AČ	62	153	80	16	3	6
RČ	19,38 %	47,81 %	25,00 %	5,00 %	0,94 %	1,88 %

Tabulka 33 Míra rizika při hře ve vnitřních herních prostorech

Ve vnitřních herních prostorech si nikdy nehrají děti předškolního věku 6 rodičů (1,88 %), kteří tedy nemůžou posoudit, jak rizikově si zde děti hrají. Zbylí rodiče však nejčastěji uvádí odpověď „mírné riziko“, a to v četnosti 153 (47,81 %). Jako středně riziková je taková hra vnímána čtvrtinou našich respondentů. 62 námi dotazovaných rodičů (19,38 %) si myslí, že hra jejich dětí je na takových místech téměř bez rizika. Vysoké riziko zde spatřuje 16 respondentů (5 %) a nejvyšší 3 (0,94 %).

Položky v dotazníku č. 20–28: Uved'te, nakolik souhlasíte s následujícími tvrzeními týkajícími se rizikové hry (1 = naprosto nesouhlasím, 10 = naprosto souhlasím).

20) Hra nesoucí znaky rizikové hry je pro mé dítě zdrojem zábavy.										
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
AČ	16	17	35	23	62	24	39	42	14	48
RČ (%)	5,00	5,31	10,94	7,19	19,38	7,50	12,19	13,13	4,38	15,00
Průměr: 5,99			Medián: 6				SD: 2,65			

Tabulka 34 Riziková hra jako zdroj zábavy

Nejčtenější zastoupení (62, tedy 19,38 %) shledáváme u střední hodnoty, dalo by se říci, že tito respondenti zcela ani nesouhlasí, ani souhlasí s daným výrokem. Průměrná hodnota se blíží číslu 6, obecně jsou tudíž respondenti spíše nakloněni souhlasu, tedy že hra nesoucí znaky rizikové hry je pro dítě předškolního věku zdrojem zábavy. Minimální hodnotu (naprostý nesouhlas, 1) volí 16 respondentů (5 %), naopak maximální (naprostý souhlas, 10) uvádí 48 respondentů (15 %).

21) Hra nesoucí znaky rizikové hry umožňuje mému dítěti získat nové, intenzivní zážitky a zkušenosti.										
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
AČ	7	15	8	15	54	31	43	54	30	63
RČ (%)	2,19	4,69	2,50	4,69	16,88	9,69	13,44	16,88	9,38	19,69
Průměr: 6,91			Medián: 7				SD: 2,42			

Tabulka 35 Zisk nových zážitků a zkušeností

Nejhojněji naši respondenti naprosto souhlasí s tím, že hra nesoucí znaky rizikové hry umožňuje jejich dítěti získat nové, intenzivní zážitky a zkušenosti. Tento názor předkládá 63

dotazovaných rodičů, tj. 19,69 %. Naopak minimum, tedy názor „naprosto nesouhlasím“, uvádí 7 respondentů (2,19 %). Průměrná hodnota se blíží 7, tedy vyjádření spíše souhlasu s tímto tvrzením.

22) Hra nesoucí znaky rizikové hry má negativní vliv na zdraví mého dítěte, např. hrozí více zranění.										
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
AČ	29	35	33	35	67	21	30	35	18	17
RČ (%)	9,06	10,94	10,31	10,94	20,94	6,56	9,38	10,94	5,63	5,31
Průměr: 5,07			Medián: 5				SD: 2,57			

Tabulka 36 Negativní vliv rizikové hry na zdraví

Největší četnost u položky s tvrzením, že hra nesoucí znaky rizikové hry má negativní vliv na zdraví dítěte, zaznamenáváme u střední hodnoty, tedy bodu 5 na škále od 1 do 10. To uvádí 67 respondentů (20,94 %) a tato míra souhlasu je totožná s průměrem (5,07). Minimum je v tomto případě taktéž 1, naprostý nesouhlas, který vyjadřuje 29 dotazovaných osob (9,06 %). Maximum je 10, naprostý souhlas, uveden 17 respondenty (5,31 %).

23) Hra nesoucí znaky rizikové hry je pozitivní pro tělesný vývoj mého dítěte – zdokonaluje se v pohybu, síle či vytrvalosti.										
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
AČ	6	10	7	7	39	26	43	75	39	68
RČ (%)	1,88	3,13	2,19	2,19	12,19	8,13	13,44	23,44	12,19	21,25
Průměr: 7,37			Medián: 8				SD: 2,25			

Tabulka 37 Působení rizikové hry na tělesný vývoj

U tvrzení komentující pozitivní vliv rizikové hry na tělesný vývoj dítěte respondenti nejvíce uvádí bod 8, tedy souhlas s tímto tvrzením (75 respondentů, 23,44 %). Průměrně se pak

jedná o 7,37. Uváděné maximum je 10 (68 respondentů, tj. 21,25 %), minimum 1 (6 respondentů, tedy 1,88 %).

24) Hra nesoucí znaky rizikové hry je pozitivní pro rozvoj prostorové orientace mého dítěte.										
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
AČ	9	8	9	11	47	27	41	64	40	64
RČ (%)	2,81	2,50	2,81	3,44	14,69	8,44	12,81	20,00	12,50	20,00
Průměr: 7,16			Medián: 8				SD: 2,35			

Tabulka 38 Působení rizikové hry na rozvoj prostorové orientace

64 respondentů (20 %) uvádí naprostý souhlas s tvrzením, že hra nesoucí znaky rizikové hry je pozitivní pro rozvoj prostorové orientace. Souhlas v míře 8 vyjadřuje totožný počet respondentů, průměrně se souhlas pohybuje v bodě 7,16. Minimum, tedy naprostý nesouhlas (1), uvádí 9 respondentů (2,81 %).

25) Hra nesoucí znaky rizikové hry pomáhá mému dítěti překonávat strach a zvládat výzvy.										
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
AČ	4	4	4	11	29	25	46	72	34	91
RČ (%)	1,25	1,25	1,25	3,44	9,06	7,81	14,38	22,50	10,63	28,44
Průměr: 7,74			Medián: 8				SD: 2,09			

Tabulka 39 Působení rizikové hry na překonávání strachu a zvládání výzev

Maximum a zároveň modus vyjadřuje naprostý souhlas s výrokem, že hra nesoucí znaky rizikové hry pomáhá dítěti překonávat strach a zvládat výzvy. Jedná se o bod 10, jenž uvádí 91 respondentů (28,44 %). Naopak minimum je 1 volená 4 respondenty (1,25 %). Průměrnou hodnotou je souhlas vyjádřený číslem 7,74.

26) Hra nesoucí znaky rizikové hry pomáhá mému dítěti naučit se rozlišovat, co může dělat - tedy co je pro něj bezpečné a co není.										
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
AČ	5	2	2	9	23	14	31	63	46	125
RČ (%)	1,56	0,63	0,63	2,81	7,19	4,38	9,69	19,69	14,38	39,06
Průměr: 8,23			Medián: 9				SD: 2,04			

Tabulka 40 Působení rizikové hry na dovednost rozlišovat bezpečné věci

Modus a maximum se v tomto případě opět shodují, a to v bodě 10, tedy v naprostém souhlasu, který uvádí 125 respondentů (39,06 %). Nejnižší hodnotou uváděnou našimi respondenty je 1 značící naprostý nesouhlas, který však volí pouze 5 dotazovaných, což činí 1,56 %. Průměrně s tvrzením respondenti souhlasí, což vyjadřuje hodnota 8,23.

27) Hra nesoucí znaky rizikové hry zvyšuje sebedůvěru mého dítěte.										
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
AČ	5	5	7	9	41	20	48	63	38	86
RČ (%)	1,56	1,56	2,19	2,81	12,81	6,25	15,00	19,69	11,88	26,25
Průměr: 7,56			Medián: 8				SD: 2,20			

Tabulka 41 Působení rizikové hry na zvyšování sebedůvěry

I v rámci odpovědí na toto tvrzení se shoduje modus s maximem, kdy 86 respondentů (26,25 %) vyjadřuje naprostý souhlas. Protiklad, naprostý nesouhlas (1, minimum), uvádí 5 respondentů (1,56 %). Průměrnou hodnotou je souhlas vyjádřen mírou 7,56.

28) Hra nesoucí znaky rizikové hry je pozitivní pro duševní zdraví a pohodu mého dítěte.										
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
AČ	16	9	17	17	57	37	40	56	21	50
RČ (%)	5,00	2,81	5,31	5,31	17,81	11,56	12,50	17,50	6,56	15,63
Průměr: 6,49			Medián: 7				SD: 2,50			

Tabulka 42 Působení rizikové hry na duševní zdraví

Nejhojněji respondenti uvádí střední hodnotu (5), tedy ani souhlas, ani nesouhlas s tvrzením, že hra nesoucí znaky rizikové hry je pozitivní pro duševní zdraví a pohodu dítěte. Volí tak 57 respondentů, což je 17,81 %. Pouze o 1 respondenta nižší četnost však spatřujeme u vyjádření souhlasu v míře 8 (17,50 % dotazovaných). Průměrná hodnota je 6,49; minimum 1 (udává 16 respondentů, tj. 5 %) a maximum 10 vyjádřené 50 respondenty (15,63 %).

Položky v dotazníku č. 29–37: Uved'te, nakolik souhlasíte s následujícími tvrzeními (1 = naprosto nesouhlasím, 10 = naprosto souhlasím).

29) Vůči svému dítěti se cítím velice ochránářsky.										
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
AČ	8	10	31	26	59	41	38	48	17	42
RČ (%)	2,50	3,13	9,69	8,13	18,44	12,81	11,88	15,00	5,31	13,13
Průměr: 6,22			Medián: 6				SD: 2,40			

Tabulka 43 Pocit ochránářství

Nejvyšší četnost (59, tj. 18,44 %) nacházíme u bodu 5, což znamená ani souhlas, ani nesouhlas s výrokem, že se respondent cítí vůči svému dítěti předškolního věku velice

ochranářsky. Průměr je nakloněn spíše souhlasu, a to hodnotou 6,22. Minimum (1) volí 8 dotazovaných, tedy 2,50 %, a maximum (10) spatřujeme u 42 (13,13 %) respondentů.

30) Myslím na všechny nebezpečné věci, které by se mohly stát.										
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
AČ	12	5	15	18	40	29	52	52	35	62
RČ (%)	3,75	1,56	4,69	5,63	12,50	9,06	16,25	16,25	10,94	19,38
Průměr: 6,96			Medián: 7				SD: 2,44			

Tabulka 44 Přemýšlení o potenciálním nebezpečí

Modus je shodný jako maximum, přičemž s tvrzením naprosto souhlasí 62 respondentů čili 19,38 %. Naopak pro minimum (1, naprostý nesouhlas) se vyjadřuje 12 dotazovaných osob, což činí 3,75 %. Průměrem je souhlas vyjádřen necelou mírou 7.

31) Bráním svému dítěti v tom, aby hrálo rizikové hry nebo dělalo věci, při kterých by se mohlo zranit.										
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
AČ	32	52	52	46	49	27	28	18	6	10
RČ (%)	10,00	16,25	16,25	14,38	15,31	8,44	8,75	5,63	1,88	13,13
Průměr: 4,30			Medián: 4				SD: 2,32			

Tabulka 45 Omezování aktivit

Největší četnosti zaznamenáváme u vyjádření nesouhlasu, konkrétně na stupni 2 a 3, které jsou totožně zastoupeny po 52 respondentech (16,25 %). Průměrně je pak volen spíše nesouhlas (4,30). „Naprosto nesouhlasím“, přičemž odpověď značí 1, tedy minimum, je reprezentováno 10 % (četnost 32). Maximum je pak 10, tedy naprostý souhlas, který uvádí pouze 10 námi dotazovaných osob (13,13 %).

32) Nabádám své dítě, aby se vyhýbalo všemu, co by mohlo být nebezpečné.										
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
AČ	43	40	48	37	50	24	21	30	9	18
RČ (%)	13,44	12,50	15,00	11,56	15,63	7,50	6,56	9,38	2,81	5,63
Průměr: 4,55			Medián: 4				SD: 2,61			

Tabulka 46 Nabádání k vyhýbání se nebezpečí

Nejvíce respondentů, 50, tj. 15,63 %, volí při tomto tvrzení střední hodnotu 5. Průměr se však přiklání spíše k nesouhlasu s výrokem, přičemž druhá nejčastější míra je nesouhlas vyjádřen 3 se zastoupením 48 dotazovaných (15 %). Hodnota 1 je zde minimem, které volí 43 respondentů, tedy 13,44 %. Maximum představuje 10 značící naprostý souhlas, kterou volí 18 rodičů dětí předškolního věku (5,63 %).

33) Mám strach, že by se mému dítěti mohlo něco stát.										
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
AČ	8	13	7	8	32	20	52	58	24	98
RČ (%)	2,50	4,06	2,19	2,50	10,00	6,25	16,25	18,13	7,50	30,63
Průměr: 7,47			Medián: 8				SD: 2,44			

Tabulka 47 Obavy z újmy

Naprostý souhlas (označení 10, maximum) s tímto výrokem vyjadřuje 98 respondentů (30,63 %), což je rovněž nejčastěji uváděná odpověď. Průměr se pohybuje v rozmezí souhlasu, konkrétně 7,47. Minimem je v tomto případě opět naprostý nesouhlas vyjádřen 1, který udává 8 dotazovaných osob (2,50 %).

34) Varuji své dítě před věcmi, které by mohly být nebezpečné.										
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
AČ	4	1	6	4	8	18	37	72	45	125
RČ (%)	1,25	0,31	1,88	1,25	2,50	5,63	11,56	22,50	14,06	39,06
Průměr: 8,37			Medián: 9				SD: 1,88			

Tabulka 48 Varování před nebezpečnými věcmi

Nejčastěji rodiče uvádí naprostý souhlas s tím, že varují své dítě před věcmi, které by mohly být nebezpečné (125 respondentů, tj. 39,06 %, zároveň maximum). Průměr je vyjádřen souhlasem v míře 8,37 a minimum představuje hodnota 1, tedy naprostý nesouhlas, uveden 4 dotazovanými rodiči dětí předškolního věku (1,25 %).

35) Sleduji, jak se mé dítě tváří, abych viděl/a, jak se cítí.										
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
AČ	3	1	5	4	16	13	27	69	45	137
RČ (%)	0,94	0,31	1,56	1,25	5,00	4,06	8,44	21,56	14,06	42,81
Průměr: 8,47			Medián: 9				SD: 1,87			

Tabulka 49 Sledování pocitů dítěte

Modus opět nacházíme v maximální volené hodnotě, tedy 10 (= naprostý souhlas), kterou uvádí 137 respondentů (42,81 %). Minimum, naprostý nesouhlas (1), je zastoupen četností 3 (0,94 %). Průměr vyjadřuje spíše souhlas, a to mírou 8,47.

36) Cítím silný pocit odpovědnosti za své dítě.										
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
AČ	3	0	2	2	7	6	20	46	39	195
RČ (%)	0,94	0,00	0,63	0,63	2,19	1,88	6,25	14,38	12,19	60,94
Průměr: 9,05			Medián: 10				SD: 1,58			

Tabulka 50 Pocit odpovědnosti

Rodiče převážně naprosto souhlasí s tím, že cítí silný pocit odpovědnosti za své dítě. Setkáváme se zde s četností 195, což je 60,94 %. Průměr je jen mírně nižší, konkrétně 9,05. Minimum je však bod 1 značící naprostý nesouhlas, který uvádí 3 respondenti (0,94 %).

37) Než nechám své dítě, aby něco dělalo samo, nejdříve to vyzkouším s ním.										
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
AČ	5	8	19	18	62	23	46	41	34	64
RČ (%)	1,56	2,50	5,94	5,63	19,38	7,19	14,38	12,81	10,63	20,00
Průměr: 6,86			Medián: 7				SD: 2,41			

Tabulka 51 Vyzkoušení činnosti s dítětem

Minimum u tohoto tvrzení shledáváme u bodu 1, tedy naprostého nesouhlasu, který v dotazníku uvádí 5 respondentů (1,56 %). Naopak maximem je 10, naprostý souhlas, jenž je i v tomto případě nejpočetněji zastoupen (64, tedy 20 %). Četnost o dva respondenty nižší shledáváme u střední hodnoty 5 (19, 38 %). Průměr činí 6,86, tedy spíše souhlas s tvrzením, že rodiče nejprve vyzkouší činnost s dítětem, a to předtím, než jej nechají ji vykonat samotné.

Položky v dotazníku č. 38–46: Uved'te, nakolik souhlasíte s následujícími tvrzeními (1 = naprosto nesouhlasím, 10 = naprosto souhlasím).

38) Mám své dítě neustále na dosah ruky										
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
AČ	34	33	53	36	62	20	35	27	11	9
RČ (%)	10,63	10,31	16,56	11,25	19,38	6,25	10,94	8,44	3,44	2,81
Průměr: 4,63			Medián: 5				SD: 2,40			

Tabulka 52 Dítě na dosah ruky

Necelých 20 % námi dotazovaných osob (62, modus) charakterizuje svůj pohled na tvrzení bodem 5 vyjadřující ani souhlas, ani nesouhlas s výrokem. Průměr se však více naklání k nesouhlasu (4,63). Minimum je i v tomto případě 1 značící naprostý nesouhlas uveden 34 respondenty (10,63 %), maximum je 10 volená 9 rodiči (2,81 %).

39) Vím přesně, co mé dítě dělá.										
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
AČ	9	14	36	36	55	26	44	53	23	24
RČ (%)	2,81	4,38	11,25	11,25	17,19	8,13	13,75	16,56	7,19	7,50
Průměr: 5,93			Medián: 6				SD: 2,38			

Tabulka 53 Povědomí o činnosti dítěte

Nejčastěji zmiňovanou hodnotou je bod 5, který uvádí 55 respondentů (17,19 %). Pouze o 2 respondenty méně (16,56 %) však volí 8, tedy spíše souhlas s tím, že rodič přesně ví, co jeho dítě dělá. Průměr se také více blíží souhlasu, a to mírou 5,93. 24 respondentů (7,50 %) volí naprostý souhlas s tímto tvrzením, což je také maximum. Minimum pak uvádí 9 respondentů, tedy 2,81 % vyjadřují naprostý nesouhlas s tímto výrokem (1).

40) Mohu svému dítěti důvěřovat, že si bude hrát samo bez neustálého dohledu.										
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
AČ	1	3	16	11	41	18	49	80	45	56
RČ (%)	0,31	0,94	5,00	3,44	12,81	5,63	15,31	25,00	14,06	17,50
Průměr: 7,38			Medián: 8				SD: 2,07			

Tabulka 54 Důvěra při hře o samotě

¼ respondentů uvádí míru souhlasu vyjádřenou 8, tedy že svému dítěti mohou důvěřovat, že si bude hrát samo bez neustálého dohledu. Tomuto modu se blíží i průměr, který činí 7,38. Četnost 56 (17,50 %) nacházíme u maxima, které je zde 10, tedy naprostý souhlas. Minimum představuje 1 (naprostý nesouhlas) vyjádřený pouze 1 respondentem (0,31 %).

41) Když si mé dítě hraje na dětském hřišti, zůstávám v jeho dosahu.										
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
AČ	4	8	12	9	35	15	36	65	43	93
RČ (%)	1,25	2,50	3,75	2,81	10,94	4,69	11,25	20,31	13,44	29,06
Průměr: 7,64			Medián: 8				SD: 2,31			

Tabulka 55 Dosah při hře na dětském hřišti

Průměrně rodiče uvádí souhlas s tímto tvrzením vyjádřený mírou 7,64. Nejčetnější a zároveň nejvyšší udávanou hodnotou je 10, tedy naprostý souhlas, který zmiňuje 93 respondentů (29,06 %). Minimum je 1 (naprostý nesouhlas) volený 4 respondenty (1,25 %).

42) Dávám na své dítě bedlivý pozor.										
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
AČ	5	7	19	19	60	39	45	58	33	35
RČ (%)	1,56	2,19	5,94	5,94	18,75	12,19	14,06	18,13	10,31	10,94
Průměr: 6,60			Medián: 7				SD: 2,21			

Tabulka 56 Bedlivý pozor

V případě tohoto výroku shledáváme největší četnost u střední míry 5, kterou volí 60 respondentů (18,75 %). Pouze o 2 dotazované méně (18,13 %) se však přiklání k souhlasu vyjádřenému hodnotou 8. Průměr je tedy roven souhlasu, konkrétně v míře 6,60. Naprostý nesouhlas (1, minimum) odpovídá 5 respondentů (1,56 %), naopak naprostý souhlas s výrokiem (maximum) je patrný u 35 dotazovaných (10,94 %).

43) Svému dítěti mohu důvěřovat, že si bude hrát bezpečně.										
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
AČ	4	7	20	26	47	31	56	60	40	29
RČ (%)	1,25	2,19	6,25	8,13	14,69	9,69	17,50	18,75	12,50	9,06
Průměr: 6,64			Medián: 7				SD: 2,19			

Tabulka 57 Důvěra v bezpečnou hru

Průměrně rodiče uvádí spíše souhlas s výrokiem, že svému dítěti mohou důvěřovat, že si bude hrát bezpečně. Tento souhlas nabývá hodnoty 6,64, avšak nejčetnější zastoupení spatřujeme v souhlasu vyjádřeném mírou 8 (60 respondentů, tedy 18,75 %). Maximum je pak naprostý souhlas (10) uveden 29 respondenty (9,06 %) a minimum je naprostý nesouhlas (1) s tvrzením, který volí 4 respondenti (1,25 %).

44) Zůstávám dostatečně blízko svému dítěti, abych se k němu mohl/a rychle dostat.										
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
AČ	0	3	12	12	38	20	53	67	42	73
RČ (%)	0,00	0,94	3,75	3,75	11,88	6,25	16,56	20,94	13,13	22,81
Průměr: 7,55			Medián: 8				SD: 2,05			

Tabulka 58 Blízkost u dítěte

73 respondentů (22,81 %) naprosto souhlasí s tím, že zůstávají dostatečně blízko svému dítěti, aby se k němu mohli rychle dostat. Tento modus je shodný s maximem (10). Minimum značí nesouhlas vyjádřený mírou 2, který uvádí 3 respondenti (0,94 %). Průměr dosahuje míry souhlasu s tvrzením v hodnotě 7,55.

45) Nehnu se od svého dítěte na krok.										
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
AČ	137	42	48	24	21	14	17	8	5	4
RČ (%)	42,81	13,13	15,00	7,50	6,56	4,38	5,31	2,50	1,56	1,25
Průměr: 2,87			Medián: 2				SD: 2,28			

Tabulka 59 Neustálá přítomnost u dítěte

Nejhojněji respondenti vyjadřují naprostý nesouhlas s tvrzením, že se od svého dítěte nehnu na krok. Četnost je zde 137 respondentů, což činí 42,81 %. Zároveň je tento naprostý nesouhlas i uváděným minimem (1). Maximum je naprostý souhlas (10), který volí 4 námi dotazovaní rodiče. Průměrnou odpovědí je nesouhlas s výrokem vyjádřen mírou 2,87.

46) Ujišťuji se, že vím, kde mé dítě je a co dělá.										
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
AČ	4	3	8	10	34	23	47	73	47	71
RČ (%)	1,25	0,94	2,50	3,13	10,63	7,19	14,69	22,81	14,69	22,19
Průměr: 7,59			Medián: 8				SD: 2,08			

Tabulka 60 Ujišťování se v činnosti dítěte

Průměrnou odpovědí je v tomto případě souhlas v míře 7,59, přičemž tato hodnota se blíží modu – 8, který volí 73 respondentů (22,81 %). Pouze o 2 respondenty méně (22,19 %) zaznamenáváme u naprostého souhlasu (10), což je také maximum. Naopak pouze 4 respondenti (1,25 %) jsou zástupci minima (1, tzn. naprostý nesouhlas).

Položky v dotazníku č. 47–54: Uved'te, nakolik souhlasíte s následujícími tvrzeními (1 = naprosto nesouhlasím, 10 = naprosto souhlasím).

47) Podporuji své dítě ve zkoušení nových věcí.										
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
AČ	1	0	0	1	4	5	25	66	64	154
RČ (%)	0,31	0,00	0,00	0,31	1,25	1,56	7,81	20,63	20,00	48,13
Průměr: 8,98			Medián: 9				SD: 1,27			

Tabulka 61 Podpora dítěte ve zkoušení nových věcí

Téměř polovina respondentů (154, tj. 48,13 %) naprosto souhlasí s tvrzením, že podporuje své dítě ve zkoušení nových věcí. U tohoto naprostého souhlasu (10), který je maximum, tak nacházíme současně i modus. Minimum je 1 (naprostý nesouhlas), který uvádí pouze 1 respondent (0,31 %). Průměrem je však souhlas s tvrzením vyjádřen téměř mírou 9.

48) Nechávám své dítě, aby se poučilo z vlastních chyb či nehod.										
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
AČ	1	1	0	5	13	19	53	82	50	96
RČ (%)	0,31	0,31	0	1,56	4,06	5,94	16,56	25,63	15,63	30,00
Průměr: 8,25			Medián: 8				SD: 1,61			

Tabulka 62 Ponaučení dítěte z vlastních chyb

96 respondentů (30 %) naprosto souhlasí s tím, že nechávají své dítě předškolního věku, aby se poučilo z vlastních chyb či nehod. Jedná se o nejvyšší zaznamenanou četnost u této položky, současně je 10, tedy naprostý souhlas, i maximum. Průměrnou hodnotou je souhlas v míře 8,25. Minimum představuje 1, naprostý nesouhlas, v zastoupení 1 respondenta (0,31 %).

49) V tom, co mé dítě dělá, ho nechávám riskovat.										
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
AČ	6	10	18	23	58	43	75	46	19	22
RČ (%)	1,88	3,13	5,63	7,19	18,13	13,44	23,44	14,38	5,94	6,88
Průměr: 6,26			Medián: 7				SD: 2,08			

Tabulka 63 Možnost dítěte riskovat

Průměrný názor našich respondentů je souhlas s výrokem s mírou 6,26. Nejvyšší četnost sledujeme u hodnoty 7 (75, tj. 23,44 %). 6 respondentů (1,88 %) volí minimum (naprostý nesouhlas, 1) a 22 (6,88 %) naopak maximum (naprostý souhlas, 10).

50) Nechávám své dítě, aby dělalo věci samo.										
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
AČ	2	2	2	6	27	25	45	68	69	74
RČ (%)	0,63	0,63	0,63	1,88	8,44	7,81	14,06	21,25	21,56	23,13
Průměr: 7,94			Medián: 8				SD: 1,83			

Tabulka 64 Podpora samostatnosti dítěte v činnostech

74 respondentů (23,13 %) uvádí naprostý souhlas s tvrzením, že nechávají své dítě, aby dělalo věci samo. Jedná se o nejvyšší zaznamenanou četnost, přičemž se tento naprostý souhlas rovná i maximu (10). Minimum volí 2 respondenti (0,63 %), jedná se o míru 1 vyjadřující naprostý nesouhlas s tvrzením. Průměrně pak respondenti uvádí souhlas v míře 7,94.

51) Během oblíbených činností svého dítěte ho nechávám zažít drobné nehody související s danou činností.										
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
AČ	3	8	5	8	18	30	44	59	51	94
RČ (%)	0,94	2,50	1,56	2,50	5,63	9,38	13,75	18,44	15,94	29,38
Průměr: 7,86			Medián: 8				SD: 2,12			

Tabulka 65 Prožití nehod

Minimum je v rámci této položky 1, která znamená naprostý nesouhlas s výrokem, a volí ji 3 respondenti (0,94 %). Oproti tomu maximum (10 = naprostý souhlas) uvádí 94 respondentů (29,38 %), což je také nejvyšší zaznamenaná četnost. Průměr se pohybuje v oblasti souhlasu, konkrétně v bodě 7,86.

52) Nechávám své dítě, aby se rozhodovalo samo.										
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
AČ	3	0	2	10	41	44	54	87	43	36
RČ (%)	0,94	0,00	0,63	3,13	12,81	13,75	16,88	27,19	13,44	11,25
Průměr: 7,31			Medián: 8				SD: 1,76			

Tabulka 66 Podpora samostatnosti dítěte v rozhodování

Respondenti převážně souhlasí s tvrzením, že nechávají své dítě, aby se rozhodovalo samo. Svědčí o tom průměrná hodnota 7,31 a také modus, v jehož rámci nacházíme u souhlasu v míře 8 četnost 87 (27,19 %). Maximum, tedy 10 znamenající naprostý souhlas, volí 36 respondentů (11,25 %). Minimum (1, tedy naprostý nesouhlas) uvádí pouze 3 respondenti (0,94 %).

53) Podporuji své dítě v tom, aby se chovalo riskantně, pokud se díky tomu bude při hře bavit.										
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
AČ	42	46	43	43	55	24	33	13	11	10
RČ (%)	13,13	14,38	13,44	13,44	17,19	7,50	10,31	4,06	3,44	3,13
Průměr: 4,34			Medián: 4				SD: 2,41			

Tabulka 67 Podpora riskantního chování

55 respondentů (17,19 %) u tohoto výroku uvádí střední hodnotu. Jedná se o nejvyšší zaznamenanou četnost. Průměr se pohybuje na bodě 4,34, můžeme tedy zkonstatovat, že se respondenti přiklání spíše k nesouhlasu s tímto tvrzením. Minimum uvádí 42 respondentů (13,13 %): jedná se o naprostý nesouhlas s výrokem (1). Maximum čili naprostý souhlas (10) volí 10 respondentů (3,13 %).

54) Počkám, zda mé dítě zvládne věci samo, než se do nich zapojím.										
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
AČ	3	5	7	7	39	20	54	76	38	71
RČ (%)	0,94	1,56	2,19	2,19	12,19	6,25	16,88	23,75	11,88	22,19
Průměr: 7,55			Medián: 8				SD: 2,06			

Tabulka 68 Zapojení do činnosti dítěte

Nejvíce respondentů, tedy 76 (23,75 %), uvádí souhlas s výrokem v bodě 8. Této hodnotě se přibližuje i průměr, který činí 7,55. Maximum (10) shledáváme u 71 respondentů (22,19 %), minimum, tedy 1, u 3 respondentů (0,94 %).

Na závěr dotazníku měli respondenti možnost uvést svůj vlastní názor (**položka č. 56**). Jelikož se jednalo o nepovinnou položku, mnoho rodičů otázku nechalo nevyplněnou. Přesto jsme získali několik zajímavých pohledů na zkoumanou problematiku. S úpravou pravopisu zde některé uvedeme.

Mnoho názorů se týká informace, že by respondenti v určitých případech dotazník vyplnili jinak. Zjišťujeme, že rodiče mění své postoje k riziku v závislosti na počtu dětí (čím více dětí mají, tím méně bývají úzkostní), pohlaví dětí (dívky jsou často opatrnější než chlapci a méně riskují, ale současně se rodiče o dcery bojí více) a rovněž podle toho, jaké má dané dítě povahu a schopnosti (jak je fyzicky zdatné, jak poslouchá rady rodičů či jak je rozumné).

Setkali jsme se i s myšlenkami ohledně role rizika v životě dítěte, např.:

Respondent č. 52: „Riziková hra je důležitá pro rozvoj dítěte a zároveň je potřeba zvážit situaci, okolí, rozpoložení dítěte a daná rizika. A občas je i potřeba trochu krotit své obavy a představy, co vše může nastat.“

Respondent č. 109: „Čím dříve je dítě přiměřenému riziku vystaveno, tím lépe se s tím naučí pracovat a situace zvládat. Chci, aby mé děti v životě obstály, a ne, abych je musela neustále vodit za ručičku, věřím, že to prospěje nám všem. Mám kluky 6 a 8 let, oběma věřím a jsem si téměř jistá, že sami nejlépe odhadnou, co zvládnou a co už ne.“

Zaujaly nás některé přístupy rodičů k výchově:

Respondent č. 60: „Mám tvrdohlavé aktivní dítě, pocítuji velký strach, že si něco udělá, ale bránit jí v aktivitě nemá smysl. Když jsem jí něco zakázala, tak to příště zkusila sama bez mého vědomí. Novou nebezpečnou aktivitu raději dovolím s dozorem, ať vím, že to zvládne, a já se pak o ni méně bojím.“

Respondent č. 116: „Mám dvě děti, jedno prošlo lesní třídou, druhé v ní je. Každé dítě je jiné, ale našim dětem jsem nikdy nebránila v žádných běžných činnostech. Nikdy jsem neschovávala chemické přípravky, ostré nože ani jedovaté květiny. Všechno dělaly se mnou. Vše jsem ukázala, vysvětlila. Když si ve 2 letech chtěly krájet okurku ostrým nožem, tak pod mým dohledem naprosto bez problému. Ve 3 letech si uměly okurku nakrájet samy i bez dohledu. Mladší mi ve 3 letech při mé nemoci přinesla uvařený horký čaj do postele, a to jsem ji to nikdy neučila. Poradila si. Ve 2,5 letech starší dcera žehlila pleny a bodýčka pro mladší žehličkou s parním rázem 240g. Pod mým dohledem. Pro někoho nepříjemné. Říznout či spálit se mohu stejně tak já. Obě děti v žádném takovém případě nikdy nepřišly k újmě. Ale pak se třeba jedno sesunulo doma z gauče a rozseklo si bradu o dřevěný stůl s OBLOU hranou. Nedá se mluvit ani o pádu z výšky ani o nebezpečném prostředí či ostrém předmětu. Děti se nerodí s touhou po sebeustručení, to z nich děláme my, když jim všechno zakazujeme. Děti poznávají, učí se a já jim jsem na blízku, abych vysvětlila, varovala, případně zachránila. Větší riziko vidím v metru na eskalátorech, než když lezou na strom nebo zatloukají hřebík. Voda je jiná kategorie – riziko utonutí, ale pořád jsem na blízku.“

Respondent č. 137: „Mám několik stupňů, vždy si kontrolojuji, jestli u činnosti jde o život (ty neděláme), vážné zranění končící v nemocnici, ty děláme opatrně, činnosti končící boulemi, modřinami apod. jsou dovolené i bez přímého dohledu.“

Respondent č. 139: „Popravdě, někdy mám pocit, že jsem ten nejbezstarostnější rodič, kterého znám. Můj manžel je mnohem opatrnější a úzkostnější, co se týče rizik pro děti, a všechny mé kamarádky též. Já vycházím ze statistik a bedlivě dávám v domácnosti pozor na cokoli s horkou vodou, na ulicích i jinde venku na auta a na to, aby děti nesahaly na psy bez svolení majitele psa a hlídám děti důkladně u vody, a to i v dětské sekci koupaliště. Stromy, skály, jeskyně, rozpadající se budovy atd. mě fakt nerozrušují. Něco si roztrhnout nebo zlomit není jako spálit se nebo topit nebo se srazit s autem.“

Respondent č. 164: „...Mé dítě je s to lézt na stromy od věku cca 2 let a od té doby ho nechávám. Ale jako maličké nevylezlo nikam vysoko a jen jsem stála blízko, abych jej mohla chytat. Nechala jsem ho lézt i na prolézačkách vysoko, ale vždy s důrazným upozorněním a popisem toho, nač si dát pozor. Mělo to překvapivý efekt – sama si řekla, kdy se bojím

a někam nechce (nikdy jsem jí to nevymlouvala, jen měla vždy svobodu zkoušet, co chce) a když už jsem ji upozorňovala na nebezpečí, tak, ač je střelec a divoch, velmi na to dbala a cítila jsem, že jí mohu věřit. Protože upozornění jsem nedávala zbytečně a už jako miminko se u neškodných věcí přesvědčila, že když neposlouchá rady, stane se nehoda – někde upadne, spálí se, ...“

Respondent č. 196: „...Mám pravidlo, že dítě může lézt kamkoliv, kde to zvládne samo. Z toho důvodu jsem nikdy nepomohla dětem na prolézačkách. Musí se tam prostě dostat samo, jinak není připraveno. Na pomoc spěchám, když je to nezbytně nutné (když třeba dítě spadlo z kolotoče a kolotoč se stále točí). Pokud se stane něco menšího, třeba na prolézače spadne bota, počkám, jestli si dítě samo poradí.“

Respondent č. 318: „Můj syn se sám se o sebe docela bojí a je nadmíru opatrný, takže vím, že ho nemusím hlídat a můžu mu věřit, a spíš ho musím k mírnému riziku trochu i dostrkat. Vlastně ani nebezpečné aktivity tolik nevyhledává s výjimkou "triků" na kole, ale to má vždycky helmu, dokonce i integrální přilbu. Já jsem vyrůstala v rodině, kde jsem nemohla vzít do ruky nůž, abych se neporezala, a nemohla jsem v pubertě večer vynést koš, aby se mi něco nestalo. Výsledkem života ve skleníku je totální manuální nešikovnost. Tomu chci u svých dětí zabránit, takže protekcionismus nepěstujeme.“

Respondent č. 320: „Když riziková hra trvá dlouho a syn vypadá, že už mu docházejí síly, a přitom je pořád „rozjetý“, tak tomu stavu říkám, že je to „čekání na úraz“. Tehdy se snažím hru přerušit a raději hledám dětem jinou činnost, při které si navzájem neublíží. Zejména, když je syn se svými dvěma bratrance, tak dávám největší pozor. Když si hraje bez jiných dětí (třeba klidně s vrtačkou, a jsem u toho), tak se tolik nebojím.“

Většina komentářů se vesměs nesla „na pozitivní vlně“, avšak někteří rodiče omezují riziko z vážných důvodů, např. **Respondent č. 69:** „Máme za sebou autonehodu, kdy jsme se na zlomek sekundy otočili pro věci do auta, takže nic nenechávám náhodě a doteď mám noční můry, co by se přes den mohlo stát.“

V tom, že naše studie má smysl, nás utvrdila mj. i laskavá slova některých respondentů a jejich poděkování, např. **Respondent č. 319:** „Děkuji, byla to pro mě trošku i psychoterapie.“

Na závěr bychom rádi uvedli milou a podle našeho názoru zcela pravdivou myšlenku **Respondenta č. 285:** „Děti jsou mnohdy chytrější bytosti než my dospělí. To jen někdo si myslí, že jim musíme neustále říkat, co mají, nebo nemají dělat. Důvěra je asi to nejdůležitější.“

5 INTERPRETACE DAT

Díky výše popisované analýze dat nyní můžeme zodpovědět jednotlivé výzkumné otázky. Nejprve se zaměříme na dílčí výzkumné otázky, v závěru kapitoly se budeme věnovat hlavní výzkumné otázce.

VO1: Jaká je vnímaná míra rizika v jednotlivých kategoriích rizikových situací z pohledu rodičů dětí předškolního věku?

a. Jaké konkrétní kategorie rizikové hry jsou pro rodiče dětí předškolního věku přijatelné?

Ve výzkumu jsme pracovali s 6 kategoriemi rizikové hry podle Sandseter. Každou kategorii reprezentovala určitá činnost, která do ní spadá. Ze získaných dat tak můžeme usoudit, že pro rodiče je nepřijatelnější **hra v místech, kde se mohou děti ztratit či zmizet**, která byla v našem výzkumu zastoupena hrou v lese. Rodiče vyhodnocují rizikovost takové aktivity jako velice nízkou, ovšem je tomu tak pouze v situaci, kdy je dítě pod dohledem. Je zde však očividná snaha o podporu dítěte v lásce k přírodě, mnoho rodičů ve hře v lese nespatřuje (pod dohledem) žádné riziko a aktivitu dovolí již od velmi útlého věku, průměrně zhruba od 2 let. Dalšími přijatelnými kategoriemi jsou **hra s výškami** (v rámci výzkumu lezení na strom, kde průměrně vnímaná rizikovost nedosahuje ani poloviny škály, tudíž riziko je pohledem rodičů vcelku mírné) a **hra v blízkosti nebezpečných elementů**, v našem výzkumu se jednalo o hru u vody, kdy dítě hází kamínky do rybníka (rodiče to průměrně povolí od 3 let, přičemž rizikovost je na škále vnímána jako velmi nízká). Tyto hry jsou však přijatelné opět pouze pod dohledem dospělé osoby. Stejně tak jsou rodiče celkem otevření rizikové **hře s nebezpečnými nástroji**. Konkrétně jsme se dotazovali na zatloukání hřebíků kladivem, v čemž respondenti v situaci pod dohledem shledávají pouze mírné riziko.

b. Jaké konkrétní kategorie rizikové hry jsou rodiči dětí předškolního věku považovány za ohrožující?

Riziková hra je rodiči vesměs považována za ohrožující napříč všemi kategoriemi, pokud probíhá bez dozoru. Nejvíce negativní ohlasy v tomto případě získává riziková **hra s rychlostí**, kdy rodičům vadí rychlá jízda na odrážedle, příp. kole dolů z kopce bez brzdění. Rodiče dětí předškolního věku aktivitu považují převážně za velmi rizikovou, a to i v situaci pod dohledem, kdy je průměrná rizikovost vyhodnocována v bodě 6 (což je ze všech kategorií v rámci našeho výzkumu nejvíce ohrožující aktivita, pokud je dítě pod dohledem). Podobně je však vnímána i **hra v blízkosti nebezpečných elementů**. Tak jako je házení

kamínků do vody rodiči považováno jako přijatelné v situaci pod dohledem, tak je vyhodnocováno jako velice ohrožující v situaci bez dohledu. Vnímaná míra rizika je v tomto případě vysoká. Někteří respondenti uváděli poznámku, že je důležité, zda jejich dítě umí plavat či nikoli. Část dětí dokonce chodí odmala pravidelně do bazénu, aby se plavání naučila. Riziko se tak mění podle jejich dovedností, nicméně hrozba utonutí je významnější než např. pád ze stromu (ačkoli bez dohledu je i u **hry s výškami** popisováno vyšší riziko). Stejně tak rodiče považují za velmi ohrožující i šermování se větvemi, tedy **bojovou hru**, pokud do ní rodič v případě nutnosti nemůže zasáhnout. Míra rizika je zde i v situaci pod dohledem průměrně vnímána jen o pár setin nižší než u již zmíněné rizikové hry s vysokou rychlostí.

c. Jaká je vnímaná míra rizika v jednotlivých kategoriích rizikových situací z pohledu rodičů dětí předškolního věku pod dohledem a bez dohledu?

V situaci **pod dohledem** se u všech kategorií průměrná míra rizika pohybuje okolo střední hodnoty, tedy riziko ani příliš nízké, naopak ani vysoké. Nižšímu hrozcímu nebezpečí jsou nakloněny kategorie: hra s výškami, hra s nebezpečnými nástroji a hra v blízkosti nebezpečných elementů. V těchto případech se průměrná míra rizika pohybuje okolo bodu 4 na naší rozsáhlé desetibodové škále. Výjimku tvoří hra v místech, kde se mohou děti ztratit či zmizet, kde se vnímaná míra rizika přibližuje téměř nulové hrozbě nebezpečí. Naopak vyšší riziko rodiče vnímají u hry s vysokou rychlostí a u bojové hry, kde je vnímané ohrožení na podobné úrovni, tedy necelá hodnota 7.

Pokud je dítě **bez dohledu**, vnímaná míra se ve všech kategoriích přibližuje spíše zvýšenému riziku, kromě hry v místech, kde se mohou děti ztratit či zmizet (zde je průměrná míra vnímaného nebezpečí zaznamenána uprostřed škály). Nejvyšší míra rizika je vnímána u hry s vysokou rychlostí (kde převyšuje bod 7 z celkem 10 bodů, přičemž 10 = velké riziko), jen o pár setin níže se pohybuje hra v blízkosti nebezpečných elementů. Na podobné úrovni nacházíme hru s vysokými výškami a bojovou hru, u nichž je vnímaná míra rizika mírně zvýšená (mezi body 6 a 7). Hra s nebezpečnými nástroji nepatrně převyšuje střední riziko.

d. Jaká je přijatelná věková hranice pro hru v jednotlivých kategoriích rizikových situací pod dohledem a bez dohledu pohledem rodičů dětí předškolního věku?

Když je dítě **pod dohledem**, nejnížší přijatelnou věkovou hranici rodiče dětí předškolního věku uvádí u hry v místech, kde se mohou děti ztratit či zmizet (v lese). Průměrně je zde

zaznamenán věk okolo 2 let, přičemž pro více než polovinu našich respondentů se přijatelná věková hranice pohybuje v rozmezí od 0 do 2 let včetně. U hry v blízkosti nebezpečných elementů (u vody) se průměrný přijatelný věkový limit pohybuje okolo 3 let. Pro hru s nebezpečnými nástroji a s výškami je přijatelná věková hranice 4 roky. V rozmezí 4 a 5 let se průměrně pohybuje věkový limit pro bojovou hru (konkrétně šerm s větvemi) a pro hru s vysokou rychlostí. Pokud však vezmeme v úvahu i maximální uváděný věk, v některých případech by rodiče činnost nepovolili nikdy. To se týká zlomku rodičů, kteří takové rozhodnutí sdělují právě v posledních dvou zmiňovaných kategoriích.

V situaci **bez dohledu** je nejvyšší přijatelný věk pro hru uváděn u hry v místech, kde se mohou děti ztratit či zmizet (průměrně mezi 6. a 7. rokem života), na podobné úrovni se však pohybuje i hra v blízkosti nebezpečných elementů, u níž přijatelná věková hranice taktéž zasahuje do mladšího školního věku. Předškolnímu dítěti by převážně rodiče nedovolili ani hru s vysokými výškami (průměrný věk je zde uváděn 6,17 a více než polovina respondentů by aktivitu povolila až po 6. roce života včetně) a u hry s vysokou rychlostí (průměrným přijatelným věkem je zhruba 6 let a u více než poloviny respondentů platí stejná situace jako u kategorie hry s výškami). U bojové hry a u hry s nebezpečnými nástroji se přijatelná věková hranice průměrně pohybuje před 6. rokem života dítěte. Napříč všemi kategoriemi se však setkáváme s rodiči, kteří by aktivitu nepovolili nikdy. Největší četnost takového názoru je patrný u bojové hry, kdy by šermování větvemi nikdy nedovolila necelá osmina dotazovaných.

Pokud výše popisované informace shrneme a zobecníme, dalo by se říci, že vnímaná míra rizika se v jednotlivých kategoriích odvíjí od toho, zda probíhá pod dohledem dospělé osoby či bez dohledu. Nejnížší vnímanou míru rizika shledáváme u rizikové hry v místech, kde se mohou děti ztratit či zmizet, naopak jako nejvíce ohrožující je považována hra s vysokou rychlostí. Té však v jistém smyslu konkuruje i bojová hra a hra v blízkosti nebezpečných elementů, u nichž je vnímaná míra rizika v situaci bez dohledu na vysoké úrovni.

VO2: Jaká je vnímaná míra rizika jednotlivých míst pro hru dětí předškolního věku pohledem jejich rodičů?

a. Jak častá je hra dětí předškolního věku na jednotlivých místech?

Bezpochyby nejčastěji si děti předškolního věku hrají **doma**, ať už se jedná o vlastní dům nebo dům jiných lidí (rodina, přátelé). Pro většinu dětí se jedná o každodenní místo ke hře,

pouze výjimečně rodiče uvádí frekvenci hry čtyřikrát až šestkrát týdně, minimálně však dvakrát až třikrát týdně si zde děti předškolního věku hrají. **Venku u domu** (na zahradě, dvoře či balkoně at' u vlastních či u rodiny, přátel) si děti taktéž hrají relativně často, nejvíce odpovědí shledáváme u četnosti dvakrát až třikrát týdně, avšak více než polovina všech námi dotazovaných rodičů uvádí tuto hru na denní bázi, případně ve frekvenci 4x–6x týdně. Někdy si zde však hraje každé dítě, ačkoliv některé i méně než jednou za měsíc. Jedná se ale jen o 5 dětí našich respondentů (1,56 %). Podobný stav u nižších frekvencí shledáváme i u hry **na dětském hřišti**. Avšak zde si nejvíce dětí hraje 4x–6x týdně (121, tj. 37,81 %), příp. 2x–3x týdně (113, tedy 35,31 %). V místech, kde jsou **stromy, lesy, lesní či travnaté plochy** (netýká se zahrady u domu), je situace již poněkud jiná. Při frekvenci 1x měsíčně a nižší si na takovém místě hraje přes 100 dětí, přičemž některé si zde dokonce nehrají nikdy. Více než 2/3 všech námi dotazovaných rodičů předškolního věku však uvádí frekvenci hraní alespoň jednou týdně, přičemž nejhojněji je zmiňována četnost hry na takovém místě 2x–3x týdně. **Na ulici nebo na veřejném prostranství** v blízkosti domova (např. v ulici, na chodníku před domem apod., netýká se dětského hřiště) si nejvíce dětí (125, téměř 40 %) hraje přibližně dvakrát až třikrát týdně. Druhá nejvyšší četnost je v tomto případě zaznamenána u frekvence hraní jednou týdně, avšak podobně je na tom i situace, kdy si zde děti nehrají vůbec. V prvním případě se jedná o 53 dětí, ve druhém o 51. Okolo 10 % dětí si na takových místech hraje jednou měsíčně, podobný počet dětí denně i méně než 1x za měsíc. Hra **venku u vody** je oproti jiným místům mírně vzácnější. Nejvíce dětí si zde hraje zhruba jednou měsíčně (94, necelých 30 %), případně i méně než jednou za měsíc (86, téměř 27 %). Jen jedno dítě si zde hraje denně, častější frekvenci u více dětí (67, zhruba 20 %) spatřujeme u hry 2x–3x týdně. Ve **vnitřních herních prostorech**, jakými mohou být dětské herny, zábavní parky, plavecké bazény/aquaparky aj., si o něco málo přes 1/3 dětí hraje přibližně jedenkrát měsíčně. Další významnější četnost (69, necelých 22 %) je patrná u frekvence dvakrát až třikrát týdně a totéž množství dětí si zde hraje méně než 1x za měsíc.

b. Jak riziková je hra dětí předškolního věku na jednotlivých místech pohledem jejich rodičů?

Pouze hru v domácím prostředí rodiče dětí předškolního věku vyhodnocují jako téměř bez rizika, a to ve skoro 70 %, necelých 30 % rodičů pak hru svých dětí doma považuje za mírně rizikovou.

Mírné riziko však v názorech rodičů převažuje u hry venku u domu (zde je hojně uváděno i téměř žádné riziko), na dětském hřišti, na stromech a lesních plochách, i ve vnitřních herních prostorech. Na ulici nebo na veřejném prostranství v blízkosti domova je hra dětí předškolního věku zčásti mírně riziková, i když podobný počet rodičů ji označuje jako středně rizikovou (obojí zhruba 30 %).

Nejvíce riziková je pohledem rodičů hra dětí předškolního věku v prostředí venku u vody (např. u řeky, jezera či rybníka), přičemž rodiče ji ze zhruba 34 % vnímají jako středně rizikovou. Jedná se však o jediné místo, kde více než 20 % rodičů popisuje hru svých dětí jako vysoce rizikovou, přičemž přes 10 % rodičů ji dokonce považuje za hru s nejvyšším rizikem.

Nejčastěji si tedy děti předškolního věku hrají doma, několikrát týdně však i venku u domu a na dětském hřišti. Nejméně často jejich hra probíhá venku u vody a ve vnitřních herních prostorech. Co se týče míry rizika charakteristické pro taková místa, rodiče převážně vyhodnocují nebezpečí jako téměř nulové, pokud si jejich dítě hraje doma. Na ostatních místech se z velké části jedná o mírné riziko, výjimkou je hra venku u vody, kde jsou názory rodičů vcelku odlišné a riziko se pohybuje podle jejich pohledu i tzv. na vyšších příčkách.

VO3: Jaké spatřují rodiče dětí předškolního věku přínosy rizikové hry?

Rodiče dětí předškolního věku věří, že riziková hra umožňuje dětem získat nové, intenzivní zážitky a zkušenosti. Dále také spatřují přínos takové hry v tom, že je pozitivní pro tělesný vývoj (pomáhá se zdokonalováním se v pohybu, síle či vytrvalosti) a také pro rozvoj prostorové orientace dítěte. Přínosem je podle rodičů také to, že riziková hra pomáhá dítěti předškolního věku překonávat strach a zvládat výzvy, a především se díky ní dítě naučí rozlišovat, co může dělat: tedy co je pro něj bezpečné a co není. Dětem pomáhá také se zvyšováním sebedůvěry.

Se všemi jmenovanými přínosy souhlasí více než $\frac{3}{4}$ námi dotazovaných rodičů. Nejvíce respondentů se však shoduje na tvrzení, že riziková hra je přínosná pro to, aby se dítě naučilo, co může vzhledem k bezpečnosti dělat. Na některá tvrzení týkající se rizikového hraní však respondenti mají spíše neutrální názor, nejsou si tedy zcela jistí jejich pravdivostí. Jedná se o výrok, že riziková hra je pro dítě zdrojem zábavy a že je pozitivní pro duševní zdraví a pohodu dítěte. Negativní vliv na zdraví dítěte je pohledem rodičů v tomto případě poněkud diskutabilní, avšak obecně by se dalo říci, že rodiče s tímto spíše nesouhlasí.

VO4: Jaká je míra kontroly rodičů nad dětmi předškolního věku?**a. Jaká je míra ochrany rodičů vůči jejich dětem předškolního věku?**

Rodiče dětí předškolního věku mají obavy, že by se jejich dítě mohlo něco stát, a zcela přirozeně jej varují před věcmi, které by mohly být nebezpečné. Pro většinu rodičů je rovněž důležité sledovat své dítě, jak se tváří, za účelem zjištění, jak se dítě cítí. Více než 95 % rodičů cítí silný pocit odpovědnosti za své dítě. Přesto však nelze jednoznačně říci, že by se rodiče vůči svému dítěti cítili velice ochranně. Mnoho rodičů se k tomuto výroku staví neutrálně, jsou ale mírně nakloněni spíše k souhlasu s tímto tvrzením. Často však rodiče přepadává myšlenka na nebezpečné věci, které by se mohly stát. Přesto svému dítěti nebrání v tom, aby hrálo rizikové hry nebo dělalo věci, při kterých by se mohlo zranit, a ani jej spíše nenabádají k vyhýbání se všemu, co by mohlo být nebezpečné. Než dítě něco začne zkoušet samo, rodiče to převážně nejdříve vyzkouší s ním.

Na základě zjištěných informací můžeme konstatovat, že míra ochrany rodičů vůči jejich dětem předškolního věku je na vysoké úrovni, avšak nedosahuje extrémního, až nezdravého stupně.

b. Jaká je míra dohledu rodičů nad jejich dětmi předškolního věku?

Rodiče svému dítěti předškolního věku převážně mohou důvěřovat, si bude hrát bezpečně, a zároveň i v tom, že si bude hrát samo bez neustálého dohledu. Ne vždy tak rodič přesně ví, co jeho dítě dělá. Jiná situace je v případě hry na dětském hřišti, kdy rodiče zůstávají v dosahu dítěte a nenechávají jej zde o samotě. V ostatních případech, i když rodiče zůstávají dostatečně blízko svému dítěti, aby se k němu mohli rychle dostat, neznamená to, že by se od něj tzv. nehнули na krok. Přestože své dítě nemívají neustále „na dosah ruky“, tak se pravidelně ujišťují, že ví, kde jejich dítě je, a co dělá.

Míra dohledu rodičů nad jejich dětmi předškolního věku je tedy vcelku vyvážená, rodiče si svého dítěte všimají, dohled je zodpovědný a zároveň respektující, a umožňující dítěti prožívat určité momenty bez neustálé přítomnosti rodičů.

c. Jaká je míra tolerance rodičů dětí předškolního věku k riziku?

Rodiče zcela bezvýhradně podporují své dítě ve zkoušení nových věcí a nechávají jej, aby se poučilo z vlastních chyb či nehod. Pokud dítě vyloženě baví nějaká činnost, tak rodiče mermomocí nebrání tomu, aby zažilo drobné nehody související s danou aktivitou. Přesto

rodiče vyloženě nepodporují riskantní chování dítěte, ani pokud by to znamenalo, že se bude dítě díky tomu při hře bavit. Co se týká autonomie dítěte, i přes existenci hrozícího rizika jej rodiče nechávají, aby se nejenom rozhodovalo samo, ale aby i samo dělalo určité věci. Než se do takových věcí rodiče zapojí, spíše počkají, zda je dítě nejdříve samo zvládne.

Rodiče tedy riziko akceptují, ví, že se v aktivitách dítěte předškolního věku objevuje, ale nevyhledávají jej tzv. za každou cenu. Tolerance k riziku je tudíž střední, vcelku pragmatická, rodiče jej ani nezavrhují, na druhou stranu jej ani záměrně nevyzdvihují.

Míru kontroly rodičů nad jejich dětmi předškolního věku je možno charakterizovat slovy jako důsledný dohled, přiměřená ochrana či snaha o rozvoj autonomie dítěte s ohledem na jeho bezpečnost.

Pokud kromě těchto zjištěných faktů přihlídneme i ke slovním komentářům některých respondentů, které jsme získali v poslední položce našeho dotazníku, můžeme zodpovědět i hlavní výzkumnou otázku: **Jak rodiče dětí předškolního věku vnímají rizikovou hru?** Rodiče dětí předškolního věku mají povědomí o existenci rizikové hry. Jsou si vědomi toho, že výskyt rizika je přirozená součást života dítěte, avšak záměrně rizikové aktivity nevyhledávají. Děti nechávají riskovat, ale spíše v rámci běžných činností – např. při zkoušení nových věcí, přičemž je podporují v samostatnosti, což v sobě samo o sobě zahrnuje jistou míru rizika ze selhání. Pokud se ovšem zaměříme přímo na rizikovou hru, zábava není dostatečným důvodem, proč by rodiče povolovali se jí věnovat. Mírné riziko ve hře sice akceptují a nechají dítě, aby jej prožilo, avšak velmi záleží na konkrétní situaci, aktivitě a podmínkách. Pokud potenciálně hrozí tragédie, jakou může být utopení, srážka s autem aj., rodiče se snaží takové hře zabránit. Běžné, drobné nehody, které se můžou u hry stát (pády, odřeniny...), však rodiče tolerují, a i přes své obavy se snaží, aby kvůli jejich strachu dítě nebylo ochuzeno o zážitky a o zisk nových zkušeností. Hra, které se dítě předškolního věku věnuje nejčastěji, je rodiči vnímána jako mírně riziková a nespatřují v ní velkou hrozbu, která by mohla dítěti ublížit. Vnímání rizikové hry je ale ovlivňováno mnoha dalšími jevy. Můžeme jmenovat např. povahu rodičů (zda jsou příliš ochranářští, úzkostní apod.) i dítěte (jak je bojácné, nerozvážené...), prostředí, kde se hra odehrává, nebo již získané zkušenosti z dřívější doby.

6 DISKUSE

Již existující poznatky o rizikové hře nyní můžeme porovnat s nově zjištěnými informacemi z námi realizovaného výzkumu. Níže se tak zaměříme na několik hlavních bodů, které jsme popisovali v teoretické části této diplomové práce.

V první řadě se jedná o poznatky spojené s omezováním dětské rizikové hry. Podle studií lze příčinu její regulace hledat mj. v přílišném ochranářství a úzkostnosti rodičů a v jejich stále rostoucích obavách o bezpečnost. Alespoň to na základě svých zjištění uvádí Allin a kol. (2014), ale i Sandseter a kol. (2019) či Jelleyman a kol. (2019). Sebehodnocení rodičů, kteří se zúčastnili našeho výzkumu, však s tímto zcela nekoresponduje. Tito rodiče si nemyslí, že jsou vůči dětem přehnaně ochranářští. Ostatně tento jejich pohled na vlastní přístup k výchově dítěte můžeme vzhledem k ostatním získaným informacím potvrdit. Nabyli jsme dojmu, že rodiče sice jsou vůči svým dětem ochranářští, ale v rozumné míře. Negativně to tedy neovlivňuje příležitosti dětí riskovat a zkoušet nové, dosud neprozkoumané aktivity.

Podstatnou část teorie popsané v této diplomové práci jsme věnovali vztahu mezi člověkem a přírodou, v němž se projevuje úbytek venkovní a s tím spojené i rizikové hry. Na toto téma bylo provedeno mnoho výzkumů, jako příklad můžeme jmenovat zahraniční Natural England (©2009), podle něhož děti na přírodních místech tráví méně času než dříve, ačkoli by si samy přály opak. Na základě našeho výzkumu sice nemůžeme porovnat rozdíl mezi generacemi, příp. současností a minulostí, avšak ze získaných dat je patrné, že rodiče se snaží o budování pozitivního vztahu a častého kontaktu mezi dítětem a přírodou. Konkrétně hra venku u vody je sice poněkud vzácnější než hry na ostatních místech, avšak hrou na stromech, v lesích, na lesních či travnatých plochách tráví čas aspoň jednou týdně více než polovina dětí námi oslovených respondentů. Hra v lese je vnímána ze všech druhů rizikové hry jako nejméně ohrožující a rodiče její realizaci podporují od útlého věku dítěte. A to přesto, že se jedná o místo, kde se mohou děti ztratit anebo zmizet. U této kategorie je zahrnuto i riziko únosu/ublížení cizí osobou. Podle Allin a kol. (2014) je další z důvodů, proč je riziková hra omezována, právě činnost masmédií upozorňující na tyto nešťastné události. V námi získaném pohledu rodičů na tuto problematiku však nenacházíme žádné souvislosti, které by toto tvrzení zmíněných autorů podpořily.

Co však na rozdíl od hry v lese rodiče rozhodně neradi tolerují, je bojová hra. Zjistili jsme, že se jedná o jednu z nejhůře vnímaných kategorií rizikových her, a že rodiče tuto aktivitu považují spíše za nevhodnou, dle některých až zbytečnou, a v předškolním věku by ji

málokdy povolili. Zde nacházíme možné vysvětlení v poznatcích Sandseter (2007, 2009). Ta hovoří o velice tenké hranici mezi bojovou, drsnou rizikovou hrou, a opravdovou rvačkou. Kromě toho je taková hra provázena hraním rolí, jejichž projevy mohou vést ke špatné interpretaci skutečných pocitů dítěte. Rodiče si tak mohou myslet, že dítě je nešťastné, je mu ubližováno, nebo je agresivní aj., a proto jejímu průběhu brání. Realita však může být jiná: dítě tyto pocity třeba jen předstírá za účelem maximálního ztotožnění se s hrou. Myslíme si, že to může být vysvětlení nelibosti rodičů vůči podpoře bojové rizikové hry.

Odborné prameny zmiňují mnoho přínosů rizikové hry. Můžeme připomenout její pozitivní vliv na tělesný vývoj, rozvoj prostorové orientace, překonávání strachu a zvládání výzev či na zvyšování sebedůvěry (Brussoni et al., 2015; Kvalnes a Sandseter, 2023; Coster a Gleeve, 2008). Se všemi těmito efekty na život dítěte rodiče, kteří se zúčastnili našeho výzkumu, souhlasí, a myslí si, že tyto oblasti riziková hra skutečně rozvíjí. Stejně tak rodiče dětí předškolního věku vnímají kladné působení rizikové hry na schopnost naučit se rozlišovat, co jedinec může dělat, co je pro něj bezpečné a co ne, a také se přiklání k myšlence, že díky rizikové hře jejich dítě získává nové zážitky a zkušenosti. Tyto aspekty ve svém díle založeném na dlouhodobém zkoumání popisují i Moss (©2012) nebo Kvalnes a Sandseter (2023). Nenacházíme však shodu s odbornými poznatky hovořícími o podílu rizikové hry na psychické pohodě dítěte. Ačkoli Kvalnes a Sandseter (2023) analyzují kladný vliv na duševní procesy, z našeho výzkumu vyplývá, že rodiče dětí předškolního věku v tomto případě nepřikládají rizikové hře velký význam. Vystává zde také vcelku možná až primitivní otázka s ještě jednodušší odpovědí: Proč si děti hrají? Aby se zabavily. Klíčová úloha zábavy v rizikové hře je rovněž popisována Kvalnesem a Sandseter (2023). Výsledky našeho výzkumu však na tento poznatek nelze jednoznačně aplikovat. V těchto dvou tvrzeních si tedy informace z odborných publikací a z našeho výzkumu spíše odporují. Nutno však podotknout, že náš výzkum je tvořen pohledem rodičů dětí předškolního věku, a ne specializovanými výzkumníky, jako je tomu v případě odborných studií. To znamená, že ačkoli rodiče zmíněné benefity rizikové hry nevnímají, nemůžeme zavrhnout platnost popisovaných poznatků.

Přestože je riziková hra definována jako činnost, u níž existuje možnost tělesného zranění, tato hrozba je ve skutečnosti podle některých autorů minimální. Ve své studii to dokládají např. Brussoni a kol. (2015), kteří upozorňují na opačný efekt – riziková hra fyzické zdraví více posiluje, než že by jej poškozovala. Z našeho výzkumu je však zřejmé, že rodiče dětí předškolního věku o tomto nejsou absolutně přesvědčeni: mnoho jich souhlasí s tvrzením,

že hra nesoucí znaky rizikové hry má negativní vliv na zdraví dítěte. Přesto naši respondenti nejsou v tomto případě v úplné shodě. Jejich názory je možné rozdělit zhruba na půl: polovina respondentů věří v negativní vliv rizikové hry na zdraví, polovina nikoliv.

Na závěr bychom rádi zmínili jev, jenž jsme z našeho výzkumu vyzorovali poněkud nezáměrně. Relativně velká část rodičů komentovala situaci týkající se jízdy na kole či odrážedle dolů z kopce. Tyto komentáře se orientovaly na následující myšlenku: záleží, zda má dítě helmu či nikoliv. Jak uvádí Beaulieu a Beno (2024), jízda na kole bez tohoto bezpečnostního prvku je ohrožení a o pozitivním riziku v tomto případě nemůže být řeč. Je nutné rozlišovat mezi pojmy „riziko“ a „ohrožení“, protože u druhého zmiňovaného termínu se jedná o vážnou hrozbu. Tu dítě samotné nemůže rozpoznat či zvládnout, což vede k vyšší pravděpodobnosti vzniku újmy (na rozdíl od námi popisované rizikové hry, u níž mají vyskytující se prvky nebezpečí převážně kladný efekt).

Některé námi zjištěné informace jsou tedy ve shodě s odbornou literaturou, avšak jiné nelze absolutně potvrdit. Připouštíme ale možnost, že rozpory při srovnání našeho výzkumu s ostatními mohou být způsobeny i prostředím, v němž byly studie realizovány. Nevylučujeme, že mohou existovat rozdíly v pojetí rizikové hry v České republice a v jiných státech, jakými může být kupříkladu nám poměrně vzdálená Kanada. V naší zemi však chybí ucelená koncepce, která by se problematice věnovala. Aby mohl být tento fenomén dále studován a využíván k efektivnímu výchovnému působení, je potřeba vytvořit teoretický rámec rizikové hry platný pro naše české prostředí odrážející i mentalitu Čechů. Věříme, že tato situace jednou nastane, a že důležitosti rizikové hry bude časem věnováno více pozornosti.

7 DOPORUČENÍ PRO PRAXI

V průběhu vzniku této diplomové práce jsme prostudovali mnoho publikací, díky nimž jsme si udělali podrobnou představu o tom, co je to riziková hra. Na tomto základě zastáváme názor, že je potřeba zdůrazňovat nutnost budování hranice přiměřeného rizika od útlého dětství. Pokud se děti s rizikem nenaučí zacházet včas, mohou v pozdějším věku nepřiměřeně hazardovat. Proto je důležité s rizikem pracovat již od mala a vytvářet u dětí zdravé vnímání nebezpečí a zodpovědný přístup k němu. Následující řádky tedy postavíme na myšlence, že osoby, které jsou dětem nejbližší (rodiče, učitelé v MŠ či jiní vychovatelé), by měly být seznámeny s konceptem rizikové hry. Jen díky tomu pak totiž mohou takovou hru vědomě podporovat, a i skrze ni na děti efektivně působit, tak, aby z nich vyrostli sebevědomí lidé se silnou osobností, kteří se nebojí výzev a objevování nových věcí.

Z toho důvodu považujeme za klíčové snažit se o **zvýšení povědomí o této problematice**. Na základě zjištěných informací usuzujeme, že mnoho rodičů má představu o tom, co je to riziková hra. Setkáváme se zde se dvěma póly: rodiče, kteří aktivně podporují autonomii dítěte související s prožíváním rizika, a ti, kteří možnému nebezpečí zabraňují. Druhá skupina si však mnohdy neuvědomuje negativní důsledky svého chování, a to přesto, že rodiče podle svých úvah jednají tak, jak si myslí, že je to pro jejich dítě nejlepší a nejbezpečnější.

Je tedy zcela zásadní, jak rodiče budou k rizikové hře přistupovat již v raném věku svých potomků. Proto navrhujeme realizaci krátkých programů v institucích, které jsou rodičům dětí předškolního věku nejbližší, tedy v mateřských školách. Tyto **programy** by mohly spočívat ve stručné prezentaci všech přínosů rizikové hry doplněné o aktuální statistiku vzniklých úrazů, příp. jiných neštěstí. Jak již víme, riziko nebezpečí vzniku zranění je oproti benefitům, které riziková hra poskytuje, nízké. Považujeme za podstatné, aby si tuto situaci rodiče uvědomovali. Důležitou myšlenkou, jež by měla být v rámci těchto programů rodičům prezentována, je informace týkající se rozdílu mezi ohrožením a riskováním. Zároveň je zásadní ubezpečit veřejnost v tom, že děti předškolního věku míru rizika převážně dokáží samy odhadnout a podle toho se rozhodnout, jak se dále zachovají. Podmínkou je ale vyvarovat se strašení a podceňování dítěte. Ačkoliv jsme se v této diplomové práci hojně věnovali členění hry, na těchto programech v MŠ by nemusely být příliš zdůrazňovány. Výjimkou však může být bojová hra. Rodiče by o ní měli být informováni, aby věděli, že se ne vždy jedná o klasickou rvačku, které je nutné zamezovat.

Navrhujeme následující průběh programu v délce trvání maximálně 30 minut s **hlavním cílem zvýšit informovanost rodičů dětí předškolního věku o rizikové hře**, který by mohl být realizován samotnou mateřskou školou za pomoci tamějších učitelů, případně externím pracovníkem z volnočasového centra:

Úvod: Vysvětlení pojmu riziková hra.

Hlavní část: Prezentace objasňující pozitivní i negativní aspekty rizikové hry a její roli v životě dítěte doplněná obrázky, případně videi, se zdůrazněním rozdílu mezi ohrožením a zdravým riskováním.

Závěr: Diskuze s publikem, možnost sdílet své zkušenosti a názory na problematiku.

Aby však mohly být takové programy v MŠ realizovány pro rodiče, je nejprve podstatné, aby otevřenému přístupu vůči rizikové hře věřili i pedagogové. Například v tzv. lesních školkách je tento přístup již běžnou praxí, ale v klasických mateřských školách může být riziková hra pedagogů upozadřována. Jak jsme však již upozorňovali v teoretické části této diplomové práce, v Rámcovém vzdělávacím programu pro předškolní vzdělávání nacházíme mnoho principů a cílů, jež mají s prvky rizikové hry mnoho společného. Navrhujeme tedy, aby se zmínky o rizikové hře staly součástí celoživotního vzdělávání pedagogů mateřských škol, případně i jiných institucí. Jsme si však vědomi toho, že tato představa může být prozatím utopií, jelikož se podle našich rešerší v České republice nikdo rizikové hře významně nevěnuje. Proto doporučujeme započít s realizací výzkumů, které by mohly být prvním krokem pro vytvoření prostředí vhodného pro rozvoj zdravé formy riskování skrze rizikovou hru. Nejvhodnější oblastí, do níž by toto téma mohlo být zařazeno, a zároveň by v ní mohlo být efektivně rozvíjeno, je dle našeho názoru zážitková pedagogika a z pohledu prevence vzniku negativního rizikového chování i sociální pedagogika.

Jelikož námi navrhovaná doporučení pro praxi jsou dlouhodobějším procesem, považujeme za příznačné doporučit i vcelku rychlý a efektivní způsob, jak rodiče dětí předškolního věku (případně i širokou veřejnost) seznámit s rizikovou hrou. Tato vize představuje vytvoření informačních plakátů, které mohou být vyvěšeny na nástěnkách v budově MŠ, případně i na jiných místech, kde k nim bude mít přístup co nejvíce osob. Pokud někoho zaujmou, mohou se tito lidé zajímat o více informací. Plakát může mít například následující podobu (vytvořen námi v programu Canva):

RIZIKOVÁ HRA

PODPORUJME
DĚTI
VE ZDRAVÉM
RIZIKOVÁNÍ!

CO JE TO RIZIKOVÁ HRA?

- činnost, u níž děti díky přiměřeným formám riskování zažívají pocity nadšení a vzrušení
- hra s výškami, s vysokou rychlostí, s nebezpečnými nástroji, v blízkosti nebezpečných elementů (oheň, voda), bojová hra a další...
- i když zde hrozí újma na zdraví, přínosy jsou mnohem větší! Dítě se díky rizikové hře rozvíjí po všech stránkách ♥

Obrázek 1 Plakát o rizikové hře

ZÁVĚR

Naše diplomová práce posloužila jako mikroskop zkoumající rizikovou hru pohledem rodičů dětí předškolního věku. Shrnuli jsme všechna teoretická východiska, která byla následně potřebná pro pochopení kontextu našeho výzkumu. Tato teorie zahrnovala mnoho důležitých poznatků týkajících se dvou hlavních oblastí. Těmi jsou předškolní věk a hra, přičemž tyto dva pojmy jsou velice úzce propojeny. Hra je primární a klíčovou činností v životě dítěte předškolního věku a její podoba a frekvence následně může ovlivňovat celý život jedince. Z toho důvodu je nutné hře věnovat značnou pozornost, protože skrze ni můžeme mj. účinně působit na optimální rozvoj jedince, což je jeden z cílů sociální pedagogiky a jiných podobných oborů, které svou existencí předchází vzniku negativních jevů ve společnosti a snaží se tzv. dělat svět lepším místem.

Hra je však tak obsáhlý pojem, že zahrnuje mnoho variant, vysvětlení, druhů apod. Tato diplomová práce se věnovala konkrétnímu typu hry, tedy hře rizikové, jejíž zastoupení je v české literatuře téměř nulové. Věříme, že námi shrnuté poznatky získané ze zahraničních zkoumání a publikací pomohou k rozvoji studia tohoto tématu i v našem prostředí.

Může být překvapující, že je v České republice riziková hra natolik opomíjena. Na základě teoretické části této práce však již víme, že je stejně tak podstatná jako jiné typy hry, v některých ohledech možná i významnější. Je to dáno tím, že prostřednictvím rizikové hry se děti učí pracovat s rizikem, zvládat výzvy a budovat svou psychickou odolnost, díky čemuž budou ve starším věku snáze zvládat nástrahy života. Nelze na ni však nahlížet zcela jednoznačně, jelikož riziková hra s sebou nese mnoho paradoxů a obtíží. Jedním z nich je způsob, jak spojit příležitosti ke zdravému riskování prostřednictvím hry se zajištěním bezpečnosti dětí s ohledem na přísné normy dané zákonem. Po vzoru zahraničních zemí jako je Kanada či Norsko však lze uvažovat nad inovativními postupy, které rozvoj rizikové hry podpoří.

Vzhledem k tomu, že k dětem předškolního věku mají nejbližší vlastní rodiče, snažili jsme se získat jejich pohled na rizikovou hru. Právě oni jsou totiž nejdůležitější osoby, které mají rozhodující slovo v tom, zda se dítě může hře s prvky rizika věnovat či nikoliv. Vcelku příjemným překvapením jsou výsledky našeho výzkumu, které dokazují, že rodiče mají o důležitosti výskytu pozitivního rizika v životě dítěte povědomí a snaží se jej spíše podporovat. Přesto se však mezi rodiči objevují názory, že dítě předškolního věku musí být pod nepřetržitým dohledem a je nutné mu bránit ve veškerých potenciálně nebezpečných

věcech. Tak jako ve většině společenských dilematech a potížích, i zde sledujeme překážku v nedostatečné informovanosti. Je nutné, aby osoby, které vychovávají děti, měly povědomí o tomto fenoménu. Jak je totiž patrné i ze zahraničních studií, riziková hra je prostředkem pro rozvoj sebevědomé osobnosti. Největší bariéru spatřujeme v rozlišování mezi pojmy „riziko“ a „ohrožení“. Například jízda na kole bez přilby totiž není zdravá forma rizikové hry, kterou podporuje tato diplomová práce. I to je jeden z důvodů, proč sledujeme nutnost ve zvýšení informovanosti o této problematice.

Máme naději, že tato diplomová práce může být součástí prvních kroků k prohloubení studia rizikové hry. Snažili jsme se v ní pojmout nejdůležitější body související s tématem a spatřujeme mnoho cest, jak lze tato fakta rozvíjet a přenášet do praxe. Laskavý přístup ve výchově dětí zahrnující podporu zdravého riskování je totiž klíčem pro obohacování každé generace. Nyní již stačí jen doufat, že toto podstatné téma nebude zapomenuto, a že naopak poslouží k vytváření efektivnějšího prostředí pro zdravý a optimální vývoj dítěte.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

ALLIN, Linda; WEST, Amanda a CURRY, Stephanie, 2014. Mother and child constructions of risk in outdoor play. Online. *Leisure Studies*. Vol. 33, no. 6, s. 644–657. Dostupné z: <https://doi.org/10.1080/02614367.2013.841746> [cit. 2024-03-23].

BALL, David J., 2003. Policy issues and risk-benefit trade-offs of 'safer surfacing' for children's playgrounds. Online. *Accident Analysis and Prevention*. Vol. 36, no. 4, s. 661–670. Dostupné z: [https://doi.org/10.1016/s0001-4575\(03\)00088-5](https://doi.org/10.1016/s0001-4575(03)00088-5) [cit. 2024-03-09].

BARTOŇOVÁ, Miroslava; OPATŘILOVÁ, Dagmar a VÍTKOVÁ, Marie, 2019. *Školní zralost a dítě s SVP: vzdělávání a diagnostika*. Praha: Raabe. ISBN 978-80-7496-421-3.

BEAULIEU, Émilie a BENO, Suzanne, 2024. *Healthy childhood development through outdoor risky play: Navigating the balance with injury prevention*. Online. In: Canadian Paediatric Society. Dostupné z: <https://cps.ca/en/documents/position/outdoor-risky-play> [cit. 2024-03-03].

BRÉDA, Jiří a VACEK, Antonín, 2023. *Škola hrou: jak využívat herních prvků ve výuce, aby byl mozek spokojený a děti se lépe učily*. Praha: Pasparta. ISBN 978-80-88429-64-7.

BROWN, Fraser, 2014. *Play and playwork: 101 stories of children playing*. New York: Open University Press. ISBN 978-033524465-2.

BROWN, Fraser a PATTE, Michael, 2013. *Rethinking children's play*. London: Bloomsbury. ISBN 978-1-4411-7861-9.

BROWN, Fraser a TAYLOR, Chris, 2008. *Foundations of playwork*. New York: Open University Press. ISBN 978-0-33-522291-9.

BRUSSONI, Mariana; GIBBONS, Rebecca; GRAY, Casey; ISHIKAWA, Takuro; SANDSETER, Ellen Beate Hansen et al., 2015. What is the Relationship between Risky Outdoor Play and Health in Children? A Systematic Review. Online. *International Journal of Environmental Research and Public Health*. Vol. 12, no. 6, s. 6423–6454. Dostupné z: <https://doi.org/10.3390/ijerph120606423> [cit. 2024-03-11].

BRUSSONI, Mariana; OLSEN, Lise L.; PIKE, Ian a SLEET, David A., 2012. Risky Play and Children's Safety: Balancing Priorities for Optimal Child Development. Online.

International Journal of Environmental Research and Public Health. Vol. 9, no. 9, s. 3134–3148. Dostupné z: <https://doi.org/10.3390/ijerph9093134> [cit. 2024-03-17].

CEVHER-KALBURAN, Nilgün a IVRENDI, Asiye, 2015. Risky Play and Parenting Styles. Online. *Journal of Child and Family Studies*. Vol. 25, no. 2, s. 355–366. Dostupné z: <https://doi.org/10.1007/s10826-015-0236-1> [cit. 2024-03-20].

COSTER, Denise a GLEEVE, Josie, 2008. *Give us a go! Children and young people's views on play and risk-taking*. Online. London: Play England. Dostupné také z: https://www.playscotland.org/resources/print/give_us_a_go_children_and_young_peoples_views_on_play_and_risk_taking.pdf?plsctml_id=11295 [cit. 2024-03-18].

ČÁP, Jan a MAREŠ, Jiří, 2007. *Psychologie pro učitele*. 2. vydání. Praha: Portál. ISBN 978-80-7367-273-7.

ČESKO, 2004. Zákon č. 561 ze dne 24. září 2004, o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon). Online. In: *Zákony pro lidi*. 2010–2024. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2004-561> [cit. 2024-02-17].

DANIŠOVÁ, Justina a DANIŠ, Petr, 2020. *Svobodná hra: jak nechat vyrůst radostné, odolné a samostatné děti*. Praha: Smart Press. ISBN 978-80-88244-17-2.

DODD, Helen F.; NESBIT, Rachel J. a MARATCHI, Laura R., 2021. Development and evaluation of a new measure of children's play: the Children's Play Scale (CPS). Online. *BMC Public Health*. Vol. 21, article 878. Dostupné z: <https://doi.org/10.1186/s12889-021-10812-x> [cit. 2024-02-02].

DRBOHLAV, Andrej, 2015. *Psychologie masových vrahů: příběhy temné duše a nemocné společnosti*. Praha: Grada. ISBN 978-80-247-5599-1.

EBERLE, Scott G., 2014. The Elements of Play Toward a Philosophy and a Definition of Play. Online. *American Journal of Play*. Vol. 6, no. 2, s. 214–233. ISSN 1938-0402. Dostupné z: <https://www.webofscience.com/wos/woscc/full-record/WOS:000219875300003> [cit. 2024-03-03].

FICOVÁ, Lenka Theodora, 2020. *Hry na rozvoj dílčích funkcí u dětí: optické a akustické vnímání, jemná motorika a prostorová orientace*. Praha: Grada. ISBN 978-80-271-1045-2.

GRAY, Peter, 2016. *Svoboda učení: jak nechat děti rozhodovat o svém vzdělávání*. 2. rozšířené vydání. Praha: PeopleComm. ISBN 978-80-87917-17-6.

GRIMES, Sara, 2021. *Digital Playgrounds: The Hidden Politics of Children's Online Play Spaces, Virtual Worlds, and Connected Games*. Toronto: University of Toronto Press. ISBN 978-1-4426-1556-4.

HARPER, Nevin J., 2018. Outdoor risky play and healthy child development in the shadow of the “risk society”: A forest and nature school perspective. Online. *Child & Youth Services*. Vol. 38, no. 4, s. 318–334. Dostupné z: <https://doi.org/10.1080/0145935X.2017.1412825> [cit. 2024-03-19].

HARPER, Nevin J. a OBEE, Patricia, 2020. Articulating outdoor risky play in early childhood education: voices of forest and nature school practitioners. Online. *Journal of Adventure Education and Outdoor Learning*. Vol. 21, no. 2, s. 184–194. Dostupné z: <https://doi.org/10.1080/14729679.2020.1784766> [cit. 2024-03-04].

HART, Jennifer a TANNOCK, Michelle, 2019. Rough Play: Past, Present, and Potential. In: SMITH, Peter K. a ROOPNARINE, Jaipaul L. *The Cambridge handbook of play: developmental and disciplinary perspectives*. Cambridge: Cambridge University Press, s. 200–221. ISBN 978-1-107-19251-5.

HARTL, Pavel a HARTLOVÁ, Helena, 2015. *Psychologický slovník*. 3., aktualizované vydání. Praha: Portál. ISBN 978-80-262-0873-0.

HOLT, Nicholas; LEE, Homan; MILLAR, Carolyn a SPENCE, John, 2013. ‘Eyes on where children play’: a retrospective study of active free play. Online. *Children's Geographies*. Vol. 13, no. 1, s. 73–88. Dostupné z: <https://doi.org/10.1080/14733285.2013.828449> [cit. 2024-03-08].

HOSKOVCOVÁ, Simona, 2006. *Psychická odolnost předškolního dítěte*. Praha: Grada. ISBN 80-247-1424-8.

CHRÁSKA, Miroslav, 2016. *Metody pedagogického výzkumu: základy kvantitativního výzkumu*. 2., aktualizované vydání. Praha: Grada. ISBN 978-80-247-5326-3.

CHVÍLOVÁ-WEBEROVÁ, Magdalena; MATĚJEK Jaromír a STEINLAUF, Barbora, 2023. *Etika v pediatrii a neonatologii*. Praha: Grada. ISBN 978-80-271-3263-8.

JIDOVTSEFF, Boris; PIRARD, Florence; MARTIN, Anne; McCORIE, Paul; VIDAL, Andora a POOLS, Elodie, 2022. Parental Assessment of Benefits and of Dangers Determines Children's Permission to Play Outdoors. Online. *International Journal of Environmental Research and Public Health*. Vol. 19, no. 18, article 11467. Dostupné z: <https://doi.org/10.3390/ijerph191811467> [cit. 2024-02-02].

JEDLIČKA, Richard, 2015. *Poruchy socializace u dětí a dospívajících: prevence životních selhání a krizová intervence*. Praha: Grada. ISBN 978-80-247-5447-5.

JEDLIČKA, Richard, 2017. *Psychický vývoj dítěte a výchova: jak porozumět socializačním obtížím*. Praha: Grada. ISBN 978-80-271-0096-5.

JELLEYMAN, Charlotte; McPHEE, Julia; BRUSSONI, Mariana; BUNDY, Anita a DUNCAN, Scott, 2019. A Cross-Sectional Description of Parental Perceptions and Practices Related to Risky Play and Independent Mobility in Children: The New Zealand State of Play Survey. Online. *International Journal of Environmental Research and Public Health*. Vol. 16, no. 2, article 262. Dostupné z: <https://doi.org/10.3390/ijerph16020262> [cit. 2024-03-08].

KLEPPE, Rasmus; MELHUIISH, Edward a SANDSETER, Ellen Beate Hansen, 2017. Identifying and characterizing risky play in the age one-to-three years. Online. *European Early Childhood Education Research Journal*. Vol. 25, no. 3, s. 370–385. Dostupné z: <https://doi.org/10.1080/1350293X.2017.1308163> [cit. 2024-03-18].

KOLÁŘ, Zdeněk, 2012. *Výkladový slovník z pedagogiky: 583 vybraných hesel*. Praha: Grada. ISBN 978-80-247-3710-2.

KOŤÁTKOVÁ, Soňa, 2005. *Hry v mateřské škole v teorii a praxi*. Praha: Grada. ISBN 80-247-0852-3.

KOŤÁTKOVÁ, Soňa, 2014. *Dítě a mateřská škola: co by měli rodiče znát, učitelé respektovat a rozvíjet*. 2., rozšířené a aktualizované vydání. Praha: Grada. ISBN 978-80-247-4435-3.

KUNNSKAPSDEPARTEMENTET, ©2017. *Rammeplan for barnehagen*. Online. Dostupné z: <https://www.udir.no/laring-og-trivsel/rammeplan-for-barnehagen/> [cit. 2024-02-12].

KVALNES, Øyvind a SANDSETER, Ellen Beate Hansen, 2023. *Risky Play: An Ethical Challenge*. Cham: Palgrave Macmillan Cham. eISBN 978-3-031-25552-6. Dostupné z: <https://doi.org/10.1007/978-3-031-25552-6>

LANGMEIER, Josef a KREJČÍŘOVÁ, Dana, 2006. *Vývojová psychologie*. 2., aktualizované vydání. Praha: Grada. ISBN 978-80-247-1284-0.

LITTLE, Helen, 2013. Mothers' beliefs about risk and risk-taking in children's outdoor play. Online. *Journal of Adventure Education and Outdoor Learning*. Vol. 15, no. 1, s. 24–39. Dostupné z: <https://doi.org/10.1080/14729679.2013.842178> [cit. 2024-03-04].

LITTLE, Helen a EAGER, David, 2010. Risk, challenge and safety: implications for play quality and playground design. Online. *European Early Childhood Education Research Journal*. Vol. 18, no. 4, s. 497–513. Dostupné z: <https://doi.org/10.1080/1350293X.2010.525949> [cit. 2024-03-18].

LITTLE, Helen; WYVER, Shirley a GIBSON, Frances, 2011. The influence of play context and adult attitudes on young children's physical risk-taking during outdoor play. Online. *European Early Childhood Education Research Journal*. Vol. 19, no. 1, s. 113–131. Dostupné z: <https://doi.org/10.1080/1350293X.2011.548959> [cit. 2024-03-11].

MORRONGIELLO, Barbara a CORBETT, Michael, 2006. The Parent Supervision Attributes Profile Questionnaire: A measure of supervision relevant to children's risk of unintentional injury. Online. *Injury Prevention*. Vol. 12, no. 1, s. 19–23. Dostupné z: <http://dx.doi.org/10.1136/ip.2005.008862> [cit. 2024-02-02].

MOSS, Stephen, ©2012. *Natural Childhood*. Online. Dostupné z: https://www.playaustralia.org.au/sites/default/files/natural_childhood.pdf [cit. 2024-03-16].

NATURAL ENGLAND, ©2009. *Report to Natural England on Childhood and Nature: a survey on changing relationships with nature across generations*. Online. ©2009. Dostupné z: <https://publications.naturalengland.org.uk/file/5495287317528576> [cit. 2024-03-20].

NAVRÁTILOVÁ, Hana a PETRŮ PUHROVÁ, Barbora, 2018. *Máme hračku, tak co s ní?: od teorie k verifikaci v prostředí mateřské školy*. Zlín: Univerzita Tomáše Bati. ISBN 978-80-7454-796-6.

NĚMEC, Jiří, 2004. *S hrou na cestě za tvořivostí: poznámky k rozvoji tvořivosti žáků*. Brno: Paido. ISBN 80-7315-014-X.

OBEE, Patricia; SANDSETER, Ellen Beate Hansen; GERLACH, Alison a HARPER; Nevin J., 2020. Lessons Learned from Norway on Risky Play in Early Childhood Education and Care (ECEC). Online. *Early Childhood Education Journal*. Vol. 49, no. 1, s. 99–109. Dostupné z: <https://doi.org/10.1007/s10643-020-01044-6> [cit. 2024-03-20].

PLAY OUTSIDE UBC LAB, ©2022. *About*. Online. Dostupné z: <https://playoutsideubc.ca/about-2/> [cit. 2024-03-18].

PLAY WALES, 2017. *Play types*. Online, prezentace. Dostupné z: https://issuu.com/playwales/docs/play_types [cit. 2024-02-24].

PRŮCHA, Jan; WALTEROVÁ Eliška a MAREŠ, Jiří, 2013. *Pedagogický slovník*. 7., aktualizované a rozšířené vydání. Praha: Portál. ISBN 978-80-262-0403-9.

Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání, 2021. Online. Praha: MŠMT. Dostupné z: <https://www.msmt.cz/file/56051/> [cit. 2024-02-22].

REES-EDWARDS, Alison, 2022. Types of play. In: WATERS-DAVIES, Jane. *Introduction to Play*. London: SAGE Publication, s. 26–39. ISBN 978-1-5297-4357-9.

SANDO, Ole Johan; KLEPPE, Rasmus a SANDSETER, Ellen Beate Hansen, 2021. Risky Play and Children's Well-Being, Involvement and Physical Activity. Online. *Child Indicators Research*. Vol. 14, no. 4, s. 1435–1451. Dostupné z: <https://doi.org/10.1007/s12187-021-09804-5> [cit. 2024-03-18].

SANDSETER, Ellen Beate Hansen, 2007. Categorising risky play—how can we identify risk-taking in children's play? Online. *European Early Childhood Education Research Journal*. Vol. 15, no. 2, s. 237–252. Dostupné z: <https://doi.org/10.1080/13502930701321733> [cit. 2024-02-13].

SANDSETER, Ellen Beate Hansen, 2009. Children's Expressions of Exhilaration and Fear in Risky Play. Online. *Contemporary Issues in Early Childhood*. Vol. 10, no. 2, s. 92–106. Dostupné z: <https://doi.org/10.2304/ciec.2009.10.2.92> [cit. 2024-03-11].

SANDSETER, Ellen Beate Hansen; CORDOVIL, Rita; HAGEN, Trond Løge a LOPES, Frederico, 2019. Barriers for Outdoor Play in Early Childhood Education and Care (ECEC) Institutions: Perception of Risk in Children's Play among European Parents and ECEC Practitioners. Online. *Child Care in Practice*. Vol. 26, no. 2, s. 111–129. Dostupné z: <https://doi.org/10.1080/13575279.2019.1685461> [cit. 2024-03-18].

SANDSETER, Ellen Beate Hansen a KENNAIR, Leif Edward Ottesen, 2011. Children's Risky Play from an Evolutionary Perspective: The Anti-Phobic Effects of Thrilling Experiences. Online. *Evolutionary Psychology*. Vol. 9, no. 2, s. 257–284. Dostupné z: <https://doi.org/10.1177/147470491100900212> [cit. 2024-02-13].

SCHELLENBERG, Jessica, 2023. *8 Types of Risky Play*. Online. In: Chorus & Clouds. Dostupné z: <https://chorusandclouds.ca/blogs/chorus-clouds-blog/8-types-of-risky-play> [cit. 2024-03-18].

STUDNIČKA, Milan, 2021. *Pohodové rodičovství*. Brno: BizBooks. ISBN 978-80-265-0979-0.

SUCHÁNKOVÁ, Eliška, 2014. *Hra a její využití v předškolním vzdělávání*. Praha: Portál. ISBN 978-80-262-0698-9.

ŠPAŇHELOVÁ, Ilona, 2008. *Průvodce dětským světem*. Praha: Grada. ISBN 978-80-247-1907-8.

VALKOUNOVÁ, Tereza a DANIŠ, Petr, 2019. *Nejlepší hry z lesních školek*. Brno: CPress. ISBN 978-80-264-2570-0.

VAN ROOIJEN, Martin; DE MARTELAER, Kristine; LENSVELT-MULDERS, Gerty; VAN DER POEL, Lisette a COTTERINK, Mieke, 2023. "It Is Scary, but Then I Just Do It Anyway": Children's Experiences and Concerns about Risk and Challenge during Loose Parts Play. Online. *International Journal of Environmental Research and Public Health*. Vol. 20, no. 22, article 7032. Dostupné z: <https://doi.org/10.3390/ijerph20227032> [cit. 2024-03-18].

VÁGNEROVÁ, Marie a LISÁ, Lidka, 2021. *Vývojová psychologie: dětství a dospívání*. 3., přepracované a doplněné vydání. Praha: Karolinum. ISBN 978-80-246-4961-0.

WILSON, Penny, 2010. *The Playwork Primer*. USA: Alliance for Childhood. ISBN 978-0-9823751-2-9.

SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK

©	Copyright
§	Paragraf
%	Procento
AČ	Absolutní četnost
aj.	A jiné
a kol.	A kolektiv
apod.	A podobně
atp.	A tak podobně
cit.	Citováno
CPS	Children's Play Scale, dotazník
č.	Číslo
eISBN	International Standard Book Number pro elektronické knihy
et al.	A jiní
In.	Inovativní
ISBN	International Standard Book Number
mj.	Mimo jiné
MŠ	Mateřská škola
např.	Například
no.	Number, číslo časopisu
PSAPQ	Parent Supervision Attributes Profile Questionnaire, dotazník
příp.	Případně
RČ	Relativní četnost
s.	Strana
SD	Směrodatná odchylka
tj.	To je/to jsou

tzv.	Takzvaný
UBC	University of British Columbia, kanadská univerzita
VO	Výzkumná otázka
vol.	Volume, ročník časopisu
x	Krát

SEZNAM OBRÁZKŮ

Obrázek 1 Plakát o rizikové hře.....	115
--------------------------------------	-----

SEZNAM TABULEK

Tabulka 1 Typy her (Bob Hughes)	29
Tabulka 2 Věková struktura respondentů	61
Tabulka 3 Pohlaví respondentů.....	61
Tabulka 4 Počet dětí	61
Tabulka 5 Pohlaví dítěte	62
Tabulka 6 Mateřská škola	62
Tabulka 7 Odlišné odpovědi	62
Tabulka 8 Lezení na strom.....	63
Tabulka 9 Jízda na odrážedle (kole)	64
Tabulka 10 Zatloukání hřebíků.....	65
Tabulka 11 Házení kamínků do vody	66
Tabulka 12 Šermování větvemi	67
Tabulka 13 Hra v lese	68
Tabulka 14 Věkový limit při lezení na strom	69
Tabulka 15 Věkový limit při jízdě na odrážedle (kole)	70
Tabulka 16 Věkový limit při zatloukání hřebíků	71
Tabulka 17 Věkový limit pro hru u vody	72
Tabulka 18 Věkový limit pro šermování větvemi	73
Tabulka 19 Věkový limit pro hru v lese	74
Tabulka 20 Četnost hry doma.....	75
Tabulka 21 Četnost hry venku u domu	75
Tabulka 22 Četnost hry na dětském hřišti	76
Tabulka 23 Četnost hry na stromech/v lesích/na lesních či travnatých plochách	77
Tabulka 24 Četnost hry na ulici/veřejném prostranství	77
Tabulka 25 Četnost hry venku u vody	78
Tabulka 26 Četnost hry ve vnitřních herních prostorech.....	79
Tabulka 27 Míra rizika při hře doma	79
Tabulka 28 Míra rizika při hře venku u domu	80
Tabulka 29 Míra rizika při hře na dětském hřišti.....	80
Tabulka 30 Míra rizika při hře na stromech/v lesích/na lesních či travnatých plochách.....	81
Tabulka 31 Míra rizika při hře na ulici/veřejném prostranství	81
Tabulka 32 Míra rizika při hře venku u vody	82
Tabulka 33 Míra rizika při hře ve vnitřních herních prostorech.....	82
Tabulka 34 Riziková hra jako zdroj zábavy	83

Tabulka 35 Zisk nových zážitků a zkušeností	83
Tabulka 36 Negativní vliv rizikové hry na zdraví	84
Tabulka 37 Působení rizikové hry na tělesný vývoj	84
Tabulka 38 Působení rizikové hry na rozvoj prostorové orientace	85
Tabulka 39 Působení rizikové hry na překonávání strachu a zvládnání výzev	85
Tabulka 40 Působení rizikové hry na dovednost rozlišovat bezpečné věci.....	86
Tabulka 41 Působení rizikové hry na zvyšování sebedůvěry	86
Tabulka 42 Působení rizikové hry na duševní zdraví	87
Tabulka 43 Pocit ochránářství	87
Tabulka 44 Přemýšlení o potenciálním nebezpečí	88
Tabulka 45 Omezování aktivit.....	88
Tabulka 46 Nabádání k vyhýbání se nebezpečí.....	89
Tabulka 47 Obavy z újmy.....	89
Tabulka 48 Varování před nebezpečnými věcmi	90
Tabulka 49 Sledování pocitů dítěte	90
Tabulka 50 Pocit odpovědnosti.....	91
Tabulka 51 Vyzkoušení činnosti s dítětem	91
Tabulka 52 Dítě na dosah ruky	92
Tabulka 53 Povědomí o činnosti dítěte.....	92
Tabulka 54 Důvěra při hře o samotě.....	93
Tabulka 55 Dosah při hře na dětském hřišti	93
Tabulka 56 Bedlivý pozor.....	94
Tabulka 57 Důvěra v bezpečnou hru	94
Tabulka 58 Blízkost u dítěte	95
Tabulka 59 Neustálá přítomnost u dítěte	95
Tabulka 60 Ujišťování se v činnosti dítěte	96
Tabulka 61 Podpora dítěte ve zkoušení nových věcí.....	96
Tabulka 62 Ponaučení dítěte z vlastních chyb.....	97
Tabulka 63 Možnost dítěte riskovat.....	97
Tabulka 64 Podpora samostatnosti dítěte v činnostech	98
Tabulka 65 Prožití nehod.....	98
Tabulka 66 Podpora samostatnosti dítěte v rozhodování	99
Tabulka 67 Podpora riskantního chování	99
Tabulka 68 Zapojení do činnosti dítěte.....	100

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha P I: Dotazník

PŘÍLOHA P I: DOTAZNÍK

Dobrý den,

jmenuji se Tereza Tihlaříková a jsem studentkou magisterského oboru Sociální pedagogika na Univerzitě Tomáše Bati ve Zlíně. Chtěla bych Vás tímto požádat o vyplnění dotazníku, jehož data budou zpracována v mé diplomové práci s názvem Riziková hra pohledem rodičů dětí předškolního věku. Dotazník je určen pro rodiče dětí, které mají 3–6 let, a je zcela anonymní.

1) Kolik Vám je let? _____

2) Jste:

- Matka
- Otec

3) Kolik máte dětí předškolního věku? _____

Pokud máte více dětí předškolního věku, pro účely tohoto dotazníku si vyberte, pro které dítě budete dotazník vyplňovat.

4) Vaše dítě (případně Vámi vybrané dítě) je:

- Dívka
- Chlapec

5) Vaše dítě (případně Vámi vybrané dítě) navštěvuje:

- Běžnou mateřskou školu
- Alternativní či inovativní mateřskou školu
- Mé dítě nenavštěvuje mateřskou školu

Představte si následující situace. Nakolik považujete tyto činnosti za rizikové?

(Pod dohledem = rodič či jiný dospělý je k dispozici, v případě nutnosti může zasáhnout. Bez dohledu = rodič či jiný dospělý na dítě nevidí, ale je v dosahu)

Vaše dítě si hraje na zahradě a leze na strom.	6A) Pod dohledem 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 žádné riziko velké riziko	12A) Napište číslo (věk), od kolika let byste toto svému dítěti dovolil/a: Pod dohledem: ____
	6B) Bez dohledu 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 žádné riziko velké riziko	12B) Bez dohledu: ____
Vaše dítě jede na odrážedle (kole) dolů z kopce a nebrzdí.	7A) Pod dohledem 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 žádné riziko velké riziko	13A) Napište číslo (věk), od kolika let byste toto svému dítěti dovolil/a: Pod dohledem: ____
	7B) Bez dohledu 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 žádné riziko velké riziko	13B) Bez dohledu: ____
Vaše dítě zatlouká kladivem hřebíky.	8A) Pod dohledem 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 žádné riziko velké riziko	14A) Napište číslo (věk), od kolika let byste toto svému dítěti dovolil/a: Pod dohledem: ____
	8B) Bez dohledu 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 žádné riziko velké riziko	14B) Bez dohledu: ____
Vaše dítě jde k okraji rybníka a hází kamínky do vody.	9A) Pod dohledem 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 žádné riziko velké riziko	15A) Napište číslo (věk), od kolika let byste toto svému dítěti dovolil/a: Pod dohledem: ____
	9B) Bez dohledu 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 žádné riziko velké riziko	15B) Bez dohledu: ____
Vaše dítě se větvemi ze stromů „šermuje“ se svými kamarády.	10A) Pod dohledem 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 žádné riziko velké riziko	16A) Napište číslo (věk), od kolika let byste toto svému dítěti dovolil/a: Pod dohledem: ____
	10B) Bez dohledu 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 žádné riziko velké riziko	16B) Bez dohledu: ____
Vaše dítě si hraje v lese.	11A) Pod dohledem 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 žádné riziko velké riziko	17A) Napište číslo (věk), od kolika let byste toto svému dítěti dovolil/a: Pod dohledem: ____
	11B) Bez dohledu 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 žádné riziko velké riziko	17B) Bez dohledu: ____

A) Doma (u Vás nebo u jiných lidí – rodiny, přátel)	18) Jak často si zde Vaše dítě hraje (běžná hra)? denně 4x–6x týdně 2x–3x týdně 1x týdně 1x měsíčně méně než 1x za měsíc nikdy
	19) Jak riskantní je hra Vašeho dítěte na tomto místě? téměř bez rizika mírné riziko střední riziko vysoké riziko nejvyšší riziko mé dítě si zde nikdy nehraje
B) Venku u Vašeho domu nebo u domu jiných lidí (u rodiny, přátel – např. na zahradě, na dvoře či na balkoně)	18) Jak často si zde Vaše dítě hraje? denně 4x–6x týdně 2x–3x týdně 1x týdně 1x měsíčně méně než 1x za měsíc nikdy
	19) Jak riskantní je hra Vašeho dítěte na tomto místě? téměř bez rizika mírné riziko střední riziko vysoké riziko nejvyšší riziko mé dítě si zde nikdy nehraje
C) Na dětském hřišti	18) Jak často si zde Vaše dítě hraje? denně 4x–6x týdně 2x–3x týdně 1x týdně 1x měsíčně méně než 1x za měsíc nikdy
	19) Jak riskantní je hra Vašeho dítěte na tomto místě? téměř bez rizika mírné riziko střední riziko vysoké riziko nejvyšší riziko mé dítě si zde nikdy nehraje
D) Na stromech/ v lesích/na lesních či trávnatých plochách (NE v zahradě u domu nebo u cizích domů)	18) Jak často si zde Vaše dítě hraje? denně 4x–6x týdně 2x–3x týdně 1x týdně 1x měsíčně méně než 1x za měsíc nikdy
	19) Jak riskantní je hra Vašeho dítěte na tomto místě? téměř bez rizika mírné riziko střední riziko vysoké riziko nejvyšší riziko mé dítě si zde nikdy nehraje
E) Na ulici nebo na veřejném prostranství v blízkosti Vašeho domova – např. ve Vaší ulici, na chodníku před Vaším domem atd. (NE na dětském hřišti)	18) Jak často si zde Vaše dítě hraje? denně 4x–6x týdně 2x–3x týdně 1x týdně 1x měsíčně méně než 1x za měsíc nikdy
	19) Jak riskantní je hra Vašeho dítěte na tomto místě? téměř bez rizika mírné riziko střední riziko vysoké riziko nejvyšší riziko mé dítě si zde nikdy nehraje
F) Venku u vody (např. u řeky, jezera nebo rybníka)	18) Jak často si zde Vaše dítě hraje? denně 4x–6x týdně 2x–3x týdně 1x týdně 1x měsíčně méně než 1x za měsíc nikdy
	19) Jak riskantní je hra Vašeho dítěte na tomto místě? téměř bez rizika mírné riziko střední riziko vysoké riziko nejvyšší riziko mé dítě si zde nikdy nehraje
G) Ve vnitřních herních prostorech (např. dětské herny, zábavní parky, plavecké bazény/aquaparky atd.)	18) Jak často si zde Vaše dítě hraje? denně 4x–6x týdně 2x–3x týdně 1x týdně 1x měsíčně méně než 1x za měsíc nikdy
	19) Jak riskantní je hra Vašeho dítěte na tomto místě? téměř bez rizika mírné riziko střední riziko vysoké riziko nejvyšší riziko mé dítě si zde nikdy nehraje

Uveďte, nakolik souhlasíte s následujícími tvrzeními týkajícími se rizikové hry.

Riziková hra je taková hra, u které hrozí možnost tělesného zranění. Lze ji členit do kategorie hry ve výškách (např. lezení na strom, prolézačku), s vysokou rychlostí (např. rychlé houpání), s nebezpečnými nástroji (např. s nožem), v blízkosti nebezpečných elementů (u vody, ohně aj.), hra v místech, kde se mohou děti ztratit či zmizet (např. prozkoumávání neznámých míst) a bojová hra (např. zápasení mezi dětmi). (Sandseter, 2007)

20) Hra nesoucí znaky rizikové hry je pro mé dítě zdrojem zábavy.	1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 naprosto nesouhlasím naprosto souhlasím
21) Hra nesoucí znaky rizikové hry umožňuje mému dítěti získat nové, intenzivní zážitky a zkušenosti.	1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 naprosto nesouhlasím naprosto souhlasím
22) Hra nesoucí znaky rizikové hry má negativní vliv na zdraví mého dítěte – např. hrozí více zranění.	1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 naprosto nesouhlasím naprosto souhlasím
23) Hra nesoucí znaky rizikové hry je pozitivní pro tělesný vývoj mého dítěte – zdokonaluje se v pohybu, síle či vytrvalosti.	1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 naprosto nesouhlasím naprosto souhlasím
24) Hra nesoucí znaky rizikové hry je pozitivní pro rozvoj prostorové orientace mého dítěte.	1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 naprosto nesouhlasím naprosto souhlasím
25) Hra nesoucí znaky rizikové hry pomáhá mému dítěti překonávat strach a zvládat výzvy.	1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 naprosto nesouhlasím naprosto souhlasím
26) Hra nesoucí znaky rizikové hry pomáhá mému dítěti naučit se rozlišovat, co může dělat – tedy co je pro něj bezpečné a co není.	1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 naprosto nesouhlasím naprosto souhlasím
27) Hra nesoucí znaky rizikové hry zvyšuje sebedůvěru mého dítěte.	1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 naprosto nesouhlasím naprosto souhlasím
28) Hra nesoucí znaky rizikové hry je pozitivní pro duševní zdraví a pohodu mého dítěte.	1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 naprosto nesouhlasím naprosto souhlasím

Uveďte, nakolik souhlasíte s následujícími tvrzeními:

<p>29) Vůči svému dítěti se cítím velice ochránářsky.</p>	<p>1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 naprosto nesouhlasím naprosto souhlasím</p>
<p>30) Myslím na všechny nebezpečné věci, které by se mohly stát.</p>	<p>1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 naprosto nesouhlasím naprosto souhlasím</p>
<p>31) Bráním svému dítěti v tom, aby hrálo rizikové hry nebo dělalo věci, při kterých by se mohlo zranit.</p>	<p>1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 naprosto nesouhlasím naprosto souhlasím</p>
<p>32) Nabádám své dítě, aby se vyhýbalo všemu, co by mohlo být nebezpečné.</p>	<p>1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 naprosto nesouhlasím naprosto souhlasím</p>
<p>33) Mám strach, že by se mému dítěti mohlo něco stát.</p>	<p>1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 naprosto nesouhlasím naprosto souhlasím</p>
<p>34) Varuji své dítě před věcmi, které by mohly být nebezpečné.</p>	<p>1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 naprosto nesouhlasím naprosto souhlasím</p>
<p>35) Sleduji, jak se mé dítě tváří, abych viděl/a, jak se cítí.</p>	<p>1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 naprosto nesouhlasím naprosto souhlasím</p>
<p>36) Cítím silný pocit odpovědnosti za své dítě.</p>	<p>1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 naprosto nesouhlasím naprosto souhlasím</p>
<p>37) Než nechám své dítě, aby něco dělalo samo, nejdříve to vyzkouším s ním.</p>	<p>1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 naprosto nesouhlasím naprosto souhlasím</p>

Uvedte, nakolik souhlasíte s následujícími tvrzeními:

<p>38) Mám své dítě neustále na dosah ruky.</p>	<p>1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 naprosto nesouhlasím naprosto souhlasím</p>
<p>39) Vím přesně, co mé dítě dělá.</p>	<p>1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 naprosto nesouhlasím naprosto souhlasím</p>
<p>40) Mohu svému dítěti důvěřovat, že si bude hrát samo bez neustálého dohledu.</p>	<p>1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 naprosto nesouhlasím naprosto souhlasím</p>
<p>41) Když si mé dítě hraje na dětském hřišti, zůstávám v jeho dosahu.</p>	<p>1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 naprosto nesouhlasím naprosto souhlasím</p>
<p>42) Dávám na své dítě bedlivý pozor.</p>	<p>1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 naprosto nesouhlasím naprosto souhlasím</p>
<p>43) Svému dítěti mohu důvěřovat, že si bude hrát bezpečně.</p>	<p>1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 naprosto nesouhlasím naprosto souhlasím</p>
<p>44) Zůstávám dostatečně blízko svému dítěti, abych se k němu mohl/a rychle dostat.</p>	<p>1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 naprosto nesouhlasím naprosto souhlasím</p>
<p>45) Nehnu se od svého dítěte na krok.</p>	<p>1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 naprosto nesouhlasím naprosto souhlasím</p>
<p>46) Ujišťuji se, že vím, kde mé dítě je a co dělá.</p>	<p>1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 naprosto nesouhlasím naprosto souhlasím</p>

Uveďte, nakolik souhlasíte s následujícími tvrzeními:

47) Podporuji své dítě ve zkoušení nových věcí.	1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 naprosto nesouhlasím naprosto souhlasím
48) Nechávám své dítě, aby se poučilo z vlastních chyb či nehod.	1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 naprosto nesouhlasím naprosto souhlasím
49) V tom, co mé dítě dělá, ho nechávám riskovat.	1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 naprosto nesouhlasím naprosto souhlasím
50) Nechávám své dítě, aby dělalo věci samo.	1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 naprosto nesouhlasím naprosto souhlasím
51) Během oblíbených činností svého dítěte ho nechávám zažít drobné nehody související s danou činností.	1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 naprosto nesouhlasím naprosto souhlasím
52) Nechávám své dítě, aby se rozhodovalo samo.	1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 naprosto nesouhlasím naprosto souhlasím
53) Podporuji své dítě v tom, aby se chovalo riskantně, pokud se díky tomu bude při hře bavit.	1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 naprosto nesouhlasím naprosto souhlasím
54) Počkám, zda mé dítě zvládne věci samo, než se do nich zapojím.	1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 naprosto nesouhlasím naprosto souhlasím

55) Pokud jste v úvodu tohoto dotazníku uvedli, že máte více dětí předškolního věku, vyplnili byste dotazník jinak, pokud byste si na začátku vybrali jiné dítě? ANO/NE

56) Zde je prostor pro Váš názor:

.....

.....

.....

.....

Děkuji za Váš čas a ochotu spolupracovat.

Zdroj citace: SANDSETER, Ellen Beate Hansen, 2007. Categorising risky play—how can we identify risk-taking in children's play? Online. *European Early Childhood Education Research Journal*. Vol. 15, no. 2, s. 237–252. Dostupné z: <https://doi.org/10.1080/13502930701321733> [cit. 2024-02-13].